

Društvena tiskarna

Dragotina Hribarja

v Celji

priporoča se p. n. gg. duhovnikom, pisateljem, založnikom in slav. občinstvu za vsakovrstno izvrševanje tiska po najnovejšem okusu in najelegantnejši obliki v raznovrstnih barvah.

Izdeluje knjige, brošurice, časopise, letna poročila, prospekte, vstopnice, dekrete, plakate, vabila, vožne liste, mrtvaške liste, vizitnice, naslovnice, cenike, imenike, koverte s firmo, pobotnice, pravila, tabele za urade, itd., itd. Vedno v zalogi so **obrazci za posojilnice, sodnije, občine, šole** itd.; kakor tudi v več krasnih barvah tiskane diplome za častne občane in člane.

Razne priporočila vredne knjige:

Zbirka domačih zdravil, s poljudnim opisom človeškega telesa. Cena 40 kr. — **Nova pesmarica**. Zbirka najbolj znanih slovenskih in slovanskih pesmi. Mehko vezana 80 kr.; eleg. vezana 1 glđ. 20 kr. — **Srbske narodne pesmi**. Sestavil J. Mohorčič. Cena 20 kr. — **Obrtno spisje**. Nauk o dopisovanji in pošlovanji. Spisal A. Funtek. Cena 60 kr. — **Obrtno knjigovodstvo**, s kratkim poukom o menicah, spisal dr. Tomo Romih. Cena 80 kr. — **Občinski red**. Zbirka zakonov, zadevajočih posle občinskega področja, spisal dr. Iv. Dečko, I. zv. Mehko vezan 1 glđ. 80 kr., trdo vezan 2 glđ. 20 kr. — **Mlinarjev Janez**, sloveski junak ali vplemenitba Teharčanov. Cena 40 kr. — **Luči**, spisal Anton Funtek. Cena 70 kr. — **Kateri bo?** Prizor iz domačega življenja, gledališčna igra. Cena 15 kr. — **Kmetijsko gospodarstvo**, spisal V. Rohrman. Cena 50 kr. — **Vošnjak**, Zbrani spisi, 50 kr. — **P. Pajkove**, Zbrani spisi, I. zv., mehko vezan 1 glđ., elegantno vezan 1 glđ. 50 kr. — **Trtna uš in trtoreja**, spisal I. Bele, 40 kr. — **Zabavnik**, spisal A. Brezovnik. Cena 70 kr.

Trgovina papirja, pisalnega in
risalnega orodja

Dragotina Hribarja

v Celji

priporoča gosp. trgovcem in sl. občinstvu
svojo veliko zalogo

vsakovrstnega papirja

za pisarne, pisma, risanje in zavijanje, raznovrstno
barvanega, svilnatga (za cvetlice), za vezanje knjig itd.,
zalogo raznih Neziderskih zvezkov, Hardtmuthovih
svinčnikov in angleških peres po originalnih cenah
tovarniških

dalje priporoča zavitke za pisma raznih velikosti in barv, peresnike,
črnilo, tablice, črtalnike, brisalke, krede, gobice, pušice in škatlje
za peresnike, torbice, knjižice za beležke, trgovske knjige, pečatni
vosk itd. po najnižjih cenah.

Posebno lep izber papirja in zavitkov v mapah in elegantnih
škatljah. Najbolje strune za citre, gosli in kitare.

Velik izber albumov za fotografije in spomenice,
map za pisma in papirje, tintnikov, okvire za foto-
grafije, listnice itd. po nizkih cenah.

★ Šolske in molitvene knjige še poseben popust. ★

Knjigoveznica

vsprejema vsakovrstna knjigoveška in galanterijska dela,
priprosta kakor tudi nafinejša, ter je izvršuje kar naj-
hitreje, ukusno in cenó

Južno-štajerska hranilnica

→ v Celji, Glavni trg št. 2

za katero jamčijo okraji: Sevnica, Gornji grad, Šoštanj, Vransko in Šmarje pri Jelšah za popolno varnost ulog in za njihovo po pravilih določeno obrestovanje do **neomejene visokosti**, ima sedaj čez **jeden milijon goldinarjev** hranilnih vlog.

Uraduje za denarni promet vsak **torek in petek** predpoldne, za druga opravila pa je uradnica odprta vsaki dan ob navadnih urah.

Hranilne vloge obrestuje po 4% in pripisuje obresti polletno h kapitalu,

Izposojuje pa na zemljiško varnost proti 5 odstotkov.

Posojilnica v Celji

registrovana zadruga
z neomejeno zavezo

Glavni trg št. 2

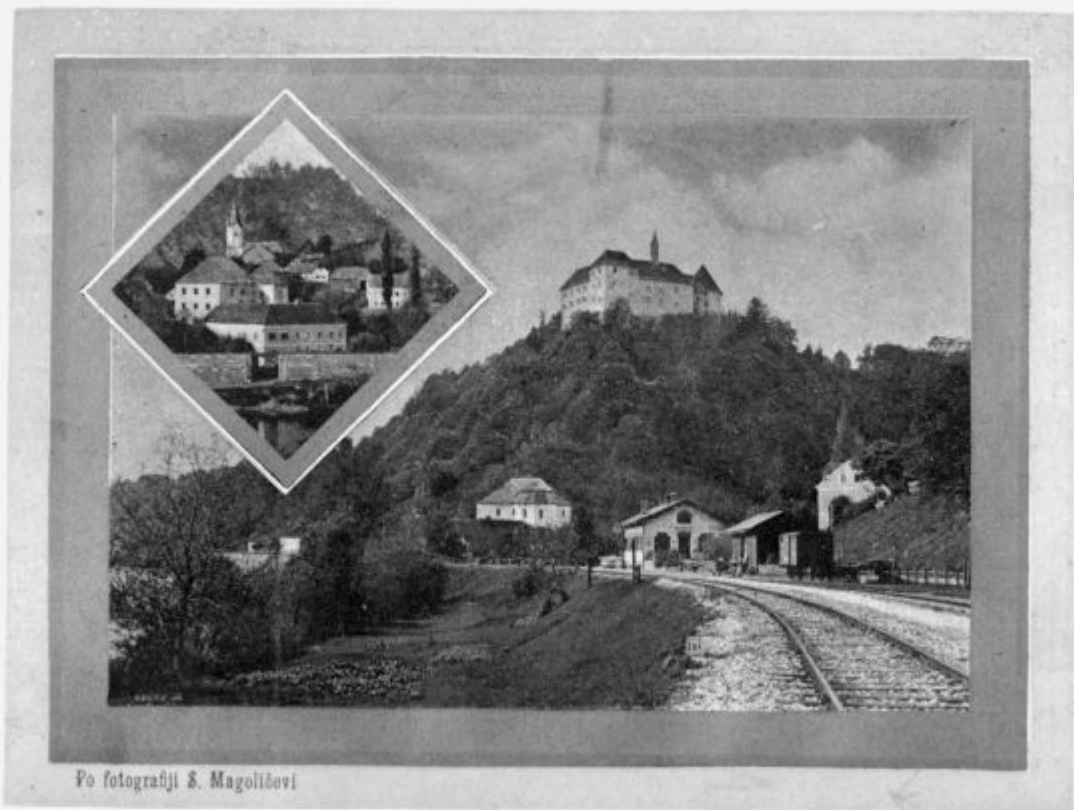
Ta, leta 1881. vstanovljen zavod šteje nad 2900 zadržnikov, kateri imajo vplačanih deležev nad 37000 gl.

Hranilnih vlog ima ista črez jeden milijon goldinarjev in rezervnega zaklada nad 80000 gl.

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½ odstotka, posojila pa daje na osebni kredit po 6 in na goli hipotekarni kredit po 5½ odstotkov.

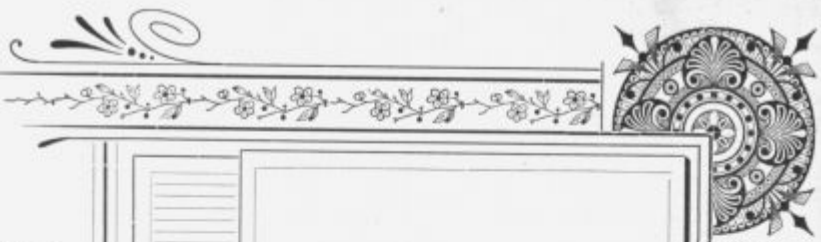
Za denarni promet se uraduje vsak torek in petek, za druga opravila je pa uradnica vsak dan ob navadnih urah odprta.

Po fotografiji S. Magoličevi

Rajhenburg.

Ilustrovani

NARODNI KOLEDAR

za navadno leto

1895

Leto VII.

Uredil in izdal

Dragotin Hribar

v Celji

17504/4

22.837 D
3.3.1958

Leto 1895.

je navadno leto in ima 365 dni, med temi je 66 nedelj in praznikov.

Letni vladar je Saturn.

Saturn je zadnja premičnica, ki se s prostim očesom vidi in ki je že staremu veku znana. Solnčna daljava menja se med 1338 in 1497 milijoni *km*. Od zemlje je oddaljen 1190 do 1646 milijonov *km*. Pravi premer Saturnov znaša 119.075 *km*. Premičnica je 92krat večja od zemlje, toda 3490 manjša od solнца. Okrog svoje osi zavrti se v 10 urah 29 min. in potrebuje 10759 zemskih dni, da pride enkrat okrog solнца. Spremljevalcev mesecev je osem. Najbližji obkroži premičnico v $\frac{9}{10}$ dneva, najskrajneši pa še le v 79 dneh. Razun osmerih mesecev pa ima Saturn še jedno znamenito posebnost; obkroža ga namreč trojen pas, sestoječ iz podnebnih telesec, ki krožijo krog njega. Vidi se pa ta pas vedno drugačen, kar je seveda odvisno od mesta, ki ga Saturn na nebu ravno zavzema.

Godovinska števila za leto 1895.

Gregorijanski koledar.

Zlato število	15	Rimsko število	8
Epakta ali lunino kazalo .	IV	Nedeljska črka	F
Solnčni krog	28	Letni značaj ali god. št. .	24

Julijanski koledar.

Zlato število	15	Rimsko število	8
Epakta ali lunino kazalo .	XV	Nedeljska črka	A
Solnčni krog	28		

Letni časi.

Pomlad se začne 20. sušca ob 9. uri 54 minut zvečer.
Poletje se začne 21. rožnika ob 5. uri 49 minut zvečer.
Jesen se začne 23. kimovca ob 8. uri 15 minut zjutraj.
Zima se začne 22. grudna ob 2. uri 44 minut zjutraj.

Mrkovi.

Leta 1895. solnce trikrat mrkne in luna dvakrat, a le lunina mrkova se vidita pri nas.

1. Popolni lunini mrk 11. sušca. (Po srednjem dunajskem štetju.) Začetek otemnevanja ob 2. uri 59 minut zjutraj, začetek popolnega mrka ob 3. uri 57 minut zjutraj, vrhunec mrka ob 4. uri 45 minut zjutraj, konec popolnega mrka ob 5. uri 32 minut zjutraj, konec otemnevanja ob 6. uri 30 minut zjutraj. Velikost mrka v stotinkah luninega premera = 1'6. Mrknjenje bodo videli v jugozapadni Aziji, Evropi, Afriki, Atlantskem morji, Ameriki in vzhodni polovici Tihega oceana.

2. Nepopolni solnčni mrk 26. sušca. Začetek mrknjenja ob 9. uri 44 minut zjutraj, konec mrknjenja ob 12. uri 45 minut popoldne. Velikost mrka v stotinkah solnčnega premera = 0'40. Mrknjenje bodo videli v Norvegiji, na britskih otokih, na severozapadnih obronkih Francije in Španske, vse vernem delu Atlantskega morja, na severovzhodnem obrežji severne Afrike in sosednem delu polarnih pokrajin.

3. Nepopolni solnčni mrk 20. velikega srpana. Začetek mrknjenja ob 1. uri 9 minut popoldne, konec mrknjenja ob 3. uri 20 minut popoldne. Velikost mrka v stotinkah solnčnega premera = 0'30. Mrk bodo videli v vzhodnem delu Rusije, v severozapadni Aziji in tamošnjih polarnih krajih.

4. Popolni lunini mrk 4. kimovca. Začetek otemnevanja ob 5. uri 5 minut zjutraj, začetek popolnega mrka ob 6. uri 12 minut zjutraj, vrhunec popolnega mrka ob 7. uri 2 minuti zjutraj, konec popolnega mrka 7. uri 53 minut zjutraj, konec otemnevanja ob 9. uri zjutraj. Velikost mrka v stotinkah luninega premera = 1'6. Mrk bodo videli po zapadni Evropi in Afriki, v Atlantskem morji, Ameriki in Velikem morji.

5. Nepopolni solnčni mrk 18. kimovca. Začetek mrknjenja ob 8. uri 4 minut zvečer, konec mrknjenja ob 11. uri 34 minut zvečer. Velikost mrka v stotinkah solnčnega premera = 0'70.

Mrknjenje bodo videli v vzhodni Avstraliji, na Novi Selandiji, v jugozapadnem delu Tihega morja in v južnem Ledenem morji.

Vidnost premičnic.

Merkur je 10. prosinca v zgornji konjunkciji s solncem; v prvi polovici svečana sveti zvečer. Dne 25. svečana pride v spodnjo konjunkcijo. Sredi sušca se vidi pred solničnim vzhodom. Malega travna izgine v solčnih žarkih in pride dne 5. velikega travna v zgornjo konjunkcijo. Koncem istega meseca in začetkom rožnika zahaja skoro dve uri za solncem. Po 20. rožniku se naglo bliža solncu in je prvega malega srpana že v spodnji konjunkciji. Sredi malega srpana vzhaja eno uro pred solcem, izgine pa že v prvi polovici velikega srpana, ter stopi 17. velikega srpana v zgornjo konjunkcijo. Sredi kimovca zahaja kmalu za solncem, potem se zopet skrije, pride 25. vinotoka v spodnjo konjunkcijo ter sveti sredi listopada kot danica. Grudna je skrit ter stoji 20. istega meseca v zgornji konjunkciji.

Venera je v začetku leta skrita, od svečana naprej sveti kot večernica, doseže 11. malega srpana največjo vzhodno daljavo in 12. velikega srpana najmočnejšo luč. Potem izgine počasi v solčnih žarkih, pride 19. kimovca v spodnjo konjunkcijo in sveti zadnje dni istega meseca pa tje do konca leta kot danica. Dne 25. vinotoka sveti najbolj, dne 29. listopada ima največjo vzhodno daljavo ter vzhaja isti čas 4 ure pred solncem.

Mars sveti v začetku leta v ozvezdji ovna in kulminuje zvečer. Dne 5. svečana pride v kvadraturu s solncem. Potem prehodi ozvezdje bikovo, dvojčekov, rakovo in leva ter sveti na večernem nebu. Velikega srpana izgine v solčnih žarkih in pride 11. vinotoka v konjunkcijo s solncem. V grudnu se zopet prikaže v ozvezdji tehtnice na jutranjem nebu.

Jupiter sveti v začetku leta v ozvezdji dvojčekov, do 20. sušca hodi nazaj in od tedaj na pravo. Dne 18. sušca je v kvadraturi s solncem. V malem travnu zahaja o polnoči, potem zahaja vedno bolj zarano in izgine v rožniku. Dne 10. malega srpana je v konjunkciji s solncem ter se prikaže v velikem srpanu zopet na jutranjem nebu v ozvezdji rakovem. Dne 31. vinotoka je v kvadraturi, hodi od 27. listopada dalje nazaj ter zahaja proti koncu leta zvečer.

Saturn sveti v ozvezdji device in zaide vinotoka v tehtnico. Do 15. sušca hodi na pravo, potem do 5. malega srpana

nazaj in potem na pravo. Dne 27. prosinca je v kvadraturi, pride 24. malega travna solncu v opozicijo ter sveti vso noč. Dne 24. malega srpana je zopet v kvadraturi ter izgine v kimovcu v solnčnih žarkih. Dne 2. listopada je v konjunkciji s solncem ter sveti pred novim letom na jutranjem nebu.

Uran je videti v ozvezdji tehtnice. Do 23. sušca hodi na pravo, do 25. malega srpana nazaj in potem zopet na pravo. Dne 8. sušca je v kvadraturi, dne 8. velikega travna stopi v opozicijo in sveti vso noč. Dne 8. velikega srpana je zopet v kvadraturi, izgine vinotoka v večernem mraku in pride 12. listopada v konjunkcijo. Pred novim letom kaže se zopet na jutranjem nebu.

Neptun se lesketa v ozvezdji bikovem. Do 22. svečana hodi nazaj, potem na desno do 21. kimovca, potem pa zopet nazaj. Dne 3. sušca je v kvadraturi. Dne 6. rožnika v konjunkciji in 10. kimovca zopet v kvadraturi. Dne 8. grudna stopi v opozicijo in sveti vso noč.

Letni značaj.

Leto 1895. je v obče mrzlo in mokro.

Pomlad je zelo suha in do velikega travna mrzla, kajti če prav se mali traven skraja kaže toplega, vendar nastopi zopet mraz. Veliki traven ima lepe dneve in mrzle noči. Od tod velika suša, če prav sem in tje dež rosi. Tudi škodljiva slana se kaj rada usiljuje.

Poletje je hladno pri vednem deževji in zato nerodovitno. Vendar je mali srpan še v drugo polovico gorak in lep, sicer pa trajno moker, bogat na viharjih in nalivih.

Jesen je tudi dokaj mrzla in mokra. Zmrzuje jako zgodaj in vendar še ne jenjajo nevihte, v drugi polovici vinotoka pritisne trd mraz, v listopadu pa zopet mokrota in gorkota.

Zima traja do 21. marca prihodnjega leta; v začetku je mokra z deževjem in velikimi plohami. Do 21. grudna nabere se dovolj snega, da hud mraz nastopi, ki ne odneha do malega travna.

Premakljivi prazniki.

Po Gregorijanskem koledarji.

Ime Jezus	20. prosinca
Septuagesima	10. svečana
Pepelnica	27. svečana
Marija Devica sedmih žalostij	5. malega travna
Velika noč	14. malega travna
Križevo 20., 21. in	22. velikega travna
Vnebohod	23. velikega travna
Binkošti	2. rožnika
Sv. Trojica	9. rožnika
Sv. Rešnje Telo	13. rožnika
Srce Jezusovo	21. rožnika
Angeljska nedelja	1. kimovca
Ime Marijino	15. kimovca
Rožnenska nedelja	6. vinotoka
Posvečevanje cerkva	20. vinotoka
1. advétna nedelja	1. grudna

Po Julijanskem koledarji.

Triodium	22. prosinca
Septuagesima	29. prosinca
Pepelnica	15. svečana
Velika noč	2. malega travna
Vnebohod	11. velikega travna
Binkošti	21. velikega travna
1. advetna nedelja	3. grudna

Od božiča do pepelnice je 64 dnij ali 9 tednov in 1 dan. Predpust traja 51 dnij ali 7 tednov in 2 dni. Po razglašenji gospodovem so štiri nedelje, po binkoštih 25, po sv. Trojici 24; predpustnih nedelj je 7. — Post se začne 27. svečana, konča pa 13. malega travna in trpi 46 dnij.

Kvaterni posti: 6. sušca; 5. rožnika; 18. kimovca in 18. grudna.

Državni prepovedani časi.

Javni plesi in bali so prepovedani zadnje tri dni velikega tedna, v dan presv. Rešnjega Telesa, 24. in 25. grudna, o veliki noči in binkoštih. — Druge javne veselice n. pr. koncerti

in slične muzikalne produkcije, razstave i. t. d. prepovedane so zadnje tri dni velikega tedna in 24. grudna. — Igre v gledališčih, prepovedane so zadnje tri dni velikega tedna, v dan prev. Rešnjega telesa in 24. grudna. Na velikonočno in binkoštno nedeljo in 25. grudna smejo se glediške igre predstavljati le v dobrodelne namene in z dovoljenjem dotične politične oblasti.

Dvorni prepovedani časi,

kedar so c. kr. dvorna gledišča zaprta.

Dne 3. velikega travna (na večer pred smrtnim dnevom Nj. velič. pokojne cesarice Marije Ane). — Dne 28. rožnika (na večer pred smrtnim dnevom Nj. velič. cesarja Ferdinanda I.) — Vsled posebnih zadržkov prelože se lahko ti dnevi po najvišjem odloku.

Deželni patroni,

katere časte v različnih deželah avstro-ogersko monarhije.

Egidij, (1. kimovca), Koroško. — Ciril in Metod (5. malega srpana), Moravsko. — Elija (20. malega srpana), Hrvatsko. — Florijan (4. velikega travna), Gornjeavstrijsko. — Jurij (24. malega travna), Kranjsko. — Hedviga (15. vinotoka), Šlesko. — Janez Krstnik (24. rožnika), Slavonija. — Janez Nepomuk (16. velikega travna), Češko. — Jožef (19. sušca), Koroško, Kranjsko, Primorsko, Štajersko in Tirolsko. — Ladislav (27. rožnika), Sedmograško. — Leopold (15. listopada), Dolnjeavstrijsko. — Mihael (29. kimovca), Galicija. — Rok (16. velikega srpana), Hrvatsko. — Rupert (24. kimovca), Solnograško. — Špiridion (14. grudna), Dalmacija. — Stanislav (7. velikega travna), Galicija. — Štefan kralj (29. velikega srpana), Ogersko. — Virgilij (26. rožnika), Tirolsko (Tridentinska škofija). — Venceslav (28. kimovca), Češko. — Just (2. novembra) Trst in okolica.

Sodnijski prazniki.

Vse nedelje in zapovedani prazniki. Od Božica do sv. treh kraljev. Od cvetne nedelje do velikonočnega pondeljka, na Križevu in v osmini sv. Rešnjega Telesa.

Vremenski ključ,

s katerim **vreme** za vse leto poprej vsakdo lahko izve, ako le ve, kdaj se luna izpremeni, to je: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☾, ščip ☽, zadnji ☾ in mlaj ☿.

Ta ključ je napravil slavni zvezdogled J. W. Herschel in dunajska kmetijska družba ga je 1839. leta spoznala za najzanesljivejšega. Pomeni pa, kadar se luna izpremeni:

Ob uri	Poleti	Pozimi	Ob uri	Poleti	Pozimi
do 12. opol. do 2. popol.	veliko dežja	sneg in dež	od 12. do 2. ponoči	lepo	mrzlo, če ni jugo- zapadnik
od 2. do 4. popold.	izpre- membno	lepo in prijetno	od 2. do 4. zjutraj	mrzlo z dežjem	sneg in vihar
od 4. do 6. popold.	lepo	lepo	od 4. do 6. zjutraj	dež	sneg in vihar
od 6. do 10. zvečer	lepo pri severu ali zapadniku, dež pri jugu ali jugo- zapadu	dež in sneg pri jugu ali zapadniku	od 6. do 10. dopoldne	izpre- membno	dež pri severo- zapadniku, sneg pri izhodniku
od 10. do 12. ponoči	lepo	lepo	od 10. do 12. opoldne	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter

Opomba. Vse leto se razdeli na dva dela, t. j. na leto in zimo, za leto velja čas od dne 15. malega travna do 16. vinotoka, ostali čas pa velja za zimo.

Da se more na ta ključ bolj zanašati, nego na druge koledarje, prepričali so se učenjaki po večletnih opazovanjih.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Novo leto. Obrezovanje Gospodovo	☾ Prvi krajec dne 4. ob 8. uri 58 minut zjutraj. Sneg, viharno in mraz.
2 Sreda	Nakarij, opat; Konkordij, mučenec	
3 Četrtek	Genovefa, dev.; Anter, papež	
4 Petek	Tit, škof; Izabela, kraljica	
5 Sobota	Telesfor, papež	
1. teden	Modri na Jutrovem. Mat. 2	
6 Nedelja	Sv. 3 kralji ali razglašenje Gospodovo	☽ Polna luna dne 11. ob 7. uri 55 min. zjutraj. Sneg, zameti, ve- ter in mraz.
7 Ponedelj.	Valentin, škof	
8 Torek	Severin, opat	
9 Sreda	Julijan in Basilisa, mučenca	
10 Četrtek	Pavel, puščavnik; Agaton, puščavnik	
11 Petek	Higin, papež; Pavlin, škof	
12 Sobota	Ernest, opat; Arkadij, mučenec	
2. teden	Ko je bil Jezus 12 let star. Luk. 2	☾ Zadnji krajec dne 18. ob 6. uri 1 min. popoldne. Deloma jasno in zelo mraz.
13 Nedelja	1. po razgl. Gosp. Hilarij, š.; Veronika d.	☼ Mlaj, dne 25. ob 10. uri 31 min. zvečer. Začetek zelo vi- haren in večkrat zameti, potem megleno Dolgost dneva: 8 ur 23 min. do 9 ur 26 min. Dan narase za 1 uro 3 minute.
14 Ponedelj.	Feliks	
15 Torek	Maver, opat; Izidor	
16 Sreda	Marcelij, mučenec; Honorat, škof	
17 Četrtek	Anton, puščavnik	
18 Petek	Sv. Petra stol; Priska, mučenica	
19 Sobota	Kanut, kralj; Agricij, škof	
3. teden	O ženitnini v Kani Galilejski. Jan. 2	
20 Nedelja	2. po razgl. G. Ime Jez. Fab. in Seb.	☼ Solnce stopi v znamenje vod- narja dne 20. ob 7. uri 43 min. zj.
21 Ponedelj.	Neža, devica in mučenica	
22 Torek	Vincencij, mučenec	
23 Sreda	Zaroka Marije Device	
24 Četrtek	Timotej, škof in mučenec	
25 Petek	Spreobrnjenje sv. Pavla	
26 Sobota	Polikarp, škof in mučenec; Pavel škof	
3. teden	Jezus ozdravi gobovega. Mat. 8	
27 Nedelja	3. po razgl. Gosp. Janez Zlatoust, c. u.	
28 Ponedelj.	Karol Veliki, cesar	
29 Torek	Frančišek Salezij, škof	
30 Sreda	Janez mil., Martina, dev. in mučenica	
31 Četrtek	Peter Nolaški, spoz.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Prosinec, trajajoč mraz do 11., od 12. do 18. oblačno, mehko vreme, 19. mraz, potem jasno in mraz do 24., 26. dež, 27. nalivi, do konca oblačno

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Petek	Ignacij (Ognjeslav), škof in mučenec	☽ Prvi krajec dne 3. ob 1. uri 21 m. zjutraj.
2	Sobota	Darovanje Gospodovo ali Svečnica	
5. teden		Jezus pomiri vihar na morji. Mat. 8.	☽ Sneg, viharno in mrzlo.
3	Nedelja	4. po razgl. Gosp; Blaž, škof in muč.	☽ Polna luna dne 9. ob 6. uri 28 minut zvečer. Večkrat oblačno, megla, potem zelo vetrovno, dež.
4	Pondelj.	Veronika, Andrej Kor., Evtihij, m.	
5	Torek	Agata, dev.; Japonski mučenec	
6	Sreda	Rotija (Dora), dev. in muč.	
7	Četrtek	Romuald, opat; Rihard	
8	Petek	Janez Mat., spozn.; Juvencij, škof	
9	Sobota	Apolonija, dev. in muč.; Ciril Al.	
6. teden		O delavcih v vinogradu. Mat. 20	
10	Nedelja	Sept. Šolastika	
11	Pondelj.	Deziderij (Zelko), škof	
12	Torek	Evlalija, devica; Melecij, škof	
13	Sreda	Katarina, devica; Jordan, zveličan	
14	Četrtek	Valentin (Zdravko), mučenec	
15	Petek	Favstin in Jovita, mučenca	
16	Sobota	Julijana, devica in mučenica	
7. teden		O sejalcu in semenu. Luk. 8	☽ Mlaj dne 24. ob 5. uri 49 minut zvečer.
17	Nedelja	Seks. Silvin, škof; Konstancija	☽ Spremenljivo, dež in sneg, južno vreme. Dolgost dneva: 9 ur 28 minut do 10 ur 56 minut. Dan narase za 1 uro 28 minut. Solnce stopi v znamenje rib dne 18. ob 10. uri 14 minut zvečer.
18	Pondelj.	Simcon, škof; Flavijan, škof	
19	Torek	Konrad, spoznovalec; Viktor, muč.	
20	Sreda	Eleverij, škof; Evharij, škof	
21	Četrtek	Eleonora; Feliks, škof; Maks, škof	
22	Petek	Stol sv. Petra v Antijohiji	
23	Sobota	Marjeta Kortonska, spokornica	
8. teden		Jezus ozdravi slepca. Luk. 18	
24	Nedelja	Kvinkv. Matija, apostel; Sergij	
25	Pondelj.	Valburga, op.; Sigfrid	
26	Torek	Pust; Nestor, škof in muč.; Porfirij, šk.	
27	Sreda	Pepelnica; Leander, škof; Baldomir †	
28	Četrtek	Roman, škof; Makarij	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Svečan, 1. veter in dež, od 4. do 10. oblačno in veter, 12., 13. močan veter, 14. sneg, 15., 16. veter in dež, 17. do 19. dež in oblačno, 20., 21. do konca lepo.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Petek Albin, škof	†
2	Sobota Simplicij, p.; Bl. Karol	†
9. teden	Jezusa izkuša hudič. Mat. 4	Prvi krajec dne 4. ob 1. uri 46 minut zvečer. Slana in zameti.
3	Nedelja 1. postna. Kunigunda, cesarica	
4	Pondelj. Kazimir, spokornik; Adrijan, mučenec.	
5	Torek Friderik (Miroslav); Evzebij	
6	Sreda Kvatre; Fridolin, opat; Katarina B.	† ☽
7	Četrtek Tomaž Akvinski; Perpetva	Polna luna dne 11. ob 4. uri 43 minut zjutraj.
8	Petek Janez od B., spoznovalec	†
9	Sobota Frančiška, vdova	†
10. teden	Jezus se izpremeni na gori. Mat. 17	Spremenljivo vreme s snegom in dežjem, ostra sapa in megla.
10	Nedelja 2. postna. 40 mučencev; Kaj, mučenec	
11	Pondelj. Herakliji in Kozim, mučenca	
12	Torek Gregorij, papež; Maksimilijan, muč.	
13	Sreda Rozina, vdova; Evfrazija, dev.	† ☽
14	Četrtek Matilda, kraljica; Evtihij, mučenec	Zadnji krajec dne 18. ob 6. uri 37 minut zjutraj.
15	Petek Longin, muč.; Felicita, dev. in muč.	†
16	Sobota Heribert, škof; Evgenija, mučenica	†
11. teden	Jezus izžene hudiča. Luk. 11	Po noči mraz, suho, vetrovno in mrzlo.
17	Nedelja 3. postna. Jedert, devica; Patricij, škof	
18	Pondelj. Edvard, kralj; Ciril Jer.	
19	Torek Jožef, ženin Device Marije	
20	Sreda (Sredpostna sreda) Joahim, oče D. M.	†
21	Četrtek Benedikt, opat; Serapijon, škof	
22	Petek Oktavijan, mučenec	†
23	Sobota Viktorijan, mučenec	†
12. teden	Jezus nasiti 5000 mož. Jan. 16	Mlaj dne 26. ob 11. uri 30 minut zjutraj. Dež, nekaj lepih dnij, večkrat zmrzlo, zameti.
24	Nedelja 4. postna. Gabrijel, nadangelj	
25	Pondelj. Marijino oznanenje	Dolgost dneva: 10 ur 59 min. do 12 ur 41 minut.
26	Torek Emanuel, škof; Teodor, škof	
27	Sreda Rupert, škof; Frobonij, opat	†
28	Četrtek Guntram; Janez, puščavnik	
29	Petek Ciril, škof; Avgusta, mučenica	†
30	Sobota Kvirin, mučenec	†
13. teden	Judje hočejo Jezusa kamenjati. Jan. 8	Solnce stopi v znamenje ovna dne 20. ob 9. uri 54 min. zvečer.
31	Nedelja 5. postna. Modest, škof; Amos	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Sušec, 1. do 5. oster mraz, 6. do 9. toplo, 11. dež, 12. do 16. lepo, 17. do 19. vsako jutro oster mraz, od 22. do konca vsak dan ostreji mraz, 30. sneg in mraz.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Ponedelj. Hugon, škof	
2	Torek Frančišek Pavlanski	☾
3	Sreda Rihard, škof; Irena	† Prvi krajec dne
4	Četrtek Izidor, škof; Rozamila	2. ob 10. uri 33
5	Petek Marija 7 žalosti; Vincencij Fer., sp.	minut zvečer.
6	Sobota Sikst, papež; Celestin, papež	† V začetku mrzlo in jasno.
14. teden	Jezus jezdi v Jeruzalem. Mat. 21	
7	Nedelja Cvetna nedelja. Herman, bl.; Evgesip	☽
8	Ponedelj. Dionizij, škof; Albert, škof	Polna luna dne
9	Torek Marija Kleofa	9. ob 2. uri 49
10	Sreda Ecehijel, p.; Antonij, m.	minut zvečer.
11	Četrtek Veliki četrtek, Leon V., p.; Betina, d.	Dež in sodra.
12	Petek Veliki petek, Julij, p.; (Božje glave)	☾
13	Sobota Velika sobota, Hermenegild, mučenec	† Zadnji krajec dne
15. teden	Jezus vstane od smrti. Marko 16	17. ob 0 uri 28
14	Nedelja Velika noč ali vstajenje gospodovo	minut opoldne
15	Ponedelj. Velikonočni ponedeljek, Helena, ces.	Nekaj dni toplo, potem spremen.
16	Torek Turibij, škof; Kalist	
17	Sreda Rudolf, škof; Anicet	☼
18	Četrtek Apolonij, mučenec	Mlaj dne 25. ob
19	Petek Krescencija; Leon IX., pap.; Ema, vdova	2. uri 16 minut
20	Sobota Sulpicij, muč.; Marcellin, muč.	zjutraj.
16. teden	Jezus se prikaže pri zaprtih vratih. J. 20	Hladno, potem večkrat dež, južno in nekaj dni lepo in toplo.
21	Nedelja 1. povelikon. (bela). Anzelm, šk., Bruno	
22	Ponedelj. Soter in Kaj	Dolgost dneva:
23	Torek Adalbert (Vojteh), škof	12 ur 48 min. do
24	Sreda Jurij, muč.; Bona, muč.	14 ur 27 min.
25	Četrtek Marko, evangelist	Dan narase za
26	Petek Klet, pap.; Marcellin, pap.	1 uro 39 min.
27	Sobota Peregrin, duh.; Anastazij, pap.	
17. teden	O dobrem pastirji. Jan. 10	Solnee stopi v znamenje bika dne
28	Nedelja 2. povelikonočna. Vital, m.; Pavel od k.	20. ob 9. uri 43 m.
29	Ponedelj. Peter, muč.; Robert	zjutraj.
30	Torek Katarina S., devica	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Mali traven, do 4. zelo mrz, 5. lep, jasen, tople dan, 7. in do 17. zelo mrz, jasno in vetrno, 19. dež, 20., 21., 22. zelo oster mrz, 23. toplo in soparno, 24., 25. oblačno, tople dež in solnce, 26., 27., 28. lepo in soparno, 29. dež in potem lepo in toplo.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Sreda	Filip in Jakob, apostola	☾ Prvi krajec dne 2. ob 4. uri 49 m. zjutraj. Večkrat dež in spremljivo.
2 Četrtek	Atanazij, škof; Žiga (Sigmund)	
3 Petek	Najdba sv. Križa	
4 Sobota	Florijan (Cvetko), mučenec	
18. teden	Jezus napove svoj odhod. Jan. 16	
5 Nedelja	3. povelikonočna. Pij V., p.; Gothard, š.	☽ Polna luna dne 9. ob 1. uri 4 m. zjutraj. Topli dnevi z večkratno nevihto.
6 Ponedelj.	Janez pr. I. vrati	
7 Torek	Stanislav, škof	
8 Sreda	Prikazen Mihaela arhangela	
9 Četrtek	Gregor Nac., škof, cerkv. uč.	
10 Petek	Izidor, spoznovalec	
11 Sobota	Gangolf; Mamert, škof	
19. teden	Jezus obeta učencem sv. Duha. Jan. 16	☾ Zadnji krajec dne 16. ob 6. uri 49 min. zvečer. Trajno toplota in suho.
12 Nedelja	4. povelikonočna. Pankracij, m.	☼ Mlaj dne 24. ob 1. uri 42 minut zjutraj. Nevihta, vihar in dež.
13 Ponedelj.	Servacij, škof	
14 Torek	Bonifacij, muč.	
15 Sreda	Sofija, mučenica; Hilarij, opat	
16 Četrtek	Janez Nepomuk, mučenec	
17 Petek	Paskal, spoznovalec; Ubald, škof	
18 Sobota	Feliks (Srečko), duh.; Venacij	
20. teden	Jezus uči o moči molitve. Jan. 16	
19 Nedelja	5. povelikonočna. Celestin, p.; Ivo, sp.	☾ Prvi krajec dne 31. ob 9. uri 54 min. zjutraj. Spremenljivo, veččinoma toplo. Dolgost dneva: 14 ur 27 min. do 15 ur 44 minut. Dan narase za 1 uro 17 minut.
20 Ponedelj.	Bernard	
21 Torek	Feliks Kant.; Valens	
22 Sreda	Julija, dev., muč.; Helena	
23 Četrtek	Kristusov vnebohod. Dezideri, škof	
24 Petek	Ivana, vdova; M. D. pom.	
25 Sokota	Urban (Vrban), papež	
21. teden	Jez. govori o pričev. sv. Duha. J. 15 in 16	
26 Nedelja	6. povelikonočna. Filip Neri	☼ Solnce stopi v znam. dvojčkov dne 21. ob 9. uri 31. minut zjutraj.
27 Ponedelj.	Janez P.; Magdalena P.	
28 Torek	Viljem; German	
29 Sreda	Maksim., škof; Feliks I., papež	
30 Četrtek	Ferdinand, kralj; Feliks L., p.	
31 Petek	Angela M., mučenica	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Veliki traven 3. zjutraj mrzlo, sicer lepo, 4. grom in ploha, 5. nestanovitno in mrzlo, 6. zjutraj huda slana, dan jasen in hladen, od 7. do 26. hladne noči, po dnevu večkrat toplo, 27. oster vzduh, potem oblačno in dež.

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Sobota	Gracijana, muč.	†
22. teden	Jezus govori o sv. Duhu in o ljubezni J. 14		☉ Polna luna dne 7. ob 12. uri 5 m. opoludne
2	Nedelja	Binkoštna nedelja. Erazem, škof	☽ Spremenljivo, večkrat dež, nekoliko hladno.
3	Pondelj.	Binkoštni pondeljek. Klotilda, kraljica	☽
4	Torek	Kvirin, škof; Optat	☽
5	Sreda	Kvatre; Bonifacij (Dobromil), škof	☽
6	Četrtek	Norbert, škof	☽
7	Petek	Lukrecija; Robert, opat; Pavel, škof	☽
8	Sobota	Medard, škof	☽
23. teden	Meni je vsa oblast dana. Mat. 28		☽ Zadnji krajec dne 15. ob 12. uri 33 m. opoludne. Večinoma suho in toplo.
9	Nedelja	1. pobinkoštna; sv. Trojica. Prim. in F.	☽
10	Pondelj.	Marjeta, mučenica	☽
11	Torek	Barnaba, apostel; Marcijan, muč.	☽
12	Sreda	Janez Fak., spoznovalec	☽
13	Četrtek	Sv. Rešnje Telo. Anton Padv., sp.	☽
14	Petek	Bazilij, škof; Dragojila	☽
15	Sobota	Vid; Modest in tov., mučenci	☽
24. teden	Prilika o veliki večerji. Luk. 14		☽ Mlaj dne 22. ob 10. uri 56 minut zvečer. Deloma jasni in zelo topli dnevi.
16	Nedelja	2. pobin. Beno V.; Franc Reg., spoz.	☽
17	Pondelj.	Adolf, škof; Lavra	☽
18	Torek	Gervazij in Protazij, muč.	☽
19	Sreda	Julijana F.	☽
20	Četrtek	Silverij, papež, mučenec	☽
21	Petek	Srce Jezusovo; Alojzij (Vekoslav), spoz.	☽
22	Sobota	Pavlin, škof; Cenon škof	☽
25. teden	O zgubljeni ovci. Luk. 5		☽ Prvi krajec dne 29. ob 3. uri 6 m. zvečer. Huda vročina, večkrat nevihta z viharjem in točo, potem zopet lepo.
23	Nedelja	3. pobin. Ahacij, mučenec; Eberhard, š.	☽
24	Pondelj.	Janez Krstnik (rojstvo)	☽
25	Torek	Prosper, škof; Viljem, opat	☽
26	Sreda	Janez in Pavel, mučenca	☽
27	Četrtek	Vladislav, kralj; Hema, vdova	☽
28	Petek	Leon II., papež	☽
29	Sobota	Peter in Pavel, apostola	☽
26. teden	O velikem ribjem lovu. Luk. 5		☽ Dolgost dneva: 15 ur 45 min. do 16 ur 0 min. Dan narase do 21. za 17 m. in se skrči do konca za 3 minute. Solnce stopi v znamenje raka dne 21. ob 5. uri 49 minut zvečer.
30	Nedelja	4. pobin. Spomin Pavla, apostola	☽

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Rženi cvet od 2. do 4. zelo oster mraz, 5. do 9. topel dež in solnce, 26. dež, 28. lepo vreme in 30. oblačno.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Pondelj.	Teobald, puščavnik; Pambo	☾ Polna luna dne 7. ob 0. uri 34 m. zjutraj. Toplo, soparno in suho.
2 Torek	Obiskov. Devica Marije	
3 Sreda	Helijodor, škof; Bertram, škof	
4 Četrtek	Urh, škof; Berta, dev.	
5 Petek	Ciril in Metod, škofa	
6 Sobota	Izajija, pr.; Dominika, dev., muč.	
27. teden	O farizejski pravičnosti. Mat. 5	☽ Zadnji krajec dne 15. ob 4. uri 36 min. zjutraj. Najprej deževno, potem megleno in solnce, zelo toplo.
7 Nedelja	5. pobin. Vilibald, škof; Bened. IX., p.	☼ Mlaj dne 22. ob 6. uri 37 minut zjutraj. Največ jasni in zelo mrzli dnevi, po noči nevihte.
8 Pondelj.	Kilijan, škof; Elizabeta, kralj.	
9 Torek	Anatolija	
10 Sreda	Amalija, dev.; Felicita s 7 sinovi	
11 Četrtek	Pij I., papež; Veronika, devica	
12 Petek	Mohor in Fortunat, muč.; Henrik	
13 Sobota	Marjeta, dev. in muč.; Anaklet, papež	
28. teden	Jezus nasiti 4000 mož. Marko 8	☽ Prvi krajec dne 28. ob 9. uri 41 minut zvečer. Deževno, hladno in spremenljivo.
14 Nedelja	6. pobin. Bonaventura, škof, uč.; Kamil	☼ Dolgost dneva: 15 ur 59 min. do 15 ur 1 min. Dan se skrajša za 58 minut. Solnce stopi v znamenje leva dne 23. ob 4. uri 39 min. zjutraj. Začetek pasjih dnij.
15 Pondelj.	Henrik I., ces.; Vladimir, kralj	
16 Torek	Marija škapulirska	
17 Sreda	Aleš, spoz.; Marcelina, devica	
18 Četrtek	Friderik (Miroslav), škof	
19 Petek	Avrelija; Vincencij Pavl., spozn.	
20 Sobota	Elija, prerok; Marjeta dev., muč.	
29. teden	O lažnjivih prorokih. Mat. 7	
21 Nedelja	7. pobin. Danijel, prerok; Olga, vojvod.	☼ Dolgost dneva: 15 ur 59 min. do 15 ur 1 min. Dan se skrajša za 58 minut. Solnce stopi v znamenje leva dne 23. ob 4. uri 39 min. zjutraj. Začetek pasjih dnij.
22 Pondelj.	Marija Magdalena, spokornica	
23 Torek	Apolinar, škof; Liborij, škof	
24 Sreda	Kristina, devica; Ursicin, škof	
25 Četrtek	Jakob, apostel; Krištov, mučenec	
26 Petek	Ana, mati Marije Device	
27 Sobota	Pantaleon, mučenec; Bertold, spozn.	
30. teden	O krivičnem hišniku. Luk. 16	
28 Nedelja	8. pobin. Viktor; Inocenij, papež	☼ Dolgost dneva: 15 ur 59 min. do 15 ur 1 min. Dan se skrajša za 58 minut. Solnce stopi v znamenje leva dne 23. ob 4. uri 39 min. zjutraj. Začetek pasjih dnij.
29 Pondelj.	Marta, devica; Olaf, kralj	
30 Torek	Abdon in Senen, mučenca	
31 Sreda	Ignacij (Ognjeslav), spozn.	

Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Mali srpan, 2. oblačno in mrzlo, 3. dež, 4. do 8. huda vročina in lepo, 10. po noči nevihta, 11. močen naliv, od 12. do 28. huda vročina, hud dež do konca.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Vezi Petra, apostola; Makab. bratje	☾ Polna luna dne 5. ob 2. uri 57 min. zvečer.
2 Petek	Porcijunkula; Alfonz L., spozn.	
3 Sobota	Najdba sv. Štefana; Lidija, vdova	
31. teden	Jezus se joka nad Jeruzalemom. L. 19	☾ Hud veter, hlad, dež in solnčno.
4 Nedelja	9. pobin. Dominik, spoz.; Aristarh, sp.	☽ Zadnji krajec dne 13. ob 6. uri 24 min. zvečer. Toplota narašča, večkrat nevihta, veter, pa prijetno
5 Ponedelj.	Marija Snežnica; Ožbolt	
6 Torek	Gospodovo spremenjenje	
7 Sreda	Kajetan, spozn.; Donat, škof	
8 Četrtek	Cirijak; Larg in Smaragd, muč.	
9 Petek	Roman, muč.; Domicijan, škof	
10 Sobota	Lovrencij, muč.; Hugon, škof	
32. teden	O farizeju in colnarju. Luka 18	
11 Nedelja	10. pobin. Suzana, d.; Filomena, d., m.	☽ Mlaj dne 20. ob 2. uri 1 min. zv. Večkrat nevihta z dežjem, vihar.
12 Ponedelj.	Klara, devica; Hilarija, muč.	
13 Torek	Hipolit in Kasijan, muč.	
14 Sreda	Evzebij, spoz.; Anastazija, dev.	
15 Četrtek	Vnebovz. Mar. Dev. (Vel. Šmaren)	
16 Petek	Rok, spozn.; Hijacint, duh.	
17 Sobota	Liberat, m.; Benedikta, op.; Bertram	
33. teden	Jezus ozdravi gluhomutca, Marko 7	☽ Prvi krajec dne 27. ob 6. uri 49 min. zvečer. Večinoma jasno in hladne noči.
18 Nedelja	11. pobin. Helena, ces.; Agapit, muč.	☽ Dolgost dneva: 15 ur 0 min. do 13 ur 26 min. Dan se skrajša za 1 uro 34 minut.
19 Ponedelj.	Joahim, oče D. M.	
20 Torek	Bernard; Štefan, kralj	
21 Sreda	Joana Franciška, vdova; Adolf	
22 Četrtek	Timotej, muč.; Hipolit, škof	
23 Petek	Filip Ben., spozn.; Bogovoljka	
24 Sobota	Jarnež, apostel; Ptolomej, škof, muč.	
34. teden	O usmiljenem Samaritanu. Luk. 10	
25 Nedelja	12. pobin. Ludovik (Ljudevit), kralj	☽ Solnce stopi v znamenje device dne 23. ob 11. uri 17. minut zjutraj. Konec pasjih dni
26 Ponedelj.	Srce Marije, Cefirin	
27 Torek	Jožef Kalist; Natalija	
28 Sreda	Avguštin, škof	
29 Četrtek	Obglavljenje Janeza Krstnika	
30 Petek	Roza Lim., dev.; Hermet, muč.	
31 Sobota	Rajmund, spozn.; Amat, škof	

Knauserjev stoletni koledar prorokuje: Vel. srpan 2. oblačno in deževno, 6. lepo vreme in hladna noč, 7. ploha in grom, 8. lepo, 9. do 17. vsak dan dež, 17. lepo, 18. nevihta in grom, vrtinci in ploha.

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
35. teden	Jezus ozdravi deset gobovih. Luk. 17	
1 Nedelja	13. pobin. Angeljska. Egidij, spozn.	☾ Polna luna dne
2 Ponedelj.	Stefan, kralj	4. ob 7. uri 1 m.
3 Torek	Serafina; Evfemija in tov., muč.	zjutraj.
4 Sreda	Rozalija Pal., devica	Viharno, dež in
5 Četrtek	Lovrencij Just., škof; Viktorin, škof	potem jasno.
6 Petek	Hermogen, muč.; Onesifor	
7 Sobota	Regina, dev., m.; Albin (Zoran), škof	
36. teden	Nihče ne more 2 gospodoma služiti. Mat. 6	☽ Zadnji krajec dne
8 Nedelja	14. pobin. Marijino rojstvo ali Mali Šm.	12. ob 5. uri 56
9 Ponedelj.	Gorgonij, m.	min. zjutraj.
10 Torek	Nikolaj Tol.	Večinoma jasni in
11 Sreda	Protazij in Hijacint, m.	prijetni dnevi.
12 Četrtek	Macedonij, škof; Tobija	
13 Petek	Virgilij, muč.; Amijat (Ljubivoj)	☿ Mlaj dne 18. ob
14 Sobota	Povikšanje sv. križa; Notburga	10. uri 1 min. zv.
37. teden	Jezus obudi mladeniča v Najmu. Luk. 7	Megla, oblačno in
15 Nedelja	15. pobin. Ime Marijino. Nikodem, m.	večkrat dež.
16 Ponedelj.	Ljudmila, vdova; Kornelij, pap.	
17 Torek	Hildegard; Lambert škof	☾ Prvi krajec dne
18 Sreda	Kvatre. Tomaž Vil., škof	25. ob 7. uri 28
19 Četrtek	Januvarij, škof, muč.	min. zvečer.
20 Petek	Evstahij, muč.; Suzana, dev.	☽ Zjutraj megla in
21 Sobota	Matevž, apostelj	☽ prijetni dnevi pa
38. teden	Jezus ozdravi vođeničnega. Luk. 14	mrzle noči.
22 Nedelja	16. pobin. Mavricij, muč.; Toma Vil.	Dolgost dneva:
23 Ponedelj.	Tekla, dev., m.; Zošija, dev., m.	13 ur 23 min. do
24 Torek	Rupert; Gerard, škof	11. ur 43 min.
25 Sreda	Kleofa, spozn.: Firmin, škof	Dan se skrajša za
26 Četrtek	Ciprijan, muč.; Justina, devica, muč.	1 uro 40 minut.
27 Petek	Kozina in Damijan, muč.	
28 Sobota	Vencelj, kralj; Evstahija, dev.	Solnce stopi v
39. teden	O največji zapovedi. Mat. 22	znameje tehtnice
29 Nedelja	17. pobin. Mihael, arhangelj; Timeon, š.	dne 23. ob 8. uri
30 Ponedelj.	Hijeronim, cerkv. uč.	15. min. zjutraj.
<p>Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Kimovec 2. do 5. veter in zjutraj slana, 6. dež, toplo in grom, 8. dež, 12. suhi oblaki, 13., 14. slana in ivje, 15. jasno in toplo, 16. in 17. oblačno brez mraza, 18. megla, mrzlo in viharo do konca, precejšen mraz.</p>		

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Remigij, Areta	☾ Polna luna dne dne 3. ob 11. uri 53 min. zvečer. Sprva lepi dnevi, potem dež.
2 Sreda	Leodegar, škof	
3 Četrtek	Kandid, spozn.; Evald, muč.	
4 Petek	Frančišek Seraf.	
5 Sobota	Placid in tovariša, muč.; Gala, vdova	
40. teden	Jezus ozdravi mrtvoudnega. Mat. 9	
6 Nedelja	18. pobin. Rožn. venca. Brunon, opat	☽ Zadnji krajec dne 11. ob 3. uri 40 min. zvečer. Veter, hladno in potem oblačno, zjutraj megla.
7 Ponedelj.	Justina, devica	
8 Torek	Brigita, vdova; Simeon, spozn.	
9 Sreda	Dijonizij, škof, muč.	
10 Četrtek	Frančišek Borg., spozn.	
11 Petek	Nikazij, škof, muč.	
12 Sobota	Maksimilijan, škof in muč.	
41. teden	Prilika o kraljevi ženitnini. Mat. 22	
13 Nedelja	19. pobin. Koloman, muč.; Edvard, kralj	☼ Mlaj dne 18. ob 7. uri 15 min. zj. Prijetno jesensko vreme, nekoliko vetra, mrzli večeri
14 Ponedelj.	Kalist, papež; Domicijan, škof	
15 Torek	Terezija, devica; Brunon	
16 Sreda	Gali, opat; Maksima	
17 Četrtek	Hedviga, kraljica; Viktor, škof	
18 Petek	Luka, evangelist; Asklepijad	
19 Sobota	Peter Alk., spozn.; Etbin, opat	
42. teden	Jezus ozdravi kraljevega sina. Jan. 4	
20 Nedelja	20. pobin. Posv. cerkvá. Felicijan, š., m.	☾ Prvi krajec dne 25. ob 12. uri 9 min. opoldne. Spremenljivo in megla, potem de- ževno, mrzlo in deloma jasno.
21 Ponedelj.	Uršula, dev., muč.	
22 Torek	Kordula, dev., m.; Saloma	
23 Sreda	Janez Kap., spozn.; Etbin, opat	
24 Četrtek	Rafael, arhangelj; Everget, škof	
25 Petek	Krišpin, mučenec; Bonifacij, papež	
26 Sobota	Amand; Evarist, papež, muč.	
43. teden	Prilika o kraljevem račnu. Mat. 18	
27 Nedelja	21. pobin. Frumencij, šk.; Sabina, muč.	☼ Solnce stopi v znamenje škor- piona dne 23. ob 4. uri 51 min. zjutraj.
28 Ponedelj.	Simon in Juda, apostola	
29 Torek	Narcis, škof; Hijacint, muč.	
30 Sreda	Klavdij, muč.; Marcelj, muč.	
31 Četrtek	Volfgang (Volbenk), škof †	
<p>Knauerjev stol. koledar proročuje; Vinotok, 1.—9. vihar, 10., in 11., jasno, 12. do 22. dež in oblačno, 24., 25., 26. megla, deževno, 29. do konca mraz in megla.</p>		

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Petek	Vsi svetniki	☾ Polna luna dne 2. ob 4. uri 24 m. zvečer.
2 Sobota	Vse verne duše; Just, muč.	
44. teden	Dajte cesarju, kar je cesarjevega. Mat. 22	☀ Zjutraj prijetno, jasno, sprmenljivo s solncem.
3 Nedelja	22. pobin. Hubert, škof; Malahija, škof	☾ Zadnji krajec dne 10. ob 0. uri 12 min. opoldne.
4 Ponedelj.	Karol (Dragotin) B., škof	
5 Torek	Emerik, spozn.; Caharija, dnh.	☁ Megla in dež, neprijetno, veter in mraz.
6 Sreda	Lenart, opat; Sever, škof, muč.	
7 Četrtek	Engelbert, škof; Prosdocim, škof	☀ Mlaj dne 16. ob 6. uri 17. min. zv. Oblačno, mrzlo, sneg in dež ter megla.
8 Petek	Bogomir (Gottfried)	
9 Sobota	Božidar, muč.; Beno, muč.	☾ Prvi krajec dne 24. ob 8. uri 24 min. zjutraj. Mraz in nekaj dni prav mrzlih.
45. teden	Jezus obudi Jairovo hčer. Mat. 9	
10 Nedelja	23. pobin. Andrej Avel., spozn.	☀ Dolgost dneva: 9 ur 53 min. do 8 ur 39 min. Dan se skrajša za 1 uro 14 min.
11 Ponedelj.	Martin (Davorin), škof	
12 Torek	Martin, p., m.; Avrelij, škof	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
13 Sreda	Stanislav Kostka, spozn.	
14 Četrtek	Venerand, muč.; Serapijon, muč.	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
15 Petek	Leopold, vojvoda; Jedert, dev.	
16 Sobota	Otmar, opat; Edmund, škof	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
46. teden	O goršičnem semenu in kvasu. Mat. 13	
17 Nedelja	24. pobin. Gregorij, škof; Hugon, škof	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
18 Ponedelj.	Odon, opat; Evgen, spozn.	
19 Torek	Elizabeta, kraljica	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
20 Sreda	Feliks Val., spozn.; Edmund, kralj	
21 Četrtek	Darovanje Marije Device	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
22 Petek	Cecilija, dev., muč.	
23 Sobota	Klemen, papež, muč.; Felicita, muč.	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
47. teden	O razdejanji Jeruz. in o sodbi. Mat. 24	
24 Nedelja	25. pobin. Janez od križa, spozn.	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
25 Ponedelj.	Katarina, dev., muč.	
26 Torek	Konrad, škof; Peter, škof, m.	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
27 Sreda	Virgilij, škof; Valerijan, škof	
28 Četrtek	Sosten, muč.; Eberhard, škof	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
29 Petek	Saturnin, muč.; Filomen, muč.	
30 Sobota	Andrej, apostelj; Kastul, muč.	☀ Solnce stopi v znamenje strelca dne 22. ob 1. uri 47 min. po noči.
Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Listopad, 2., 3. jasno in zelo mrzlo, 4., 5. dež, do 8. lepo vreme, 9. do 12. dež, 13., 14., 15. dež in male plohe, 16. do 22. vsak dan dež, 23., 24. zelo mrzlo, 25. dež, 26. lep prijazen jesenski dan, 28. po dnevi lepo in po noči dež, 29. prijetno, 30. veter.		

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
48. teden O poslednji sodbi. Luk. 21		
1 Nedelja	1. adv. Eligij, škof; Natalija	☉ Polna luna dne 2. ob 7. uri 44 min. zjutraj. ☽ Zadnji krajec dne 9. ob 8. uri 14 min. zjutraj. ☾ Deževno, sneg in vlažno mrzlo. Mlaj dne 16. ob 7. uri 35 min. zj. Popolnoma jasno in zelo mraz. ☼ Prvi krajec dne 24. ob 6. uri 27 min. zjutraj. ☾ Mraz, megla, veter in sneg. ☾ Polna luna dne 31. ob 9. uri 36 minut zvečer. Spremenljivo, oblačno in mrzlo.
2 Ponedelj.	Bibijana, dev., m.; Kromacij, škof	
3 Torek	Francišek Ksaverijan, spozn.	
4 Sreda	Barbara, dev, muč.; Peter Zlat.	
5 Četrtek	Saba, opat; Krišpin, mučenec	
6 Petek	Miklavž, škof; Apolinar, muč.	
7 Sobota	Ambrozij, škof; Krišpina, vdova	
49. teden Janez Krstnik v Ječi. Mat. 11		
8 Nedelja	2. adv. Preč. spočetje Mar. Dev.	☽ Deževno, sneg in vlažno mrzlo. Mlaj dne 16. ob 7. uri 35 min. zj. Popolnoma jasno in zelo mraz. ☼ Prvi krajec dne 24. ob 6. uri 27 min. zjutraj. ☾ Mraz, megla, veter in sneg. ☾ Polna luna dne 31. ob 9. uri 36 minut zvečer. Spremenljivo, oblačno in mrzlo.
9 Ponedelj.	Sir, škof; Leokadija; Valerija	
10 Torek	Judit, Evalija, m.; Melhijad, p.	
11 Sreda	Damaz I.; Tason, opat	
12 Četrtek	Maksencij, muč.; Sinezij, muč.	
13 Petek	Lucija, dev., m.; Otilija	
14 Sobota	Spiridijon, škof; Nikazij, škof	
50. teden Janez Krstnik pričuje o Jezusu. Jan. 1		
15 Nedelja	3. adv. Kristina, dev.; Jarnej, škof	☽ Deževno, sneg in vlažno mrzlo. Mlaj dne 16. ob 7. uri 35 min. zj. Popolnoma jasno in zelo mraz. ☼ Prvi krajec dne 24. ob 6. uri 27 min. zjutraj. ☾ Mraz, megla, veter in sneg. ☾ Polna luna dne 31. ob 9. uri 36 minut zvečer. Spremenljivo, oblačno in mrzlo.
16 Ponedelj.	Albina (Zorka), muč.; Adelhajn	
17 Torek	Lazar, brat Marte	
18 Sreda	Kvatre. Gracijan, škof; Deziderat	
19 Četrtek	Nemezij, muč.; Mavra, muč.	
20 Petek	Liberat, muč.; Kristijan	
21 Sobota	Tomaž, apostelj; Fest, m.; Anastazij	
51. teden Janez Krst. poklican v prorokovanje. L. 3		
22 Nedelja	4. adv. Demetrij, m.; Cenon, m.	☽ Deževno, sneg in vlažno mrzlo. Mlaj dne 16. ob 7. uri 35 min. zj. Popolnoma jasno in zelo mraz. ☼ Prvi krajec dne 24. ob 6. uri 27 min. zjutraj. ☾ Mraz, megla, veter in sneg. ☾ Polna luna dne 31. ob 9. uri 36 minut zvečer. Spremenljivo, oblačno in mrzlo.
23 Ponedelj.	Viktorija, devica; Miklavž	
24 Torek	Adam in Eva; Hermina	
25 Sreda	Božič (rojstvo Gospodovo)	
26 Četrtek	Štefan, prvi mučenec; Dijonizij	
27 Petek	Janez, evangelist; Fabijola, vdova	
28 Sobota	Nedolžni otroci; Kastor; Teodor	
52. teden Simeon in Ana oznanujeta Gosp. Luk. 2		
29 Nedelja	Nedelja pred nov. l. Tomaž, š.; David	☽ Deževno, sneg in vlažno mrzlo. Mlaj dne 16. ob 7. uri 35 min. zj. Popolnoma jasno in zelo mraz. ☼ Prvi krajec dne 24. ob 6. uri 27 min. zjutraj. ☾ Mraz, megla, veter in sneg. ☾ Polna luna dne 31. ob 9. uri 36 minut zvečer. Spremenljivo, oblačno in mrzlo.
30 Ponedelj.	Nicefor, muč.	
31 Torek	Silvester, papež; Pavlina	
Knauerjev stoletni koledar prorokuje: Gruden, 3. dež in sneg, 8. dež, 9. toplo in megleno, 10. dež, 11. lep pomladanski dan, 12. oblačno, 13. dež, 14. do 18. megleno, 20. jasno in led, 30. jasno, mirno, kopno, 31. megleno		

Dvorni koledar.

Rodopis vladajoče hiše avstrijske do konca julija 1894.

Franc Jožef I., cesar avstrijski, kralj ogerski, češki itd., porojen v Schönbrunnu dne 18. vel. srpana 1830. l., nastopil je vladu po odpovedi strijca cesarja Ferdinanda I. in po odstopu očeta, svojega nadvojvode Franca Karola, dne 2. grudna 1848. leta ter bil 8. ržénega cveta 1867. l. v Budi slovesnok ronan kraljem ogerskim; poročil se je dne 24. mal. travna 1854. l. s kraljičino **Elizabeto** (Amalijo Evgenijo), hčerjo kraljeve Visokosti vojvode Maksa bavarskega, najvišjo pokroviteljico zvezdnega reda, najvišjo voditeljico zavoda pl. gospá v Brnu in pokroviteljico zavoda pl. gospá v Inomostu itd., porojeno v Posenhofnu dne 24. grudna 1837. leta.

Otroci:

Gizela (Lujiza Marija), cesaričina in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., lastnica več višjih redov, porojena v Laksenburgu dne 12. mal. srpana 1856. l.; poročena dne 20. m. travna 1873. z Leopoldom (Maksimilijanom Jožefom Marijo Arnulfom) kraljičem bavarskim, porojenim dne 9. svečana 1846.

Rudolf (Franc Karol Jožef), naslednik, porojen v Laksenburgu dne 21. velikega srpana 1858. l., poročen na Dunaji dne 10. velikega travna 1881. leta s **Štefanijo** (Klotildo Lujizo Hermino Marijo Charloto), nadvojvodico avstrijsko, hčerjo Leopolda II., kralja belgijskega, porojeno v Bruselji dne 21. velikega travna 1864. leta. Umrł v Mayerlingu pri Dunaji dne 30. prosinca 1889.

Hči: **Elizabeta** (Marija Henrijeta Štefanija Gizela), cesaričinja in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., porojena v Laksenburgu dne 2. kimovca 1883. leta.

Marija Valerija (Matilda Amalija), cesaričinja in nadvojvodica avstrijska, kraljičina ogerska, češka itd., porojena v Budi 22. malega travna 1868. leta, poročena dne 31. malega srpana 1890. leta z nadvojvodo **Francem Salvatorjem** (Marijo Jožefom Ferdinandom Karolom Leopoldom Antonom Paduvanskim Ivanom Krstnikom Januvarijem Alojzijem Gonzago Rajnerjem Benediktom Bernardom), sinom nadvojvode Karola Salvatorja, porojenim dne 21. velikega srpana 1866. leta.

Bratje našega cesarja in kralja:

1.) Nadvojvoda **Maksimilijan I.** (Ferdinand Jožef), cesar Mehikanski, porojen dne 6. mal. srpana 1832. leta, poročen dne 27. malega srpana 1857. leta z nadvojvodico **Marijo Charloto** (Amalijo Avgusto Viktorijo Klementino Leopoldino), hčerjo Leopolda I., kralja belgijskega, lastnico več višjih redov, porojeno v Laekenu dne 7. rženega cveta 1840. leta; umrl dne 19. rženega cveta 1867. leta.

2.) Nadvojvoda **Karol Ludovik** (Jožef Marija), c. in kr. general konjice, lastnik c. in kr. ulan. polka št. 7, načelnik cesarskemu ruskemu dragonskemu polku št. 24. in lastnik kraljevega pruskega ulanskega polka št. 8; porojen v Schönbrunnu dne 30. malega srpana 1833. l.; tretjič poročen dne 23. mal. srpana 1873. leta z **Marijo Terezijo** (Immakulato Ferdinando Evlalijo Leopoldino Adelajido Elizabeto Karolino Mihaelo Rafaelo Gabrijelo Frančiško Asiško in Pavlansko Gonzago Nežo Zofijo Bartolomejo ab Angelis), hčerjo kraljeve Visokosti Don Miguela, infanta portugalskega, porojeno dne 24. velikega srpana 1855. l.

Otroci drugega zakona:

Franc Ferdinand (Karol Ludovik Jožef Marija), nadvojvoda avstrijski-Este, c. in kr. polkovnik, porojen v Gradci dne 18. grudnia 1863. leta.

Oton Franc Jožef (Karol Ludovik Marija), nadvojvoda avstrijski, c. in kr. major, porojen v Gradci dne 21. mal. travna 1865. leta, poročen dne 2. vinotoka 1886. l. z **Marijo Jožefino** (Lujizo Filipino Elizabeto Pijo Angeliko Marjeto), hčerjo kraljeve Visokosti kraljiča Jurija saksonskega, porojeno dne 31. velikega travna 1867. leta.

Sin: **Karol** (Franc Jožef Ludovik Hubert Jurij Oton Marija), porojen dne 17. velikega srpana 1887. leta.

Ferdinand Karol Ludovik (Jožef Ivan Marija), nadvojvoda avstrijski, c. in kr. nadporočnik, porojen na Dunaji dne 27. grudnia 1868. leta.

Marjeta Zofija (Marija Anuncijata Terezija Karolina Lujiza Jožefina Ivana), bivša opatica terezijanskega zavoda pl. gospá v Pragi, porojena dne 13. velikega travna 1870. leta; poročena dne 24. prosinca 1893. leta s kraljevo Visokostjo vojvodo Albertom virtemberškim.

Otroci tretjega zakona:

Marija Anuncijata (Adelajida Terezija Mihaela Karolina Lujiza Pija Ignacija), porojena dne 31. malega srpana 1876. leta.

Elizabeta (Amalija Evgenija Marija Terezija Karolina Lujiza Jožefina), porojena dne 7. malega srpana 1878. leta.

3.) Nadvojvoda **Ludovik Viktor** (Jožef Anton), c. in kr. podmaršal, lastnik c. in kr. pehotnega polka št. 65 in načelnik ces. ruskemu pehotnemu polku «Tomsk» št. 39, porojen na Dunaji dne 15. velikega travna 1842. leta.

Roditelji Njega Veličanstva cesarja in kralja:

Franc Karol (Jožef), cesarjevič in nadvojvoda avstrijski, kraljevič ogerski, češki itd., porojen dne 7. grudna 1802. leta, sin cesarja Franca I. in druge mu soproge Marije Terezije, umrl dne 8. sušca 1878. leta; poročen 4. listopada 1824. leta z nadvojvodico **Zofijo** (Frideriko Dorotejo), hčerjo kraljevega Veličanstva Maksimilijana I., kralja bavarskega, porojeno dne 27. prosinca 1805. leta, umršo na Dunaji dne 28. vel. travna 1872. leta.

Sedanji vladarji evropski.

Sveti Oče Lev XIII., (Joahim Pecci), porojen dne 2. sušca 1810. leta, za papeža izvoljen dne 3. sušca 1878. leta.

Andora. Republika s predsednikom, voljenim na štiri leta, pod vrhovno oblastjo škofa Urgelskega.

Anglija. Kraljica Viktorija, cesarica indijska, porojena dne 24. vel. travna 1819. leta, vlada z dne 20. rženega cveta 1837. l., z dne 14. grudna 1861. l. vdova po vojvodi Albertu saksosko-koburg-gotajskim.

Anhalt-Desavsko. Vojvoda Friderik, porojen 29. mal. travna 1831. leta, vlada z dne 22. velikega travna 1871. leta, poročen z Antonijo, vojvodico saksosko-altenburško.

Badensko. Veliki vojvoda Friderik, (Viljem Ludovik), porojen dne 9. kimovca 1826. leta, vlada z dne 24. mal. travna 1852. leta, poročen z Ludoviko, hčerjo nemškega cesarja in pruskega kralja Viljema I.

Bavarsko. Kralj Oton I., porojen 27. mal. travna 1848. l. vladarjev namestnik, kraljič Luitpold, porojen 12. sušca 1821. l.

Belgija. Kralj Leopold II., porojen dne 9. mal. travna 1835. leta, vlada z dne 10. grudna 1865. leta, porojen z Marijo Henriko, nadvojvodico avstrijsko.

Bolgarija. Knez Ferdinand I. (kraljič Koburžanski), porojen dne 26. svečana 1861. leta, voljen dne 7. malega srpana 1887. leta, poročen z Marijo Lujizo parmsko.

Brunšvik. Državni upravitelj: kraljič Albreht pruski, porojen dne 8. velikega travna 1837. leta.

Črna gora. Knez Nikola I., porojen dne 7. vinotoka 1841. leta, vlada z dne 14. velikega srpana 1860. leta, poročen z Mileno Petrovno Vukotičevo.

Dansko. Kralj Kristijan IX., porojen dne 8. mal. travna 1818. leta, vlada z dne 15. listopada 1863. leta, poročen z Ludoviko, deželno grofico hesen-kaselsko.

Francija. Kasimir Perier, predsednik z dne 27. rženega cveta 1894. leta.

Grško. Kralj Jurij I., porojen dne 24. grudna 1845. leta, vlada z dne 31. vinotoka 1863. l., poročen z Olgo Konstantino, carevno rusko.

Hesensko. Veliki vojvoda Ernest Ludovik IV., porojen dne 25. listopada 1868. leta, vlada z dne 13. sušca 1892. leta.

Italija. Kralj Humbert I., porojen dne 14. sušca 1844. l., vlada z dne 9. prosinca 1878. leta, poročen z Marjeto, vojvodico savojsko.

Lichtenstein. Knez Janez II., porojen dne 5. vinotoka 1840. leta, vlada z dne 12. listopada 1858. leta.

Lippe-Detmold. Knez Voldemar, porojen dne 18. mal. travna 1824. leta, vlada z dne 8. grudna 1875. leta, poročen z Zofijo, mejno grofico badensko.

Lippe-Schaumburg. Knez Jurij, rojen dne 10. vinotoka 1846. leta, vlada z dne 8. vel. travna 1893. l. poročen z Marijo Ano, princezinjo Saksonsko Altenburg.

Mecklenburg-Schwerin. Vel. vojvoda Friderik Franc III., porojen dne 19. sušca 1851. leta, vlada z dne 15. malega travna 1883. leta, poročen z Anastazijo, veliko kneginjo rusko.

Mecklenburg-Strelitz. Veliki vojvoda Friderik Viljem, porojen dne 17. vinotoka 1819. leta, vlada z dne 6. kimovca 1860. leta, poročen z Avgusto, kraljičino veliko-britansko.

Monako. Knez Albert Honorus Karol, porojen 13. listopada 1848. leta, vlada z dne 10. kimovca 1889. leta.

Nemčija. (Glej Prusijo.)

Nizozemsko. Kraljica Viljemina, porojena dne 31. vel. srpana 1880. leta. Do polnoletnosti pod nadzorstvom kraljice Eme, vdove kralja Viljema III.

Oldenburg. Veliki vojvoda Peter, porojen dne 8. malega srpana 1827. leta, vlada z dne 27. svečana 1853. leta, poročen z Elizabeto, vojvodico altenburško.

Portugalsko. Kralj Karol I., porojen dne 28. kimovca 1863. leta, vlada z dne 19. vinotoka 1889. leta, poročen dne 22. velikega travna 1886. leta z Amerijo, hčerjo grofa pariškega.

Prusija. Viljem II., nemški cesar in pruski kralj, porojen dne 27. prosinca 1859. leta, vlada z dne 15. rženega cveta 1888. leta, poročen z Avgusto Viktorijo, vojvodico šlezvik-holštajnsko.

Reuss. (Mlajša panoga. Dom Schleiz.) Knez Henrik XIV., porojen dne 28. velikega travna 1832. l., vlada z dne 11. mal. srpana 1867. leta, poročen z Nežo, vojvodico virtemberško.

Reuss. (Starejša panoga. Dom Greiz.) Knez Henrik XXII., porojen dne 28. sušca 1846. leta, vlada z dne 28. sušca 1867. leta, poročen z Ido, kneginjo lipše-šavmburško.

Rumunija. Kralj Karol I., porojen dne 20. mal. travna 1839. leta, vlada po izvolitvi kakor knez z dne 20. mal. travna 1866. leta, proglašen je bil kraljem dne 2. sušca 1881. leta, poročen z Elizabeto, kneginjo wiesdsko.

Rusija. Car Aleksander III., porojen dne 10. sušca (dne 26. svečana) 1845. leta, vlada z dne 13. sušca 1881. leta, poročen z Marijo Feodorovno, kraljičino dansko.

Saksonsko. Kralj Albert, porojen dne 23. malega travna 1828. leta, vlada z dne 29. vinotoka 1873. leta, poročen s Karolino, kneginjo Waso.

Saksonski-Altenburg. Vojvoda Ernest, porojen dne 16. kimovca 1826. leta, vlada z dne 3. vel. srpana 1853. leta, poročen z Nežo, vojvodico anhalt-desavsko.

Saksonski-Koburg-Gotha. Vojvoda Alfred, porojen 6. velikega srpana 1844. leta, vlada z dne 24. velikega srpana 1893. leta, poročen z Marijo veliko vojvodico rusko.

Saksonski-Meiningen-Hildburghausen. Vojvoda Jurij II., porojen dne 2. malega travna 1826. leta, vlada z dne 20. kimovca 1866. leta, poročen s Heleno, baronico heldburško.

Saksonski-Weimar-Eisenach. Veliki vojvoda Karol Aleksander, porojen dne 24. rženega cveta 1818. l., vlada z dne 8. mal. srpana 1853. l., poročen z Zofijo, kraljičino nizozemsko.

San Marino. Republika z dvema predsednikoma, voljenima na 6 mesecev.

Schwarzenburg-Rudolfstadt. Knez Günther, porojen dne 23. velikega srpana 1852. leta, vlada z leta 1890.

Schwarzenburg-Sondershausen. Knez Karol Günther, porojen dne 7. velikega srpana 1830. leta, vlada z dne 17. mal srpana 1880. l., poročen z Marijo, vojvodico saksonsko-altenburško.

Srbija. Kralj Aleksander I., porojen dne 14. vel. srpana 1876. leta, vlada z dne 5. sušca 1889. leta.

Španija. Kralj Alfonz XIII., porojen dne 17. vel. travna 1886. leta. Kraljica vladarica Marija Kristina, vdova kralja Alfonza XII., umršega dne 22. listopada 1885. leta.

Švedija in Norvegija. Kralj Oskar, porojen 21. prosinca 1829. leta, vlada z dne 18. kimovca 1872. leta, poročen z Zofijo, vojvodico nasavsko.

Švica. Zvezna republika s predsednikom, vsako leto na novo voljenim.

Turčija. Veliki sultan Abdul Hamid II., porojen dne 22. kimovca 1842. leta, vlada z dne 1. kimovca 1876. leta.

Valdek in Pymont. Knez Jurij Viktor, porojen dne 14. prosinca 1831. leta, vlada z dne 17. vel. srpana 1852. leta, poročen s Heleno, vojvodico nasavsko.

Virtemberško. Kralj Viljem II., porojen dne 25. svečana 1848. leta, vlada z dne 6. vinotoka 1891. leta, v drugič poročen s Charloto, princezinjo šavmburg-lipe.

Nove mere in uteži.

Od 1. dne prosinca 1876. leta imajo se v javnem prometu rabiti **izključno samo nove mere in uteži**. Kdor od tega časa meri na staro mero ali tehta s staro tehtnico, vzame se mu mera in plačati mora od 5 do 100 gld. globe.

Nova zistema mer in utežev je decimalna, to je, deli se na deset, kar jako olajšuje računanje.

Osnovne jednote novi meri in novim utežem so: 1.) meter, 2.) liter, 3.) gram, 4.) ar.

Mnogokratniki teh osnovnih jednot se izražajo s tem, da se spredaj postavijo števniki:

Deka pomeni	10krat
Hekto »	100 »
Kilo »	1000 »
Myria »	10000 »

Za podrazdelitve se rabijo števniki: Deci za desetino, Centi za stotino, Mili za tisočino.

1 kilogram (*kg*) = 100 dekagramov (*dkg*) = 1000 gramov (*g*), 1 dekagram = 10 gramov.

1 hektoliter (*hl*) = 100 litrov, 1 liter (*l*) = 10 decilitrov (*dl*) = 100 centilitrov (*cl*). 1 deciliter = 10 centilitrov.

1 meter (*m*) = 10 decimetrov (*dm*) = 100 centimetrov (*cm*) = 1000 milimetrov (*mm*). 1 decimeter = 10 centimetrov = 100 milimetrov. 1 centimeter = 10 milimetrov.

Žrebanje avstro-ogerskih srečk l. 1895.

2. prosinca 4⁰/₁₀₀ državnih srečk. — Kredit. srečk. — 4⁰/₁₀₀ tržaških srečk. — 5⁰/₁₀₀ za reguliranje Dunava. — Ljubljanskih srečk. — Krakovskih srečk. — Avstrijskega rdečega križa srečk.
3. » Inomostnih srečk.
5. » Solnograških srečk. — 3⁰/₁₀₀ avstr. zemljiško-kredit. dolžnih pisem, II. izdaje.
15. » 4⁰/₁₀₀ ogersk. hip.-priorit. dolž. pisem. — Kneza Salma srečk. — Grofa Waldsteina srečk.
1. svečana 5⁰/₁₀₀ drž. srečk l. 1860. — Grofa St. Genois-a srečk.
15. » 3⁰/₁₀₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje. — Jó-sziv srečk. — Mesta Stanislava srečk.
1. sušca Državnih srečk l. 1864. — Srečk za zidanje stolne cerkve (Bazilike) v Budimpešti. — Ogersk. rdečega križa srečk. — Dunajskih komun. srečk.
5. » 3⁰/₁₀₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
1. m. travna 4⁰/₁₀₀ drž. srečk l. 1854. (Žrebanje premij.) — 4⁰/₁₀₀ srečk o reguliranji Tise. — Rudolfovih srečk.
16. » Grofa Waldsteina srečk.
1. v. travna 5⁰/₁₀₀ državnih srečk l. 1860. (Žrebanje premij.) — Kreditnih srečk.
6. » 3⁰/₁₀₀ avst. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
15. v. travna 3⁰/₁₀₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje. — 4⁰/₁₀₀ ogerskih hipot. priorit. dolžnih pisem. — Ogerskih premijskih srečk.
1. ržn. cvet. Državnih srečk l. 1864. — 4¹/₃⁰/₁₀₀ tržaških srečk.
15. » Jó-sziv srečk. — Budimskih srečk.

1. m. srpana 4⁰/₀ državnih srečk l. 1854. (Žrebanje serij.) — Oger. rdečega križa srečk. — 4⁰/₀ dunajskih parobrodskih srečk. — Dunajskih komun. srečk.
5. m. srpana 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
15. » Kneza Salma srečk. — Grofa Waldsteina srečk.
30. » Kneza Claryja srečk.
1. v. srpana 5⁰/₀ državnih srečk l. 1860. (Žrebanje serij.)
16. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje.
30. » Oger. rdečega križa srečk. — Basilika (Budimpešta).
2. kimovca Avstr. kredit. srečk.
5. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
16. » 4⁰/₀ oger. hipot. priorit. dolžnih pisem. — Kneza Palfija srečk.
1. vinotoka 4⁰/₀ držav. srečk l. 1854. — Rudolfovih srečk. — 4⁰/₀ srečk o reguliranji Tise.
15. » Jó-sziv srečk.
2. listopada 5⁰/₀ drž. srečk l. 1860. — Dunajskih komun. srečk.
5. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk II. izdaje.
15. » Ogerskih premijskih srečk.
16. » 3⁰/₀ avstr. zemlj.-kredit. srečk I. izdaje.
2. grudna Drž. srečk l. 1864.

Lestvica za pristojbine kolekov.

Lestvica I.

Za menice in trgovske denarne nakaznice.

Do zneska do	75 gl. gld. —·05	čez 1350 do 1500 gl. gld. 1.—
čež	75 » 150 » » —·10	» 1500 » 3000 » » 2.—
»	150 » 300 » » —·20	» 3000 » 4500 » » 3.—
»	300 » 450 » » —·30	» 4500 » 6000 » » 4.—
»	450 » 600 » » —·40	» 6000 » 7500 » » 5.—
»	600 » 750 » » —·50	» 7500 » 9000 » » 6.—
»	750 » 900 » » —·60	» 9000 » 10500 » » 7.—
»	900 » 1050 » » —·70	» 10500 » 12000 » » 8.—
»	1050 » 1200 » » —·80	» 12000 » 13500 » » 9.—
»	1200 » 1350 » » —·90	

in tako dalje za vsakih 1500 gld. 1 gld. več, pri čemer se ostanek manj nego 1500 gld. zmatra za celih 1500 gld.

V domačih deželah izdane menice, če se kolekujejo po tej lestvici, ne smejo imeti daljšega plačilnega roka nego šest mesecev, v inozemstvu izdane pa ne daljšega nego 12 mesecev. Sicer se pa morajo kolekovati po lestvici II.

Pod izrazom «domače dežele» razumejo se dežele zastopane v avstrijskem državnem zboru, menice, ki niso izdane v okrožji teh dežel, veljajo za inozemske.

Za menice, izdane v deželah ogerske krone, ostanejo še nadalje v veljavi določbe z dne 2. vinotoka 1868. leta in se mora pri teh menicah odračunati pri določevanju, koliko je od njih po sedanjem zakonu plačati pristojbine, znesek, ki se je pri izdaji menice plačal kralj. ogerskim financam s kolekovimi znamkami ali pa neposredno po propisih.

Ako se kaka menica izda v več izvodih (sekunda, tercija i. t. d.), mora se plačati od vsakega ista pristojbina, kakor od prvega.

Od menic v inozemstvu izdanih in na inozemstvo se gla-sečih, plačati je 2 kr. pristojbine za vsakih 100 gld., ako krožijo v naši državi. Ostanek manjši nego 100 gld. se zmatra za celih 100 gld.

Pristojbine za menice, ki se izdajo v domačih deželah, plačati je poprej, nego so se na papir, ki je namenjen za menico, podpisale stranke — za menice, ki so se izdale v inozemstvu, pa preden začne krožiti po naši državi, in če menica ni plačljiva le v inozemstvu, pa vsekako, preden mine 14 dni, ko je prišla v domače dežele.

Dolžnosti kolekovanja menic more se tako-le zadostiti:

- a) če se rabijo kolekovane uradne golice;
- b) če se rabijo uradne golice, ki pa niso zadosti kolekovane ali pa tudi druge golice, ali se pa golice niti ne rabijo, pa s tem, da se za toliko, kolikor je pristojbine, oziroma popolniine pristojbine plačati, prilepi kolekov na zadnji strani papirja, na kateri se piše menica, predno se je menica napravila. Koleki se morajo pri zato pooblaščenem uradu dati z uradnim pečatom prekolekovati.

Dan in mesec prekolekovanja, če se že ne razvidi iz odtiska, mora dotični urad vpisati v vsako znamko.

Uradno prekolekovanje se ne sme več zvršiti, ako ima popir že kak podpis izdajnika, prejemnika ali žiranta

ali sploh kak podpis stranke; vsako drugačno plačevanje s koleki, kakor prekolekovanje kolekov s privatnim pečatom kacega urada, ki za to ni upravičen, je neveljavno.

- c) Če pa gre za plačilo pristojbine od menice, in sicer, če je ta stran še nepopisana ob zgornjem robu; drugače pa po poslednjem inozemskem zapisku tako, da nad koleki ni nobenega prostora več za žirovanje ali kak drug zapis, in se ima preskrbeti, da se po b) tega paragrafa pravočasno uradno prekolekuje. Pisati čez koleke, kakor je do sedaj bila navada, ni več dovoljeno.

Če se kolekovina ni plačala ali pa vsaj v zakonitem znesku ne, ali pa ne pravočasno ali pa ne na predpisan način, določa nov zakon globo, ki je petdesetkrat tolika, kolikoršna je pristojbina po lestvici.

Trgovskim nakaznicam že pred dovoljena ugodščina, da je od njih plačati le po 5 kr., če je njim obrok k večjemu osem dnij, velja še vedno.

Za trgovske račune (note, konti, izkaze) se je odredilo, da so računi do gld. 10 kolekovine prosti, — čez gld. 10 do gld. 50 plača se 1 kr., — čez gld. 50 pa 5 kr. pristojbine.

Kolekovina se pa mora tudi plačati, če se taki računi vpleto v tekst kakega trgovskega pisma. Globa kakor pri menicah.

Lestvica II.

Za pravna pisma.

	Do	20 gl.	gld.	—07	čez 1600 do 2000 gl.	gld.	6·25
čez	20	»	40	»	»	—13	» 7·50
»	40	»	60	»	»	—19	» 10—
»	60	»	100	»	»	—32	» 12·50
»	100	»	200	»	»	—63	» 15—
»	200	»	300	»	»	—94	» 17·50
»	300	»	400	»	»	1·25	» 20—
»	400	»	800	»	»	2·50	» 22·50
»	800	»	1200	»	»	3·75	» 25—
»	1200	»	1600	»	»	5—	

Čez 8000 gld. se za vsakih 400 gld. plača 1 gld. 25 kr., pri čemer se ostanek, ki ne znaša 400 gld., zmatra za polnega.

Po tej lestvici kolekujejo se dolžna pisma, z dovoljenjem vknjižbe ali brez njega, pobotnice, odstopna pisma, plačilne nakaznice razun trgovskih, zakupne pogodbe, stave, srečke privatnih loterij i. dr. in sicer je pri dolžnih pismih odločila znesek prejetega posojila, pri pobotnicah znesek prejetega plačila, pri odstopnih pismih znesek, za kterege se je pravica odstopila, pri nakaznicah nakazani znesek, pri zakupnih pogodbah skupni znesek zakupnine, pri stavah stavljeni znesek, pri srečkah privatnih loterij pa cena vsake posamezne srečke.

Lestvica III.

Za pravne posle.

	Do	10 gl.	gld.	—07	čez	800 do	1000 gl.	gld.	6-25		
čez	10	»	20	»	»	1000	»	1200	»	»	7.50
»	20	»	30	»	»	1200	»	1600	»	»	10.—
»	30	»	50	»	»	1600	»	2000	»	»	12.50
»	50	»	100	»	»	2000	»	2400	»	»	15.—
»	100	»	150	»	»	2400	»	2800	»	»	17.50
»	150	»	200	»	»	2800	»	3200	»	»	20.—
»	200	»	400	»	»	3200	»	3600	»	»	22.50
»	400	»	600	»	»	3600	»	4000	»	»	25.—
»	600	»	800	»	»						5.—

Čez 4000 gld. plača se za vsakih 200 gld. 1 gld. 25 kr., pri čemer se znesek, ki ne znaša 200 gld., zmatra za polnega.

Po tej lestvici kolekujejo se dolžna pisma ktera, se glase na prinosnika, pogodbe za služenje, pogodbe delniških društev, ki se osnujejo za več nego 10 let, družbene pogodbe, potrdila o dobitkih v loteriji, pogodbe, s kterimi se kupi upanje premičnin, kupne in menjalne pogodbe radi premičnin i. dr. in sicer je določilen pri dolžnih pismih znesek, na kterege se glasi, pri pogodbah v služenji, znesek skupne plače, katero ima dobiti oni koji stopa v službo, — ako pa v pogodbi ni določeno koliko časa ima služba trajati, se kolekovina odmeri po trikratni letni plači. Pri pogodbah delniških društev, in družbenih pogodbah se kolekovina odmeri po znesku vkupne društvene glavnice, pri potrdilih o dobitkih, po znesku dobitka, pri kupnih, menjalnih in drugih pogodbah radi premičnin, po znesku vrednosti.

Vloge, s katerimi se pri oblastvu naznanja samostojna vršitev prostega obrta, ali s katerimi se oblastvo prosi koncesije, ki je potrebna za vršitev obrta, morajo biti kolekovane:

- a) na Dunaji od prve pole gld. 6.—
 - b) v mestih, ki imajo nad 50'000 prebivalcev » » » » 4.—
 - c) v mestih, ki imajo od 10'000 do 50'000 prebivalcev » » » » 3.—
 - d) v mestih, ki imajo od 5'000 do 10'000 prebivalcev » » » » 2.—
 - e) v vseh drugih krajih » » » » 1'50
- Ako treba še druge pole, kolekuje se s 50 kr.

Prošnje za tobačne trafike in loterijske kolekture, za dovoljenje, da sme godba javno igrati, da smejo biti gostilne, krčme in kavarne čez policijsko uro odprte, da se smejo kazati znamenitosti, prirejati koncerti, gimnastične in gledališčne predstave, imajo se kolekovati po 1 gld. od vsake pole.

Pri prvih in drugih vlogah se ima pristojbina plačati tudi takrat, kadar se prosi ustno, ne da bi se zapisal protokol.

Prošnja za sledeča prava:

1.) Za podeljenje, potrjenje ali prenos plemskih stopinj, podeljenje redov, dovoljenje smeti nositi inozemske rede, združenje ali poboljšanje grbov, dovoljenje za spremembe ali prenose imen, podeljenje častnih mest, častnih naslovov in drugih odlikovanj združenih z obrtnimi podjetji, imajo se kolekovati po 5 gld. od vsake pole.

2.) Za podeljenje, priznanje ali potrjenje privilegijev, kamor spadajo tudi izključeni industrijski privilegiji, imajo se kolekovati po 3 gld. od vsake pole.

3.) Za podeljenje ali priznanje avstrijskega državljanstva, za podeljenje meščanstva ali občanstva ali za sprejem v občinsko zvezo, imajo se kolekovati po 2 gld. od vsake pole.

4.) Prošnje za podeljenje potnih listov, za uvoz, izvoz in prevoz kuhinjske soli, tabaka, smodnika ali za dovoljenje za uvoz ali izvoz določenega blaga, ako je za to potrebno dovoljenje, imajo se kolekovati po 1 gld. od vsake pole.

Razpredelnica za računanje obresti.

Po 3 odstotke							Po 5 odstotkov						
kapital	za eno leto		za pol leta		za 1 mesec		kapital	za eno leto		za pol leta		za 1 mesec	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.		gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
10	—	30	—	15	—	2 ¹ / ₃	10	—	50	—	25	—	4 ¹ / ₃
15	—	45	—	22 ¹ / ₂	—	3 ³ / ₄	15	—	75	—	37 ¹ / ₂	—	6 ¹ / ₄
20	—	60	—	30	—	5	20	1	—	—	50	—	8 ³ / ₄
25	—	75	—	37 ¹ / ₂	—	6 ¹ / ₄	25	1	25	—	62 ¹ / ₂	—	10 ⁵ / ₁₂
30	—	90	—	45	—	7 ¹ / ₂	30	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂
35	1	5	—	52 ¹ / ₂	—	8 ³ / ₄	35	1	75	—	87 ¹ / ₂	—	14 ⁷ / ₁₂
40	1	20	—	60	—	10	40	2	—	1	—	—	16 ² / ₃
50	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂	50	2	50	1	25	—	20 ² / ₃
60	1	80	—	90	—	15	60	3	—	1	50	—	25
70	2	10	1	5	—	17 ¹ / ₂	70	3	50	1	75	—	29 ¹ / ₃
80	2	40	1	20	—	20	80	4	—	2	—	—	33 ² / ₃
90	2	70	1	35	—	22 ¹ / ₂	90	4	50	2	25	—	37 ¹ / ₂
100	3	—	1	50	—	25	100	5	—	2	50	—	41 ² / ₃
200	6	—	3	—	—	50	200	10	—	5	—	—	83 ¹ / ₃
300	9	—	4	50	—	75	300	15	—	7	50	1	25
400	12	—	6	—	1	—	400	20	—	10	—	1	66 ² / ₃
500	15	—	7	50	1	25	500	25	—	12	50	2	8 ² / ₃
600	18	—	9	—	1	50	600	30	—	15	—	2	50
700	21	—	10	50	1	75	700	35	—	17	50	2	91 ⁴ / ₃
800	24	—	12	—	2	—	800	40	—	20	—	3	33 ² / ₃
900	27	—	13	50	2	25	900	45	—	22	50	3	75
1000	30	—	15	—	2	50	1000	50	—	25	—	4	16 ⁴ / ₃

Po 4 odstotke							Po 6 odstotkov						
10	—	40	—	20	—	3 ¹ / ₃	10	—	60	—	30	—	5
15	—	60	—	30	—	5	15	—	90	—	45	—	7 ² / ₃
20	—	80	—	40	—	6 ² / ₃	20	1	20	—	60	—	10
25	1	—	—	50	—	8 ¹ / ₃	25	1	50	—	75	—	12 ¹ / ₂
30	1	20	—	60	—	10	30	1	80	—	90	—	15
35	1	40	—	70	—	11 ² / ₃	35	2	10	1	5	—	17 ¹ / ₂
40	1	60	—	80	—	13 ¹ / ₃	40	2	40	1	20	—	20
50	2	—	1	—	—	16 ² / ₃	50	3	—	1	50	—	25
60	2	40	1	20	—	20	60	3	60	1	80	—	30
70	2	80	1	40	—	23 ¹ / ₃	70	4	20	2	10	—	35
80	3	20	1	60	—	26 ² / ₃	80	4	80	2	40	—	40
90	3	60	1	80	—	30	90	5	40	2	70	—	45
100	4	—	2	—	—	33 ¹ / ₃	100	6	—	3	—	—	50
200	8	—	4	—	—	66 ² / ₃	200	12	—	6	—	1	—
300	12	—	6	—	1	—	300	18	—	9	—	1	50
400	16	—	8	—	1	33 ¹ / ₃	400	24	—	12	—	2	—
500	20	—	10	—	1	66 ² / ₃	500	30	—	15	—	2	50
600	24	—	12	—	2	—	600	36	—	18	—	3	—
700	28	—	14	—	2	33 ¹ / ₃	700	42	—	21	—	3	50
800	32	—	16	—	2	66 ² / ₃	800	48	—	24	—	4	—

Splošne določbe c. kr. pošte.

g pomenja gram, *kg* kilogram.

S pisмено pošto se pošiljajo navadna pisma, priporočena pisma, ekspresna pisma, dopisnice, tiskovine, vzorci blaga, poštna nakaznice, poštni nalogi in časniki.

Pisma. Pri frankiranju pisma se pritisne znamka na gorenjem desnem oglu sprednje strani pisma, nikakor pa ne na zadnji strani. Nefrankirana, v avstro-ogerske kraje, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo namenjena, kakor tudi iz poslednjih sem dospela pisma veljajo 5 kr. (v lokalnem 3 kr.) več: v druge države in iz teh v Avstro-Ogersko pa dvakrat toliko, kolikor frankirana.

Pisma in pisemski zavoji ne smejo v Avstro-Ogerski, v Bosni in Hercegovini ter na Nemškem biti težji nego 250 *g*; pismom, ki se pošiljajo v druge države, ni to nobena meja, kar se tiče teže. Pisemski zavoji, odločeni za avstrijske dežele, ki tehtajo več nego 250 *g*, morajo se oddajati pri tovarni pošti. Uradni pisemski paketi pa smejo v Avstriji tehtati $2\frac{1}{2}$ *kg*; iz Avstrije na Ogersko le 1 *kg*.

Čez pisмено znamko se sme pisati naslov. Če se pa nanjo pritisne privatna štampilja, ni veljavna. Za frankiranje se ne smejo rabiti s pisemenih kuvertov izrezane znamke in koleki, ravno tako tudi ne poškodovane znamke, n. pr. take, katerim se je okrog odrezal beli rob. Znamke, ki so se že rabile, rabiti se tudi ne smejo več za frankiranje pisem.

Priporočena pisma se morajo frankirati. Za domače in inozemske dežele zadošča, če se pismo navadno zapre. V Nemčijo se priporočena pisma pošiljajo lahko tudi nefrankirana.

Povpraševalna pisma (pristojbina 10 kr.) napravijo se lahko za vsako tudi nepriporočeno pisemsko poštno pošiljatev, ki ni prišla na določeni kraj.

Dopisnice se smejo pošiljati tudi nefrankirane, če se ne priporočajo (rekomandirajo). Vsakemu je dovoljeno dati si napraviti dopisnic po privatnem obrtu, vendar morajo, kar se tiče velikosti in moči papirja biti popolnoma jednake uradnim in imeti nemški napis «Correspondenzkarte». Na dopisnice se lahko tiska in zajedno piše, a to le na zadnji strani, kajti sprednja stran je namenjena le za prejemnikov naslov, kamor pa tudi pošiljatelj more napisati svoje ime ter take opomnje, ki se tičejo pošte.

Dopisnicam v domačih deželah se lahko pripenjajo poskušnje ali vzorci blaga, če se ne pišejo potem nanje nikakeršne druge, nego za poskušnje blaga ali vzorce dovoljene pismene opazke ter če so frankirane za 5 kr.

Tiskovine se morajo frankirati in se tudi lahko priporočajo.

Pošiljatve vezanih in broširanih knjig in odprte karte ne smejo biti nad 1 *kg* težke in se ne smejo bistveno razločevati od poštnih pošiljatev. V svetnopoštnem prometu so dovoljene pošiljatve tiskovin do 2 *kg* teže, a ne smejo meriti na nobeno stran več kakor 45 *cm*.

Razven naslova, datuma in podpisa na tiskovinah ne sme biti ničesar pisanega, tudi ne kaki dostavki. Izvzete so korekturne pole, katerim se smejo pridejati dotični rokopisi, poprave in rokopisne opomnje, tičoč se tiska, dalje kurzni listi, trgovski cirkularji in ceniki (hektografirani vender le po 20 ali več izvodov vkupe), pri katerih so dopuščene rokopisne ali mehaničnim potom napravljene izpremembe cen, imena potnika, načina naročevanja ali plačevanja. Posebni deli tiskanega teksta pa se smejo v ta namen podčrtati, da se opozori čitatelj na kako določeno mesto. Dalje je še dovoljeno na tiskanih vizitnicah napisati natančnejši naslov in stan pošiljalca ter pristaviti običajne črke (n. pr.: p. f. itd.); na povabilih navesti ime povabljenca, dan, namen in kraj zborovanja; pri knjigotržnih naročilnih listih na zadnji strani pismeno imenovati naročene ali ponujene knjige, tiskani tekst sprednje strani pa deloma ali popolnoma prečrtati; tiskovne pomote popraviti.

Poslovni papirji kakor: akti vsake vrste, vožna pisma, poslovni dokumenti, prepisi in izpiski aktov, muzikalije in sploh pisma, ki se ne morejo zmatrati za pravo ali osobno dopisovanje, smejo se v prometu svetovne poštne zveze, izvzemši Nemčijo, pošiljati pod križnim zavitkom (tudi priporočena) do 2 *kg* teže in 45 *cm* širjave.

Vzorci se prevažajo v kraje avstro-ogerske države, v Bosno in Hercegovino, Belgijo, Bulgarijo, Francijo, Grecijo, Veliko Britanijo, Italijo, na Portugalsko, Rumunsko, Srbsko, Špansko, v Švico in v one turške kraje, kjer se nahajajo avstrijski poštni uradi do 350 *g* teže, drugam pa, in tako tudi v Nemčijo, le do 250 *g*.

Kar se tiče mere, ne smejo presežati na dolgost 30, na širakost 20 in na visokost 10 centimetrov. Vzorcem in blagu za poskušnje se ne sme priložiti nikako pismo.

Na naslovu mora biti vsakokrat opazka »vzorec« ali »poskušnja blaga«.

Na naslovu sme biti razven tega navedeno: Ime ali tvrdka odpošiljateljev, tovarniško ali trgovsko znamenje poleg natančnejšega označenja blaga, številke in cene, teže in mere blaga ter koliko ga je na razpolago. Razven omenjenih podatkov se ne smejo dodajati takšnim pošiljatkam nikaka pismena naznanila ali kakeršne koli opazke.

Tudi žive čebele se morejo pošiljati po domačih krajih, na Ogersko, v Bosno in Hercegovino, Nemčijo, v razne druge dežele kot blago za poskušnjo, če so tako shranjene, da se pošta lahko prepriča o vsebini in da ni pri prevažanju nikake nevarnosti.

Pri nezadostno frankiranih pošiljatkah s tiskovinami, poslovnimi papirji in vzorci se zahteva nedostatek od prejemnika, in sicer dvakrat toliko, za kolikor so bile premalo frankirane.

Popolnoma nefrankirane prej navedene pošiljatve, se ne odpravljajo, nego se vrnejo pošiljatelju; če pa poslednji pošti ni znan, postopa se ž njimi tako, kakor z nedostavnimi pismi.

Priporočene pošiljatve s povzetjem.

Priporočene (rekomandirane) stvari se morejo pošiljati po Avstro-Ogerskem, v Bosno in Hercegovino in v nekatere tuje dežele (glej »povzetja v inozemstvu«) tudi s povzetjem, in sicer po domači državi ter Bosno in Hercegovino do 500 gld., drugam pa do 200 gld. = 400 mark = 500 frankov. Pri takih pošiljatkah, za katere veljajo ravno tiste pristojbine kakor za navadno priporočene, se mora napisati na vrhu nad naslovom beseda »povzetje«, če so namenjene v inozemstvo pa (»remboursement«). Precej zraven ali pa spodaj naj se navede povzetni znesek s številkami, a goldinarji tudi » besedo in sicer vedno v denarni veljavi tiste države, kamor se pošiljatev glasi, tedaj v Nemčijo v markah, v Švico in Francijo v frankih itd. Pod zneskom pa mora pošiljatelj natanko in razločno zabeležiti svoj naslov. Da ne nastanejo kake pomote, treba je med tem naslovom in onim, ki označuje prejemnika, pustiti nekoliko praznega prostora.

Kakor brž je prejemnik znesek vplačal in pošiljatev prevzel, odtegne dotični poštni urad od povzetnega zneska pristojbino za navadno poštno nakaznico in 5 kr. terjalnih stroškov, ostanek pa pošlje oddajalcu po nakaznici.

Poštne pristojbine.

Avstro-Ogersko in Nemčija: Pisma do 20 g (Nemčija le 15 g) 5 kr. (mestni promet 3 kr.), do 250 g 10 kr. (mestni promet 6 kr.), dopisnica 2 kr.; dopisnica z odgovorom 4 kr., priporočitev 10 kr. (mestni promet 5 kr.), vzratni list 10 kr. (mestni promet 5 kr.), ekspres 15 kr., tiskovine do 50 g 2 kr., do 150 g 3 kr., (v Nemčijo le do 100 g), do 250 g 5 kr., do 500 g 10 kr., do 1000 g 15 kr., vzorci v avstro-ogerske kraje do 250 g 5 kr., do 350 g 10 kr.; v Nemčijo do 250 g 5 kr., ker se težji ne smejo pošiljati.

Bosna in Hercegovina: Pisma 5 kr. do 20 g, dalje do 250 g pa 10 kr., kakor za Avstro-Ogersko. Ekspresne pošiljatve so dopuščene samo v kraje, kjer so pošte.

Črna gora in Srbija: Pisma za vsakih 15 g po 7 kr. (v mejnem prometu oziroma z Ogerskega 5 kr.), dopisnica 4 kr. (za Srbijo z odgovorom 8 kr.). Tiskovine do 50 g in poslovni papirji 2 kr., vzorci za naročila za vsakih 50 g 2 kr., priporočila 10 kr., vzratni list 10 kr., ekspres 15 kr.

Poštne nakaznice v domačih deželah.

Za zneske do 10 gld. 5 kr., do 50 gld. 10 kr., do 150 gld. 20 kr., do 300 gld. 30 kr., do 500 gld. 50 kr.

Poštne nakaznice v Bosno in Hercegovino in iz Bosne in Hercegovine

so dopuščene do 500 gld. in znaša pristojbina do 20 gld. 10 kr. od 20 do 50 gld. 20 kr.; od 50 do 150 gld. 40 kr.; od 150 do 300 gld. 60 kr. in od 300 do 500 gld. 1 gld.

Poštni nalogi

posredujejo poplačevanje menic, računov, kuponov itd. in se morejo poslati na vse pošte avstro-ogerske države v znesku največ 500 gld.; — v Belgijo, Nemčijo, Egipet, Francijo, (Algir), Italijo, Luksemburško, Norvegijo (naj se naredi naslov na pošto v Pragi), Rumunijo, Svico in Tunis do 400 gld. (800 mark ali 1000 frankov).

Poleg uradnega vzorca (cena $\frac{1}{2}$ kr.), adresira se terjatev utemljujoči dokument (pobotan račun itd., toda znesek mora

biti pisan s črkami) kot priporočeno pismo n. pr.: «Na poštni urad v «Poštni nalog». Kakor hitro je znesek vplačan, prejme oddajalec poštnega naloga znesek odštevši pristojbino poštna nakaznice in 5 kr. terjalnih troškov za vsak dokument, na kateri se je dobilo plačilo. Če se poštni nalog ne vsprejme, pošlje se nazaj zastonj. Pristojbine so torej kakor za priporočena pisma, poštno nakaznico in vsako pobotnico itd. 5 kr. terjalnih troškov.

Poslati dokumente poštnega naloga na kakšen drugi kraj nego se je navel s prva, je dovoljeno.

Denarne in tovarne pošiljatve.

Denarna pisma: Za Avstro-Ogersko do 250 *g* 50 gld. vrednosti do 10 milj daljave 16 kr., nad 10 milj 27 kr., od 50 do 300 gld. do 10 milj daljave 18 kr., nad 10 milj 30 kr., za vsakih daljših 150 gld. pa 3 kr. več, — iz Avstro-Ogerskega v Nemčijo do 300 gld. vrednosti do 10 milj 18 kr., nad 10 milj 30 kr., za vsakih daljših 150 gld. pa 3 kr. več.

Poštni zavoji (paketi): Za Avstro-Ogersko do $\frac{1}{2}$ *kg* do 10 milj 12 kr., nad 10 milj 24 kr.; zavarovalninska pristojbina 3 kr. do 50 gld., od 50 do 300 gld. 6 kr.; za vsakih daljših 150 gld. pa 3 kr. več.

Avstro-Ogerska in Nemčija: do 5 *kg* do 10 milj 15 kr., nad 10 milj 30 kr.; za vsak nadaljni *kg* do 10 milj 3 kr., 20 milj 6 kr., 50 milj 12 kr., 100 milj 18 kr., 150 milj 24 kr., nad 150 milj 30 kr. več; vrednostna taksa do 300 gld. 6 kr., za vsakih daljših 150 gld. 3 kr. več. Pošiljatve se dopuščajo le do 50 *kg*.

Za pošiljatve, odločene v Bosno, Hercegovino in Novi Bazar poleg vozarine, odpadajoče za Avstrijo do meje, in vrednostne takse, računa se od Imoskija ali Broda na Savi za promet v imenovanih deželah posebna poštarina. Teža pri zavojih je omejena na 20 *kg*.

Povzetja v domačih deželah

morejo se pošiljati na vse pošte avstro-ogerske države do 500 gld.

Za vsako pošiljatev s povzetjem se poleg vozarine plača še posebna provizija. Ta znaša za vsaka 2 gld. 1 kr., najmanj

pa 6 kr., tudi pisma se pošiljajo lahko s povzetjem. Povzetja brez navedene vrednosti do 250 g se morajo pošiljati s pisemsko pošto.

Pošiljanje pisem v svetovni poštni zvezi.

a) Pisma za vsakih 15 g 10 kr., za dopisnice 5 kr., z odgovorom 10 kr.; b) tiskovine: za vsakih 50 g 3 kr. do največje teže 2000 g; c) vzorci blaga do 50 g 5 kr., do 100 g 6 kr., dalje od vsakih 50 g do največje teže 250 g oziroma 350 g 3 kr. več; d) trgovinski papirji do 150 g 10 kr., do 200 g 12 kr., do 250 g 15 kr., potem pa za vsakih 50 g do 2000 g 3 kr. več; e) priporočitev 10 kr., vzvratni list 10 kr., ekspres 15 kr.*

Za Srbijo in Črnogoro veljajo pa znižane pristojbine in sicer: a) Pisma za vsakih 15 g 7 kr., dopisnice 4 kr., z odgovorom 8 kr., b) tiskovine, vzorci blaga in poslovni papirji 2 kr. za vsakih 50 g.

Za dežele in kraje, ki niso pri svetovni poštni zvezi, se računijo tudi ravno navedene pristojbine, razloček je samo ta, da se pošiljatve večinoma ne morejo priporočiti, dostikrat še celo ne frankirati do tistega kraja, kamor so namenjene, in da se dopisnice smejo odpravljati le v Kaplandijo v južni Afriki.

Pošne nakaznice v inozemstvu

in sicer v argentinsko republiko, Belgijo, Bolgarijo, Chile, Dansko, Nemčijo, Anglijo in posamične kolonije, Francijo (Algir, Tanger in Maroko), Helgoland, Japan, Italijo, Kanado, Luksemburško, Nizozemsko, Norvegijo, Portugalsko z Madeiro in Azori, Rumunijo, Siam, Švedijo, Švico, Tripolis, Tunis, Turčijo in Zedinjene države so dopuščene do 200 gld., v Egiptet in Srbijo pa do 500 gld. in znaša pristojbina v Nemčijo do 20 gld. 10 kr., potem za vsakih 10 gld. 5 kr. več, v druge dežele, izvezemši Srbijo, pa za vsakih 10 gld. po 10 kr. Za Srbsko veljajo ravno tiste pristojbine, kakor v Bosno in Hercegovino.

Brzojavne pošne nakaznice so dovoljene: v Belgijo, Bolgarijo, Dansko, Francijo, Helgoland, Italijo (izvezemši Tripolis), Japan (in sicer le v Tokio in Yokohamo), Luksemburško, Nemčijo, Nizozemsko, Norvegijo, Rumunijo, Švedijo, Švico in Tunis

* V katere inostranske dežele so ekspresne pošiljatve dopuščene, izve se pri vsakem poštnem uradu.

do 200 gld.; Egipet (a le v Aleksandrijo, Ismailio, Kairo, Port-Said in Suez) in Srbijo pa do 500 gld.

Poštni zavoji do 3 *kg* v inozemstvu po nizki vozarini so dopuščeni v naslednje dežele: Anglijo in kolonije, Apio (5), argentinsko republiko, Ascension, Belgijo (5), Bolgarijo, Chile (5), Dansko (5), Egipet (5), Islandske (5), Italijo (5), Kamerun (5), Kanado, Kitaj (5), Kolumbijo, Kongiško državo (5), Kostariko, Luksemburško (5), Malto, Meksiko, Nizozemsko (5), Norvegijo (5), Oranje, Portugalsko, Rumunijo, Salvador, Srbijo (5), Strails-Setlements (5), Spanijo, Švedijo, Tanger, Togo (5), Transvalsko republiko, Turčijo (c. kr. pošte), Urugvaj, Zanzibar (5) pomenja dežele, koder se vzprejemajo tu pošiljatve po 5 *kg* teže.

Povzjetja v inozemstvo

in sicer v Belgijo †, Dansko †, Nemčijo †, Angleško, Francijo, Helgoland, Italijo †, Auksemburško †, Nizozemsko, Norvegijo †, Portugalsko, Rumunijo †, Španijo, Švedijo †, Švico in severo-ameriške Zjedinjene države se vzprejemajo do zneska 200 gld., Egipet do 500 gld. avstr. velj., v dežele z † zaznamovane se tudi vzprejemajo priporočena povzjetja. Provizija znaša pri voznopoštih povzjetjih (izvzemši vozarino) v Nemčijo in Švico 1 kr. za vsak goldinar, najmanj pa 6 kr.; a v druge dežele 10 kr. za vsakih 10 gld.

Brzjavni cenik.

	Taksa za vsako besedo. Najmanjša taksa.	
Lokalne brzjavke	1 kr.	20 kr.
V Avstro-Ogerski	3 kr.	30 kr.
V Bosno in Hercegovino		
V Bosni in Hercegovini		
V Nemčijo		

Za besedo velja do 15 črk ali 5 števil; naslov in podpis se ravno tako zaračunja kakor tekst.

Evropski promet.

Pristojbina za vsak telegram po 30 kr. temeljne takse in nastopne takse za vsako besedo, sestavljeno od 15 črk ali 5 števil.

Algir 13 kr. — Anglija 13 kr. — Belgija 11 kr. — Bolgarija 9 kr. — Črna gora iz Dalmacije 3 kr., sicer 4 kr. — Dansko 11 kr. — Francija, Korzika in Monako 8 kr. — Gibraltar 17 kr. — Grecija, Celina, Evbeaen in Poros 21 kr. — Krf čez Trst 13 kr., na druge otoke 22 kr. — Italija, mejni promet 4 kr., sicer 8 kr. — Kanarski otoki 13 kr. — Luksemburško 11 kr. — Malta 19 kr. — Nizozemsko 11 kr. — Norvegija 16 kr. — Portugalsko 17 kr. — Rumunija 6 kr. — Rusija evropska 12 kr. — Srbija 4 kr. — Španija celina 14 kr. — Karnerski otoki 44 kr. — Švedsko 12 kr. — Švica s Tirolskega, Predarelskega in iz Liechtensteina 3 kr., sicer 4 kr. — Tripolis 61 kr. — Tunis 13 kr. — Turčija evropska, čez Bosno 14 kr., čez Trst 19 kr.

Važnejša določila poštne hranilnice.

Vsi poštni uradi sprejemajo med navadnimi uradnimi urami tudi denar v svojo hranilnico in dajo po potrebi vsakoršna pojasnila o vplačevanju in izplačevanju.

Vložnik je vsakdo, kadar sam ali zanj kdo drugi vloži znesek, večji kakor 50 kr. Znesek mora biti s 50 deljiv. Vložnik sme imeti le eno poštno hranilno knjižico in te vrednost ne sme presežati 1000 goldinarjev.

Prvo vlogo mora vložnik sam vložiti, da se podpiše s svojim navadnim podpisom v knjižici na določenem mestu in na nasprotnem potrdilu ter pove stan, kraj, dan, mesec in leto rojstva ter svoje stanovanje; izvoli si tudi lahko «geslo» (to je kako poljubno besedo, katera mu v mogočih slučajih spričuje lastninsko pravico), kar pa napiše le v «protipis», sam pa si jo dobro zapomni. Knjižica in nje vročenje je brezplačno.

Vsako vlogo vpiše poštni uradnik v knjižico in vrhu tega pošlje vložniku poštni urad še prejemno potrdilo. Najmanjša vloga je 50 kr., katero sprejemajo vsi poštni uradi.

Za manjše zneske kakor 50 kr. so pa poštni hranilni listki. Listki se dobe po vseh zalogah poštних potrebščin po 5 kr. z vtisneno petkrajcarsko znamko. Na tak hranilni listek se potem prilepi še devet petkrajcarskih poštних znamk, kar znaša z vtisneno ravno 50 kr. Te listke z znamkami izpolnjene sprejemajo potem vsi poštni uradi kot vloge po 50 kr.

Znesek od 1 goldinarja do 20 goldinarjev se takoj lahko vzame iz poštne hranilnice pri vsakem poštnem uradu, toda se mora najmanj 50 kr. še pustiti v hranilnici na tisto knjižico. Zneske pod 1 goldinarjem in nad 20 goldinarji treba je pa pri poštnem uradu odpovedati, na kar se znesek navadno že v treh dneh izplača.

Vloge se obrestujejo po 3 odstotke.

Vložnik more zahtevati, da se za njegovo ulogo nakupijo državni obrestonosni papirji; more pa tudi že take vložiti v poštno hranilnico ter dobi posebno rentno knjižico.

Obresti v poštni hranilnici so proste dohodninskega in tudi drugih davkov. Vložna knjižica poštne hranilnice je nedotakljiva last vložnikova, ne more se mu ne vzeti, ne zastaviti pa tudi ne zarubiti.

V čekovni oddelek stopi vložnik lahko tedaj, kadar vloži v poštno hranilnico najmanj 100 goldinarjev, katere mora imeti vložene, dokler hoče ostati pri čekovnem oddelku. V tem oddelku se na račun vložnika, ki je pri čekovnem oddelku, vplačujejo nakazane vsote in se morejo tudi nakazati poljubni zneski na katerokoli osebo ali tvrdko. Potrebne tiskovine za objavo pristopa z zavitkom, dajejo poštni uradi brezplačno.

Natančen pouk o poštni hranilnici se nahaja v vložni knjižici.

Natančen pouk čeku in njega uporabi z vzorcem položnih listov in čekov dobi se pri poštnih uradih brezplačno.

Novi denar v avstro-ogerskem cesarstvu

primerjan s sedanjim in z denarjem poglavitnih držav v Evropi.

Kos za 20 kron	= 10 glđ.	Kos za 20 vinarjev*	= 10 kr.
» » 10 »	= 5 »	» » 10 »	= 5 »
» » 1 krono	= 50 kr.	» » 2 »	= 1 »
» » 1/2 krone	= 25 »	» » 1 »	= 1/2 »

Kosi za 20 in 10 kron so zlati, oni za 1 in pol krone srebrni, kosi za 20 in 10 vinarjev so iz nikla in oni za 2 in 1 vinar iz bronu.

* Nemški «Heller» smo poslovenili «vinar», dokler se merodajni slovenski krogi ne zjedinijo za kako drugo ime, morebiti «novčič»? Vinar je pri nas znan že iz starih časov.

1) (sekli) zlatov	=	11 kron in 29 v.	1) napoleon	=	19 kron in 4 v.
10		=	112 » » 90 »	10		=	190 » » 45 »
100		=	1129 » » 1 »	100		=	1904 » » 52 »
1000		=	11290 » » 13 »	1000		=	19045 » » 16 »

1) mark	=	1 kron in 17 v.	1) fent. Herling	=	24 kron in 2 v.
10		=	11 » » 75 »	10		=	240 » » 17 »
100		=	117 » » 56 »	100		=	2401 » » 74 »
1000		=	1175 » » 63 »	1000		=	24017 » » 43 »

1 dolar = 4 krone in 94 vinar. .

Kos za 20 kron	z	1 zlat 9 fr. in 51 cent.	1 krona	}	87 pfenigov	
		1 napoleon in 1 fr.			1 frank in 5 cent.	
		17 mark in 59 pfen.			$\frac{1}{2}$ krone	43 pfenigov
		20 frankov in 99 cent.				52 cent.
4 dolarje 5 cents.	20 vinarjev	18 pfenigov				
Kos za 10 kron	z	8 mark in 70 pfen.	10 vinarjev	}	21 cent.	
		10 frankov in 50 cent.			9 pfennigov	
		2 dolarja $2\frac{1}{2}$ cents.			10 cent.	

Španske pezete po 100 centimov, srbski dinarji po 100 par, grške drahme po 100 lept, rumunski lei po 100 ban, bolgarske leve po 100 stotink, italijanske lire po 100 centimov in cesarske ruske polovinke novega kova imajo vse edinico franka, enake so torej vse 95 vinarjev.

Primerjalni razkaz med novo našo krono in frankom.

Franki	Krone	Vinarji	Krone	Franki	Centezimi
$\frac{1}{2}$	—	47	$\frac{1}{2}$	—	52
1	—	95	1	1	5
2	1	90	2	2	10
3	2	87	3	3	13
4	3	81	4	4	19
5	4	76	5	5	25
6	5	71	6	6	30
7	6	66	7	7	35
8	7	62	8	8	39
9	8	57	9	9	45
10	9	52	10	10	50
20	19	5	20	20	99

Franki	Krone	Vinarji	Krone	Franki	Centezimi
30	28	57	30	31	50
40	38	9	40	42	—
50	47	61	50	52	50
60	57	13	60	63	1
70	66	66	70	73	50
80	76	18	80	84	1
90	85	70	90	94	51
100	95	23	100	105	—
200	190	45	200	210	2
300	285	67	300	315	4
400	380	90	400	420	5
500	476	13	500	525	9
600	571	35	600	630	14
700	666	57	700	735	7
800	761	80	800	840	11
900	857	3	900	945	12
1000	952	26	1000	1050	13

20 centezimov je enako 19 vinarjev, 20 vinarjev je enako 21 centezimov. Od 1 do 20 centezimov treba je šteti 1 centezim enako enemu vinarju, ker drobcev ni.

NB. Krone spremenimo v franke, ako pomnožimo število kron s številom 1·050135, n. pr. 25 kron je enako: 25 krat $1·050·35 = 26·24$ ali 26 frankov 24 cent. — Franke spremenimo v krone, ako pomnožimo število frankov s številom 0·952258, n. pr. 25 frankov je enako: $25 \times 0·952258 = 23·81$ kron ali 23 kron 81 vinarjev.

Zabavni del.

Fran Šuklje.

Majhen narod smo, a imamo velike talente; poljedel-sko ljudstvo smo, a imamo visoko izobražene učejake; ponižni ljudje smo, a imamo vmes tudi drzovite može. Vsi ti protivni stavki so nam šinili v glavo, ko smo se namenili naslikati v splošnih potezah moža, ki že nekoliko let plava na površini slovenskega javnega življenja in mišljenja, moža, ki je s svojim javnim nastopom tudi splošno avstrijsko javno mnenje spravil v ozko zvezo s slovenskim narodom. Šuklje je bil na polji javnega in političnega delovanja slovenskega naroda v preteklih par letih vedno v prvih vrstah in vedno več ali manj prijazni, pa tudi vedno več ali manj napadani voditelj, napadan zdaj od lastnih, zdaj od tujih strank. Šuklje je bil nekakošna zvezda med Slovenci, zvezda, od katere smo se nadejali, da nas pripelje do cilja tako, kakor je zvezda pripeljala modre iz jutrovih dežel v betlehemski hlevček. Ali bali smo se tudi, da nam prinese vse hudo, pogubo veliko sebi in Slovencem. Šuklje ni vsakdanji človek. V dosego višjih smotrov je imel težke vloge v svojem delovanju, vloge, kjer je prišel v čudno nizko dotiko s svojimi tovariši, pa zopet take vloge, v katerih se je

visoko vspenjal nad njimi. — Toda pustimo te splošne opazke, in pogledjmo si nekoliko njegovo življenje; podajmo majhen životopis o možu, kateri naj mu služi kot potni list iz tesne domovine v cesarsko prestolno mesto, kjer se je zdaj stalno nastanil. Pri tem pa zatrjujemo njemu in č. čitateljem, da ni bil namen teh vrstic podajati pravega životopisa, kakoršnega bi on zaslužil ali kakoršnega častiti bralci morebiti pričakujejo.

Fran Šuklje je bil sicer rojen v Ljubljani (l. 1849.), a po stariših je rodom Belokranjec, torej slovensko-hrvatske krvi, ki se v marsičem razločuje od drugih slovenskih panog.

Fran Šuklje.

Poleg prijazne živahnosti in nardarjenosti imajo Belokranjci še druge bolj Jugoslovanom lastne, več ali manj lepe lastnosti. Zato smo tudi v Šuklju opazovali svojstva, katerih pri drugih Slovenih ni videti v toliki meri.

Šuklje se je šolal v Novem mestu in v Ljubljani. Svojo živahnost in energijo je bil pokazal že v mladih letih. Ko je bila l. 1866. nesrečna vojna s

Prusi, Šuklje ni mogel mirovati. Sedemnajstletnega mladeniča je gnalo v boj zoper sovražnika avstrijske domovine. Vstopil je v vojake, kot prostovoljec, bil kot tak v bitki pri Kraljevem Gradcu, kjer ga je sovražna svinčenka zadela, ki bi mu bila skoro postala smrtonosna. Dobil je bil nevarno rano, ki vendar ni imela hudih telesnih nasledkov; v moralnem obziru namreč še dobre za Šuklje-ta; kajti v poznejšem življenji se je, kedar je poudarjal svoje avstrijsko domoljubje, po pravici skliceval na to, da je prelivaval za Avstrijo že kri.

V letih 1868—1872 nahajamo Šuklje-ta že na Dunaji na univerzi, kjer se je bil vpisal kot modroslovec in se učil zgodovinske stroke. Tukaj udeležuje se z vso živahnostjo, odločnostjo in veliko delavnostjo dijaškega društvenega življenja. Udeleži se tudi ustanovitve literarnega društva «Mladike» in l. 1869. velikega akademiškega društva «Slovenije», kjer ima odločilno besedo in je tudi izvoljen predsednikom.

Šukljetovo načelo v njegovi dijaški dobi je bilo, da morajo Slovenci začetni znanstveno in literarno delovati in v političnem obziru nastopiti svobodomiselno pot. V obče je že kot dijak kazal tisto odločnost, katero v vsakdanjem življenji zovemo «radikalnost». Kjer se je govorilo ali obravnavalo o obče priznanih rečéh, za katere je bila večina vneta, vzbudil je Šuklje pozornost s tem, da je predlagal kaj drugega, kaj radikalnejšega. In tako je že v dijaškem društvenem življenji bil voditelj stranke, mlade, odločne, napredno-narodne, ki je sicer bila tudi prvotno že med dijaki v manjšini. Politika, ta polzka pot, je priljubljen predmet razgovorom starim in mladim. Starci se le bolj hladnokrvno udeležé teh razgovorov, mladina pa z ognjem in strastjo. Zato se je tudi dunajska «Slovenija» v l. 1870.—1871. večkrat lotila preživahno politike. Kar so se bili pa dijaki — Šuklje jim na čelu — na Dunaji naučili, to so hoteli vporabljati tudi doma.

Zvršivši svoje studije, pride Šuklje za učitelja na novomeško gimnazijo. Z novomeške gimnazije se je preselil kmalu na ljubljansko gimnazijo. Kot profesor se je odlikoval s svojim izvrstnim predavanjem v šoli, kjer je dijakom prednašal s tako prepričevalno, živo in temeljito besedo, da je njegovo ime kmalu zaslovelo po Slovenskem. Še bolje je pa prišel Šuklje na dober glas, ko je začel razne zgodovinske spise priobčevati po različnih časnikih, po beletrističnih in političnih. Pisal je odločno, ostro, izbiral si je iz zgodovine tvarino, s katero je bičal politične nasprotnike. S tem je Šuklje, ki je ljudem naravnost povedal resnico, res pospeševal razdor med Slovenci; a na drugi strani pokazal, da ne sme nobena stranka svojih načel tirati predaleč, če noče škodovati vsemu narodu.

Šuklje-tova politična delavnost je bila vzrok, da je bil v dobi Slovanom neprijazne vlade Lasser-Auerspergove premeščen v Dunajsko Novo mesto. Tukaj je bil mož med nemškimi profesorji neizmerno čislán, literarno delaven, in je večkrat zahajal na Dunaj, kjer so ga slovenski dijaki, profesorji in poslanci neizmerno radi sprejemali v svojo sredo. — V kratkem je prišla boljša doba za Slovence. Taaffe-tova vlada je bila, kakor znana, Slovanom pravičnejša. Šuklje je dobil zdaj profesorsko službo na ljubljanskem gimnaziju. Mož je prišel kakor riba s suhega v vodo, zopet v svoj element. V Ljubljani se je poleg raznovrstnega književnega delovanja bavil osobito z javnim življenjem. Na veliko veselje ljubljanskih Slovencev je bil izvoljen v mestni zbor, kjer je kaj marljivo deloval in od koder je bil odposlan tudi v c. kr. deželni šolski svet.

Ker je bil kakor ustvarjen za ljudskega zastopnika, za to se je pri prvi priliki potegnil za deželno-zborski mandat. Po velikem naporu posrečilo se mu je l. 1883., da je prišel kot zastopnik dolenskih mest v kranjski deželni zbor. Hudo mu je nasprotovala pri tem mala nemška stranka in

ostra slovensko-konservativna. Še težje je prišel l. 1885. v državni zbor. V tej dobi je bilo namreč na Kranjskem preveč strank, kakor jih je tudi — nam na škodo — še dandanes zadosti. Bila je stranka «Slovenskega Naroda», ki za Šukljeta ni več marala, stranka «Slovenčeva», ki mu nikdar ni bila naklonjena in stranka slovensko-vladna, kateri je stal na čelu Šuklje sam, ki je bil z vladno pomočjo ustanovil «Ljubljanski list», kateremu je bil urednik. Prva dva lista sta se oba protivila tej izvolitvi, a kljubu temu ga je bila že v letih 1885. in 1886. dvakrat dolenska mestna skupina izvolila v državni zbor.

V deželnem in državnem zboru bil je pa mož na pravem mestu, in vsi tisti, ki so se ga prej branili, sprejeli so ga z veseljem v svojo sredo. Šuklje je v kranjskem deželnem zboru v teku desetih let neizmerno veliko storil svoji domovini v korist. V vsaki zadevi se je takoj spoznal. Če mu je bila neznan, jo je takoj proučil, in znal temeljito poročati o vsakem predmetu, katerega se je lotil. Veljal je pač, kakor se veli, za veliko kapaciteto. Njemu ni bila nobena stvar premalenkostna. Pozabil je na gimnazijskega profesorja in proučeval najtežavnejše davčne probleme. Davek na žganje in prevzemo tega davka v deželno režijo dognal je on in s tem deželi vsako leto koristil nad 100.000 goldinarjev, ki so poprej ostajali v žepih bogatih zasebnih zakupnikov. Tudi zakon o napravi vodovodov ustvaril je on in njegova zasluga je, da se ustanavlja na Kranjskem vsako leto po več umetnih vodovodov. Isto tako je deloval v državnem zboru, kjer si je pridobil mnogo zaslug. Največja je ta, da je s svojimi izbornimi govori seznanil avstrijsko občinstvo, kar ga je v parlamentu in zunaj parlamenta, s Slovenci in njih težnjami, boljše, kakor kdorkoli pred njim, ter da je to stališče zagovarjal proti vladi in našim nasprotnikom dosledno in z uspehom. S kratka lahko rečemo, da je baš Šuklje pripomogel slovenskemu narodu v parlamentu do precejšnje veljave.

Naj se delovanje Šukljetovo sodi s katerega koli stališča, to je gotovo, da je Šuklje velik talent, mož s čudovito energijo, mož, ki je porabil te lastnosti v obče vender le v to, da je Slovencem koristil in slovenskemu imenu pripomogel do veljave.

Pri tem svojem mnogovrstnem političnem delovanju je pa Šuklje Slovencem, osobito svojim dolenjskim rojakom s tem mnogo koristil, da jim je pripomogel do železnice. Kakor bi brez Tomana ne bili dobili gorenjske železnice, tako tudi brez Šukljeta ne dolenjskih prog. Koliko truda mu je to prizadelo, ne dá se opisati. Zgodovina o ustanovitvi te proge sama bi obsegala velik del Šukljetovega delovanja, in bi kazala železni značaj, veliko vstrajnost in neupogljivost vrlega moža.

Od kar je bil kremeniti domoljub stopil na politično polje, se sicer ni mogel v toliki meri pečati s slovstvenim delovanjem, kajti izdelovanje in proučevanje različnih poročil za zbornice, vzelo mu je malo ne ves čas.

Kdor osebno še tega moža ne pozna — Kranjec menda vsak — temu naj še povemo, da je mož velike rasti, impozantne postave in enacega podolgovatega obraza, živih oči in elegantnega vedenja. Njegov nastop torej imponuje v parlamentih, v pisarnah in v salonih; on z lehkoto občuje z visokimi uradniki, z ministri in tajnimi cesarskimi svetovalci, kakor tudi s preprostim seljakom.

Govornik je Šuklje izboren. Ima simpatično zvoneč glas in zna poslušalce s svojo besedo tako pridobiti že v začetku govora, kakor je znal Jurčič s svojimi romani osvojiti si čitatelja koj v začetku povesti.

Prej pa je bil priobčil več jedrnatih in obširnih spisov, ki kažejo njegovo globoko učenost. Med daljšimi Šukljetovimi spisi je n. pr. vredno omenjati njegove razprave o slavnem češkem zgodovinarju Palackem v «Letopisu» «Matice Slovenske», o francoski revoluciji v «Zvonu» l. 1870. o devici

Orleanski itd. Da je baš «Matica Slovenska» lepo in dostojno praznovala šeststoletnico združitve Kranjske z Avstrijo ali prav za prav šeststoletnico vladanja habsburške hiše na Slovenskem, za to ima Šuklje ravno veliko zaslugo. Takrat, namreč l. 1883. je izdalo to društvo monumentalno delo, ki proslavlja ono zgodovinsko imenitno dobo. V tem obsežnem «Spomeniku» so priobčili prvi slovenski književniki zgodovinske in druge razprave. Prvo mesto v tem delu pa zavzema Šukljetov spis: «Avstrijsko medvladje in ustanovitev habsburške vlade na Avstrijskem» (1246—1283), spis, ki je napolnil polovico prekrasne te knjige, in ki je bil tako jedernat, da ga je Šuklje nameraval prevesti tudi v nemški jezik, da bi seznanil ž njim še širše kroge.

Kakor je Šuklje v javnem življenji srčen in neustrašen, tako je tudi v privatnem življenji ravno letos pokazal, da mu je življenje bližnjikovo tako pri srcu, kakor lastno. Zgodilo se je namreč v letošnjem poletju, da je kmetskemu fantu, ki je v Novem mestu gnal konja v Krko napajat in bil v nevarnosti, da utone, rešil življenje s tem, da je kar skočil v vodo in pri tem sam bil v nevarnosti, da se utopi.

Te nedostatne črtice, s katerimi nismo nameravali morda podati kak natančen životopis, naj zadostujejo. Njih namen je le bil, nekoliko seznaniti ž njim tiste Slovence, kateri Šukljeta le poznajo iz njegovega različno sojenega političnega delovanja. Njemu pa, ki je postal letos dvorni svetovalec naj bodo te vrstice nekako čestitanje k temu zasluženemu imenovanju in ob enem prošnja, da bi še na dalje deloval v korist Slovcem tudi na svojem visokem mestu.

Dr. Josip vitez Zhishman.

V zbor učenih, vedi slava,
Stopi moder, bistra glava,
Vse jezike sveta zna,
Če zapoje, vse pogleda,
Na katedru grom beseda,
Svet posluša modrovine,
Se začudi koncu tmine.
Kdo je mar?

Dne 4. kimovca je umrl nagloma na Dunaji dvorni svetnik in bivši vseučiliški profesor dr. Josip vitez Zhishman (Čižman). Pokojnik je bil slovenskega rodu in vsi — tudi nemški — listi ga slave, kot znamenitega učenjaka ter očeta dijakov.

Porojen je bil Zhishman 18. februarja leta 1820. v Ljubljani, kjer je bil njegov oče učitelj normalne šole in kjer mu sorodniki (sestre) še žive. Ljudsko šolo in gimnazijo je dovršil doma.

Leta 1839. je prišel na dunajsko vseučilišče. Ker mu je nedostajalo sredstev za vožnjo, je šel peš iz Ljubljane do Dunaja. Z veliko marljivostjo se je učil pravoslovja in dokončal te študije l. 1843. Učil se je tudi novih in starih jezikov ter zgodovine in dostavši več izpitov, prosil za več

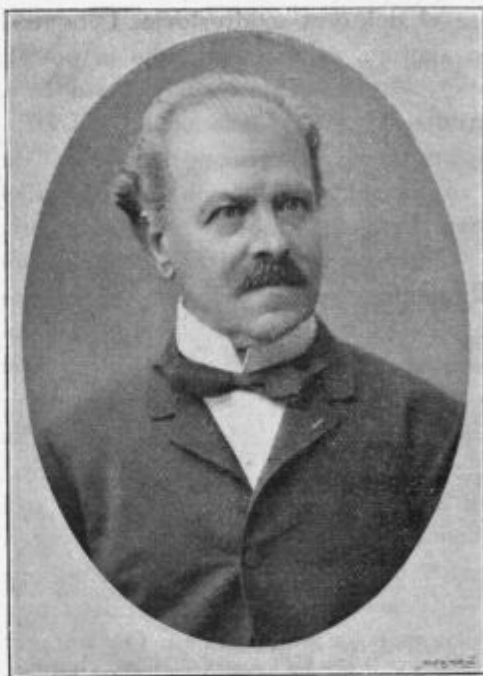
učiteljskih mest na gimnaziji, a brez vspeha. Leta 1848. je dosegel doktorat modroslovja. Leta 1851. je napravil učiteljsko skušnjo za vso gimnazijo in postal najprvo suplent in potlej učitelj na gimnaziji v Trstu in l. 1853. profesor na Terezijanski viteški akademiji, l. 1867. pa izredni profesor orijentalnega cerkvenega prava na dunajskem vseučilišči, in to na podstavi učenih del ob orijentalnem cerkvenem pravu. Leta 1871. postal je tu redni profesor.

Zhishmana je l. 1867. doletela najvišja čast, da je bil odbran učiteljem cesarjevemu sinu, pokojnemu prestolonasledniku Rudolfu. Sestavil je bil zanj načrt o gimnazijalnem učenju in učil ga je klasične jezike, zgodovine in zemljepis do l. 1874.; pozneje pa, ko je prestolonaslednik zvršil gimnazijske nauke, mu je predaval o cerkvenem pravu in bil pri vseh njegovih izkušnjah kot komisar. Zhishman je bil tudi izpraševalni komisar za državne izpite, l. 1878. in 1886. dekan juridične fakultete in kmalu potem tudi rektor magnificus. V cerkvenem pravu je bil Zhishman avtoriteta in zato odločilni svetovalec naučnega ministerstva v vseh v njegovo stroko spadajočih vprašanjih. Organizacija metropolije črnovške, kotorske in serajevske, ustanovitev bogoslovne fakultete na vseučilišči v Črnovcih in pravoslovnega semenišča v Sarajevu, to vse je bilo prav za prav le njegovo delo.

Leta 1871. je dobil red železne krone III. reda, l. 1879. bil povzdignjen vsled tega v viteški stan, a l. 1881. je bil imenovan dvornim svetnikom. Razven navedenih odlikovanj je imel tudi zlato svetinjo za znanost in umetnost (1865).

Kot vseučiliški profesor je bil velik prijatelj in dobrotnik dijakom s Kranjskega, pa tudi od drugod. Mnogo let je upravljal Knafljevo ustanovo in obračal skrb v to, da so se množile podpore iz te blagonosne zaloge. A tudi sicer je priskrboval dijakom podpore, bodisi, da jih je priporočeval znancem za postranski zaslužek, bodisi, da jih je napotoval k najvišji zasebni blagajni, kjer so se vedno ozi-

rali na njegovo priprošnjo. Kadar je sila do vrha prikipela, bil je glas: «k profesorju Zhishmanu!» In vsak količkaj vreden dobil je podporo, ali vsaj primerni svet. Izredno je bil vesel in nekako ponosen, če so se slovenski dijaki odlikovali na vseučilišči, zamolčal pa tudi ni svojo graje, če je zapazil kako malomarnost. Za svojo domovino se je vedno zanimal in di-

Dr. Josip vitez Zhishman.

jake popraševal po tem in onem, a politike mu ni bilo mari. Ko je bil l. 1887. zbok svoje starosti kot vseučiliški profesor vpokojen, postal je ravnatelj c. kr. rodbinsko fidejkomisne knjižnice — in slovensko dijaštvo je tako izgubilo svojega pokrovitelja. Zadnje tedne je bil nekoliko bolehen in šele 4. kimovca je zapustil sobo in šel v spremstvu svoje gospodinje na sprehod v Schönbrunn, kjer ga je zadela kap. Še predno je prišel zdravnik, je blagi mož izdihnil svojo plemenito dušo.

Zhishman je bil — kar bi bili skoro pregledali — tudi literarno delaven. Razen uradno mu izročениh del o uredbi

orijentalno-cerkvenih zavodov, škofij in bogoslovij, izšlo je v tcku let iz njegovega peresa vse polno del v nemškem jeziku. Že v programu tržaške gimnazije (l. 1852.) je izšla njegova razprava o grški pripovedki o vožnji po Istru (Donavi, Jazon). Na Dunaji je v programu terezijanske akadem. gimnazije pisal o Demostenu. Kot profesor na vseučilišči je priobčil vse polno obširnih znanstvenih razprav in knjig o zadevah vzhodnih (pravoslovnih) cerkva. V tej stroki je bil pač prva glava. Vsaj je pa v ta namen bil proučil rokopise na knjižnicah v Oxfordu in Parizu. Radi tega delovanja je bil baš na dunajski univerzi odlikovan l. 1873. kot častni doktor prava.

Dasi pokojnik kot mož najstarejše šole ni imel več popolnega razuma za naše politične in kulturne potrebe, je vendar do zadnjega ohranil gorko ljubezen do svoje domovine, katero je neštivilnokrat dokazal dejansko s tem, da je rad pomagal, kakor smo že omenili, svojim rojakom, osobito ubožnim slovenskim dijakom. Po drugi plati pa je on naši slovenski učeči se mladeži najlepši vzgled, kako se človek z vstrajnim delom in neumorno zavestjo svojih dolžnosti popne do visoke slave v učenjaškem in državnem svetu, pa tudi do materijelnega blagostanja; kajti Zhishman je zapustil baje tudi lepo premoženje, okolo 100.000 goldinarjev. Narod slovenski bode tudi temu možu hranil hvaležni spomin.

Dr. Franjo Rački.

Na slovanskem jugu je letos ugasnila velika zvezda. Dne 13. februarja je umrl mož, katerega se moramo tudi v svoji knjigi malo spominjati. Dr. Franjo Rački je bil duševni velikan med Slovani, osobito med Jugoslovani, bil je velik hrvatski domoljub, poleg Strossmayerja največji patriot na našem jugu. Rački je bil vse svoje življenje posvetil Bogu in narodu; vera in domovina bili sta mu prva skrb, edino geslo, edini smoter. Malokdo je znal tako tesno združiti in dejansko kazati ljubezen do Boga in ljubezen do domovine, kakor dr. Franjo Rački, ki je bil mož najčistejšega značaja, najbolj učeni in najzaslužnejši duhovnik na slovanskem jugu, v hrvatski cerkvi in državi. Spomin na ta blagi značaj ostane na vse veke blagoslovljen; Rački bode za vse veke ostal uzor duhovnika, domoljuba, učenjaka, državnika. Rački je pač umrl po telesu, a ne po svojih delih, kajti ta ostanejo Hrvatom in vsem Jugoslovanom na vse veke živ spomin na njega.

Zibelka je tekla pokojnemu Račkemu v Fužinah, prijaznem kraju v slikovitem gorskem okrožju županije rečke. Ondi se je namreč od očeta Gregorja in matere Marjete Padavičeve porodil dne 25. listopada l. 1829. Praded Račkega,

Jurij Rački pa je bil Slovenec, ki se je porodil v Kostelju na Kranjskem l. 1682. Ded pokojnikov, Blaž se je rodil v Fužinah, kakor tudi oče Jurij (roj. l. 1798., umrl 1888.) Mati Marjeta Padavičeva, tudi iz Fužin, umrla je pri svojem sinu v Zagrebu v 83. letu svoje dobe. Oče Gregor je bil najpoprej čevljar. Z marljivostjo in varčnostjo si je prihranil lep imetek, da je začel v Fužinah gostilno. S pomočjo najstarejšega sina Antona je prav srečno trgoval z lesom, da je zapustil ob smrti štiri hiše v Fužinah. Od bratov Frančiških živi še samo Vekoslav, sedaj kr. vladni gozdni nadzornik v Zagrebu, od sester pa Alojzija, omožena Mance v Vrbovskem, in Milka, omožena Senekovičeva, vdova v Zagrebu.

Mali Rački je že v ljudskeji šoli kazal bistro glavico, zato ga je vpisal oče l. 1839. v gimnazijo na Reki. Vendar ni ostal tukaj več nego dve leti; ostale razrede je dovršil v Varaždinu. Dasi je njegova tiha in krotka narava najbolj pristojala za duhovniški stan, vendar bi bil Rački najbrže odšel v Pešto na vseučilišče, ko bi prav takrat ne bilo nastopilo nemirno leto 1848. Rački ni šel v veliko mesto, ampak v mirno senjsko semenišče. To je bilo zanj, kakor nalašč. Vnet za vzvišene stvari našel je v semenišču miren kotiček, kjer se je mogel baviti, prav po želji svojega srca z vedami, katere so mu že v mladosti bile prirasle k srcu. Vendar mu ni bilo usojeno, da bi dolgo ondi ostal. Umni škof Ožegovič je hitro opazil darove bogoslovca, zato ga je poslal že l. 1849. v Pozmanej na Dunaj, kjer je sreča hotela, da je spoznal ravnatelja Augustineja Strossmayerja, kateri je pa že čez nekoliko mesecev zasedel dijakovski škofovski sedež. To znanje je bila sreča za ves hrvatski narod, pa tudi za nju sama. Težko je povedati, kateri izmed njiju je uspešneje deloval na drugega. A izvestno je to, da so iz obeh, kakor iz skupne korenine vzrastle prekrasne osnove.

Dovršivši ondi bogoslovne nauke, povrnil se je Rački 1852. l. v Senj, kjer je bil dne 15. vel. srpana posvečen v

mašnika. Ker je hotel škof Ožegovič imeti mladega duhovnika v svojem obližju, priskrbel mu je učiteljsko mesto na gimnaziji, kjer je predaval fiziko. A tukaj ni ostal Rački dolgo, moral je precej, ko se je izpraznilo mesto v Augustineju l. 1853. nazaj na Dunaj, da napravi doktorat iz bogoslovja. Dasi je imel Rački na Dunaju veliko opravila, vendar se je že tukaj natančneje pečal s slovansko zgodovino in se pripravljaj za poznejša velika dela.

Leta 1855. se zopet vrne v Senj, kot doktor bogoslovja. Tu je bila že služba zanj, v senjskem semenišču namreč, kjer je predaval cerkveno zgodovino in kanonično pravo ob enem tudi nadzoroval semenišnike. Čez malo časa postane konzistorijalni predsednik in diecezanski (škofijski upravitelj) fiskus. Spoštovali so ga vsi, kateri so ga poznali, kot učenjaka, uzornega duhovnika in marljivega učitelja.

Morda bi bil Rački ostal vedno v Senju, če bi se ga ne bil spominjal kot nadarjenega bogoslovca in ga spoznaval na knjižnem polju, kot marljivega pisatelja škof Strossmayer. S škofom Ožegovičem je hotel Strossmayer vsekako povzdigniti stari kapitul sv. Jlijeronima v Rimu, katerega je podprl tudi gmotno. Spoznavši, da bi bilo za moža, kakoršen je Rački, prekoristno bivati v večnem Rimu, na izvirku znanosti in umetnosti, ukrenil je, da so imenovali Račkega l. 1857. za kanonika ilirskega kapitula v Rimu. To je bilo velevažno za Račkega književno delovanje.

Kakor marljiva čebelica je deloval tukaj Rački do l. 1860. Dasi je imel vedno dovolj opravila, vendar mu je domoljubno srce želelo, da obišče domovino, rodovino in stare znance. Pač si ni mislil Rački pri slovesu iz večnega Rima, da se ne povrne več tjekaj kot ilirski kanonik. Domovina in škof Strossmayer sta ga preveč potrebovala, da bi ga pustila še nazaj. Da ga priklene nase, imenuje ga Strossmayer djakovskega kanonika.

Dr. H. Rociński

Leta 1863. postane Rački šolski svetnik in deželni šolski nadzornik. Od sedaj ni bilo važnega narodnega podjetja, pri katerem bi ne bil sodeloval ali s svetom ali s pesom. Da bi bil v srcu hrvatske zemlje, imenovali so ga za zagrebškega kanonika; a ko je bila l. 1867. odprta jugoslovanska akademija, za katero ima Rački poleg škofa Strossmayerja največ zaslug, imenovali so ga za prvega predsednika. Po imenu je bil on akademiji predsednik do l. 1887.

Rački je bil majhen in droben mož, pa vedno čil. Če si ga videl od zadej, ne bi nikdar rekel, da je prekoračil že 60 leto, ampak, da je kak semenišnik. Podolgaste lice mu je bilo vedno resno, bolj blede barve; lasje temnikasti, razdeljeni na strani; modre oči, mile in prikupljive, hod počasen in odmerjen. S komer se je seznanil, za tistega je imel vedno prijazno besedo, vendar brez praznega govorenja. Stvar, o kateri je bil uverjen, da je dobra in potrebna, zagovarjal je z vso odločnostjo in se ni odmaknil od nje niti za las. Njegov pošten značaj je odseval od njega na vsaki stvarci. Ni se torej čuditi, če je Strossmayer, v svojem pastirskem listu, ki ga je izdal o njegovi smrti, izrekel o njem: «Ja mogu iskreno reći, da sam s njime dobru polovicu duše i srдца svojoga izgubio — —».

Duhovnik je bil Rački uzoren. Že od mladih let k pobožnosti nagnen, izbral si je bil s prepričanjem duhovniški stan, ki je bil dobil v njem najboljšega člana, zvestega izpolnjevalca prevzetih težkih dolžnosti in izbornega cerkvenega zagovornika. Že v mladih letih sodeloval je Rački pri «Katoliškem listu», v katerem je priobčeval celó pesmi. Tudi v poznejem življenji, v Rimu in Zagrebu je bil vzgled duhovnika po božji volji. Za božjo čast in cerkvene pravice je bil neizmerno delaven. Službe božje ni nikdar zanemarjal, in kedar je treba bilo težka vprašanja v cerkvenih zadevah rešiti, naložila jih je duhovna oblast največkrat Račkemu.

Ves udan v božjo voljo, je jeseni l. 1880., ko je bil velikanski potres v Zagrebu, ravno sv. mašo bral, ko se je začel rušiti strop stolne cerkve, ko je strašen ropot in grozna tema nastala. Mirno je gledal smrti v obraz in potem lepo, mikavno in pobožno poročal javno svojim prijateljem o tej čudoviti rešitvi svoji.

Rački je bil zlasti velik, kot učenjak, kot zgodovinar, bil je eden najtemeljitejših preiskovalcev domače, hrvatske in sploh jugoslovanske povestnice. Vsaj se je že od mladih nog in potem celo svoje življenje bavil s tem predmetom. Prvotno je priobčeval spise o svojih preiskavah starih slovanskih cerkvenih rokopisih. Leta 1859. je priobčil jako obširno razpravo, knjigo obsegajočo 420 strani o delovanju slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. To je najobširnejše in najboljše delo, kar jih imamo o naših blagovestnikih.

Ko je bival v Rimu, bavil se je enako le s preiskavo umetnostnih in staroslovnih zbirk, osobito v družbi drugih učenjakov s preiskavo zgodovine južnih Slovanov. Ž njegovo pomočjo so tudi nemški pisatelji izdali velevažne učene zgodovine o Jugoslovanih. Rački je sodeloval in priobčeval svoje učene razprave še v družbi s slovečim slovanskim jezikoslovcem prof. Jagičem. Svoje duševne izdelke sta priobčevala v veleučenihi knjigah: «Arkiv», «Rada jugoslovanske akamedije», «Književnik». Na Hrvatskem je Rački pospeševal izdavanje dobrih šolskih knjig in bil sploh v vsaki stroki silno delaven.

Leta 1864. se mu je uresničila želja, da se je ustanovila v Zagrebu jugoslovanska akamedija, učeno društvo, katero sta v življenje zbudila duševna velikana jugoslovanska, biskup Strossmayer in Rački; prvi je k temu pripomogel s svojimi neizmernimi denarnimi podporami in svojo veljavo, drugi s svojo marljivostjo in učenostjo. Rački je bil izvoljen tudi prvim predsednikom učenega društva in ostal mu je načelnik tudi skoro do smrti. Po njegovem posredovanju je

jugoslovanska akamedija stopila v zvezo z vsem učenim evropskim svetom, ki jo je tudi visoko cenil. K tej slavi je Rački vedno bolj in bolj akademiji pomagal; kajti v njenih delih so bile povsod tudi učene razprave njega samega kot predsednika. Predmet njegovim spisom je bila večinoma jugoslovanska, osobito hrvatska zgodovina. Da je veliko in temeljito pisal o Slovencih, katere je zelo čislal, in katerih zgodovina je bila prvotno s Hrvati združena, to se ume samo ob sebi. Z učenimi in odličnimi Slovenci je bil Rački dobro seznanjen in v dokaj tesni zvezi.

Rački je največ pripomogel, da se je v Zagrebu otvorilo toliko učnih in učenih zavodov; v prvi vrsti imajo se Hrvati Strossmayerju in Račkemu zahvaliti, da imajo vseučilišče, velikansko galerijo slik, lep muzej i. t. d. Rački se je pečal kolikor toliko tudi s politikom, bil deželni poslanec in sodeloval pri političnih listih. V politiki je zastopal ideje in načela tiste prave hrvatske stranke, katera želi v mogočni Avstriji pod habsburško dinastijo mogočno hrvatsko državo; to je stranka biskupa Strossmayera, katero zastopa «Obzor». Sploh se je pa Rački za vse hrvatske liste in za vso hrvatsko literaturo, za učeno in beletristično, zanimal in povsod podpiral vse, kar je bilo dobro.

Zato je njegova smrt užalila vse hrvatske domoljube, vso hrvatsko domovino in ves učeni slovanski svet. Hrvati so mu priredili velikanski pogreb. Na grobu so mu govorili odlični hrvatski učenjaki, kakor dr. Markovič, profesor Smičiklas, profesor dr. Bresztyenszky. V imenu «Matice Slovenske» je govoril Slovenec arhivar Anton Koblar in v imenu ljublj. «Sokola» dr. J. Kušar. Celó profesor Lundell iz Upsale v Švedski je imel nemški in profesor Kulakovskij iz Varšave ruski govor.

Koj po smrti slavnega Račkega sestavil se je v Zagrebu izmed najboljših domoljubov odbor, ki boče skrbel, da se mu postavi lep spomenik, kakoršnega je rajnik gotovo zaslužil.

Ahmet na minaretu.

Ruski zložil Vasilij L. Vjeličko. — Preložil A. Aškerc.

«Dvajset let živim na svetu»
Sam pri sebi Ahmet djal —
«Pa nikdár še nisem stal
Tam-le gor na minaretu!»

In popél se je Ahmèt
Gor na vitki minarét.

Ko na dlani zdaj leží mu
Mesto . . . Tam bazár je znán . . .
Temnih vidi red platán . . .
Kónj, ljudij vse mrgoli mu.

Kaka čudna visočina!
Jedva vidni ljud, živina . . .

«Dvajset let živim na svetu»:
Še le dnes pa vidim, vém,
Kaj, oh, jaz dosegel sem,
Tu stojé na minaretu!»

«Vsi ljudjé vi pod menój —
Kak ste majhni, nični, oj!»

V dalji deca se igrali
Pa ugrbali, dejáli:
«Tam na minaretu, i!
Glejte, kdo li tam čepí?»

Sklénil kup otrók takó:
«E, kak — vrabič bode tó!»

Naprėj!

Ruski zložil S. J. Nadson. — Preložil A. Aškerc.

Naprėj! Bolesti svoje zábi,
Nevihite strašne se ne boj!
Bojúj se! Saj v daljavi vabi,
Sred tëme nočne zarje soj!
Pri delu roke močne súči,
Up sprémeljaj jasni te vse dni!
V imeni znanosti in luči
Svetlò častno dvigaj tí!
Naj sramotijo te s prezrénjem,
In svoj brezmiselni ukòr
Naj v tebe meče z ozlobljénjem
Sodeči hitro glupcev zbor! . . .
Naprėj! Pogumno se odprávljaj,
Pogumno hodi svojo pot!
In s prsmi hrabrimi ustávljaj
Življenja burjam se povsod!
Ti búdi speče v snéh globòkih,
A padšim ròko podajáj!
Besedo ístine visòke
Mej svet kot živo luč metáj!

Rajhenburg.

(Slika na prvi strani.)

V krasni, divni okolici na bregu šumeče Save leži stari trg Rajhenburg. Hiše stoje na obeh sranéh potoka Brestanke. Ker obkoljujejo poslopja na obeh straneh precej visoki hribi, mej kojimi leži le ozka dolinica, je pač naravno, da razveseljuje prebivalce trga solnce tudi po leti le kratek čas s svojimi toplimi žarki.

Na nekoliko vzvišenem prostoru leži lepa stara cerkvena sv. Petra, katera je jedina znamenitost vsega trga. Glavni oltar iz črnega mramorja je znamenito delo. V cerkvi nahajamo tudi več lepih grobnih spomenikov, n. pr. spomenik Franca Galla pl. Gallensteina, Lueškega, Breškega in Rajhenburškega. Umrl je l. 1604.

Nad trgom se dviga stari grad Rajhenburg, ki je eden najveličastnejših gradov štajerskih. Grad, ki zré s svojimi tekom let očrnelimi zidovi ponosno raz navpično pečino v mimošumečo Savo, je zidal baje že leta 1127. nadškof Konrad.

Grad, ki je služil v starih časih najbrž tudi kot domovanje vitezom roparjem, je bil last vitezov rajhenburških. Ti so posedali tudi grad istega imena v dolini Save, grad.

breški, drahenburški, grad Rajhenstein in slavni grad Rigersburg.

Kakor nam poroča pravljica, sta baje leta 1434. Niklas Rajhenburški in brat njegov, ki sta se vedno in vedno bojevala, drug družega umorila. Streljala sta z oken obeh gradov drug na družega in zadela sta se v prsi. Kaspar rajhenburški je pal l. 1469. v krvavem boju proti Turkom na Bizeljskem.

Rajnprecht rajhenburški je bil deželni poveljnik štajerski ter je priboril na Ogerskem za cesarja Maksimilijana najmanj mest. Marsikdaj se je bojeval z veliko srečo. Osvobodil je tudi poznejšega cesarja Maksimilijana, ko so ga ujeli še kot nadvojvodo meščani gentski. Umrli je l. 1505., ko je potoval v Kuhel pri Salzburgu. — Jörg (Jurij) rajhenburški je prevzel l. 1522. grad breški od kralja Ferdinanda za 200 funtov. — Zadnji te obitelji je bil Janez rajhenburški, ki je opravljal čast obrist-maršala.

V gradu rajhenburškem, v tej veličastni stavbi, v koje prostorih so divjali nekdanji boji in divji žvenket orožja, v koje prostorih so žvenketale nekdanji mogočne čaše, polne čarodejnega vina, kjer je vladala prej strast, sliši se sedaj le v tihih prostorih, koji so prenačeni v celice, jednako-meren pretresajoč pozdrav »Memento mori« molečih samotarjev iz reda trapistov.

Francoski trapisti so našli v gradu, ki je prikovan na navpično skalo, zavetje ter so spremenili grad v samostan. — A to je tudi mesto kakor nalašč ustvarjeno za tiho pre-mišljevanje, za moče, ki se hoté ločiti od sveta.

Vsako leto o svetem Petru je v Rajhenburgu cerkvena slavnost. Pri tej se lahko snidejo daljni prijatelji, znanci in sorodniki. Tudi kupcu prinese ta dan marsikateri novc. In tedaj je naravno, da je ta dan nekaka ljudska slavnost za slovenski rod, ki biva v okolici.

Ko zadoné čez hrib in plan lepo ubrani zvonovi, ko vabijo milo doneč in tožeč vernike v cerkev, tedaj pač ne ostane nikdo doma, kdor ni na ta ali oni način prisiljen. Vse se opravi praznično, vse hiti v cerkev, vesela mladina, krepki možje, veli starci. Iz trga in oddaljene planinske vasi se odzove vse vabilu zvonov.

Na trgu vlada živahno življenje. Tu vidimo staje trgovcev, celice glumačev, različne godbe skrbijo za veselje mladine. . . Povsod vrišč in hrum. Tu kriči trgovec, kako ceno dá blago, tam oznanja glumač v pisani obleki, kake čudeže lahko vidi vsak za par novcev v njegovi celici. Vmes pa se glasi godba . . . in prošnje kuljavih in slepih beračev. . . V zvoniku pa veličastno klenka zvon.

O takih prilikah najložje opazujemo narod, nepokvarjen, zdrav, pristen slovenski ljud. Vsak je vesel, vsak zadovoljen, a ne razposajen. In to je v čast ljudstvu te okolice, temu krepkemu, s puhlo omiko še nezastrupljenemu narodu.

Bog te živi. Bog te krepi in vodi!

Tat.

Ruski zložil Vasilij L. Vjeličko. — Preložil A. Aškerc.

Šum, zmešnjava na majdani!*
Noži, meči se blišče . . .
«Tat!» kričeč beže ljudje —
«Držite ga musulmani!»

Jednemu iz orožarjev
Handžar je ukraden drag;
Skril se zviti tat je vrag
Sred mravljinjaka sejmarjev.

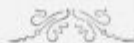
Zlil kar s tolpoj se je tesno
Kakor val z valóvi tam . . .
Vsi kriče. Starósta sám
Hodi važno in pa resno,

Kakor čaplja sred močvira
Sluša, bistro se ozira . . .
Zdaj — zavpije: «Tá je tat!»
Zgrabi nekoga za vrat.

Brž priskočijo beriči . . .
Izpod plašča že je pal
Handžar, ki ga tat ukral;
Žlahtni kamen rog mu diči.

Glasno se starósta smeje:
«Najbolj sumen se mi zdí,
Kdor iz vseh najbolj kriči —
Tá je kričal čez vse meje!»

*) Majdán = trg.

Na Vezuvu.

(Potopisne črtice; spisal prof. dr. Ant. Medved.)

Prijatelji, za danes dovolj. Jutri zgodaj na Vezuv. . . !
S temi besedami bil je v lanskem »Koledarjevem«
letniku končan »moj sprehod po staroslavnem Pom-
peju«. Na Vezuv toraj. Dobro, — le urno naprej! Spremite
me v duhu, odlične bralke, velicenjani bralci, tje gori! Há
— to bo pot, krasna, zanimiva, nepozabljiva! . . .

Na goro, na goro,
Na strme vrhé,
Tje kliče in miče
In vabi sreč! . . .

A soznanimo se prej nekoliko z Vezuvom! Kdo li je?
Doli pod dražestnim Napoljem, tik šumečega morja,
razprostira se plodovita in čudno lepa ravnina Kampanija.
Sami ponosni vrtovi in vinogradi, lepi, da takih svet nima,
se smehljajo tvojim očem. Sredi iz ravnine dviguje se pa
gora, ki je bila nekdam z zelenimi gozdi obrasla; a l. 79.
po Kr. se njen okrogli vrh razpoči, odpre se globoko žrelo,
iz kterega se vsuje pod strahovitim gromom in treskom go-
reče kamenje in gosti pepel. Tekoče rude, tako zvana lava,
izlijejo se iz žrela in poplavijo mahoma vso goro. Vsi gozdi
so koj pokopani. To je gora Vezuv, na kopnem cele Evrope

edini vulkan, ki še sedaj »deluje«. Visoka je 1282 metrov nad morjem. Žrelo, gori na vrhu, je odprto; po podobi je okroglo, a silno veliko, kajti meri v prerezu 750 metrov. Vidi se globoko, globoko doli v žrelo, kjer se vali dim in topijo rude vsled zemeljske gorkote; pluskajo sem ter tje, vsakih pet do deset minut pa švigajo z nepopisnim ropotom kvišku, planejo iz žrela, zdaj tu zdaj tam se valéc čez goro navzdol.

V nekterih časih izlije se lava pod strahovitim potresom v velikanski obilici iz Vezuva. Tako je bilo posebno l. 203., 982. in 1139., ko je lava v toku, ki je bil širji, kakor Donava, drla iz žrela doli do morja in spodaj več ljubkih vasij in cvetočih mest v nekoliko urah preplavila. Pozneje je bil Vezuv dolgo čisto miren. L. 1638. je zopet s potresom in lavo razsajal, da je bilo gorjé. L. 1794. je z jokom in stokom preplašil tamošnje prebivalce; krasno mesto *Torre del Greco* pokončal je do cela. Grozno je bilo l. 1872. 24. aprila izlije se razbeljena lava proti jugu; drugi dan jame se iz žrela črno kaditi in peklenško grometi; zjutraj 26. aprila pa razpoči bliskoma vsa gora na severni strani in vsa reka pekoče lave bruhne iz nje. Gori iz žrela pa je švigalo in frčalo goreče kamenje 1300 metrov visoko. Trepet daleč okoli bil je neizrekljivo grozen. Kakor da bi se bil pekel odprl. »*Fine del mondo — konec sveta!*« »sodni dan!« . . . te in enake besede hitele so od ust do ust. Kaj tacega svet še ni videl. Ljudstvo je bilo zbegano, zdivjano, drvelo je v daljavo, kakor brezumna živina pred silnim požarom. Mnogo predrznih opazovalcev upalo se je preblizo Vezuva priti, a vsi so plačali z dragim življenjem svojo lahkomiselnost podjetnost. Ljudij je bilo veliko pobitih. Trg *Massa* in dično mesto *San Sebastiano* bila sta pod lavo pokopana. Od istega leta sèm Vezav bolj miruje, a manjši izlivi se dogajajo vedno; v žrelu neprenehoma bobni; gosti dim vali se vedno iz cele votline proti nebu. Zjutraj

ob zlati zori je posebno strašen prizor. Dim preobleče na daleč sinje podnebje; vse je črno, kot bi se bližal buren vihar. Ako pa pihne veter, se dim razpoči in nebo žareče orudeči. Ljudstvo tresoč sluti, da se utegne kmalu povrniti leto 1872.

Toliko v pojasnilo iz zemljepisja in zgodovine. —

A kaj, če razširja Vezuv še tak strah, pogumno srce se ga ne boji. Nasprotno. Dandanes, v veku obupnosti, a tudi predrznosti, so ravno taka naravna čuda podjetnim potnikom vrhunec njihovih želj in hrepenenj. Ako si skoplje ta ali oni radi tega prerano svoj grob, nič ne dé. Sport, to je kaj, posamezno življenje ni nič.

Kako-li ne bi človek po Vezuvu koprnel. Vulkan je, — gora, ki pluje plamen in ogenj, in celó edina na evropskem kopnem. Kdo ne bi te čudne prikazni rad videl? Na Laškem je, v tisti prekrasni, rajski deželi, koji ni enake pod solncem. Kdo ne bi tje pohitel? Vrh Vezuva pa se uživa razgled; da se srce radosti topi in oko razsolzi. Bodi Vezuv še tako nevaren, te njegove prednosti bodo vedno tisoče vnetih občudovalcev krog njega in vrh njega zbirale.

«Sù passeggeri
Venita via! . . .»

Le gori, potovalci! se bo vedno razlegalo in mogočno odmevalo čez cvetočo Kampanijo.

Tudi mene je nestrpljivo gnalo srcé na Vezuv. Moram ga videti, naj stane, kar hoče.

20. septembra 1891. smo si tovariši ogledali slavni Pompeji, ki leži ravno na vznožji pod Vezuvom. Od tam je na Vezuv najbolj zanimiva pot. Zvečer smo skovali načrte za potovanje. Kako bi šli? Peš? je predaleč; 7 do 8 ur v breg. Na konjih smo pa v 3—4 urah gori. Toraj na konjih! Kmalu so vladno potrjeni vodniki, brez katerih nikdo ne sme na Vezuv, naročeni; konji so pripravljeni, — vse je gotovo.

Divna noč je bila. Na vrtu hotela »pri Švicarju« v Pompeju sedeli so potniki iz vseh krajev sveta. Tu je podajal Evropejec Amerikancu prijazno rokó; Nемеc se je bratil — čudno! — s Francozom; Italijan je zvesto poslušal Slovenca, ko mu je razodeval zanimivosti svoje domovine. Vsi smo bili »židane volje«. Na klasičnih tleh, v Pompeju, ah! kakó tu veselo in ponosno bije srcé. V svitlih kozarcih lesketalo je sloveče vino »lacrimae Christi«, koje rodi in goji Vezuv sam. »Trčimo bratje!« čuj, kupe so zapele, kakor zagorski zvonovi. In mili glasovi radostnih pesmi so zadoneli tje v jasno, tiho noč, kot bi se slišalo angeljsko petje. Tudi našo »Bodi zdrava, domovina!« so čule resnobne Pompejske razvaline. Kako lepi so bili glasovi najlepše pesmi slovenske, ki so pa v tujini še krasnejši. O ti nepozabljena noč v Pompeju! . . .

Drugo jutro smo zoro prehiteli. Ob treh je že vse na nogah. Spodaj pod mojo sobo rezgetali so čili konjički; vodniki pa so si sladko šepetali: »Che bel giorno! kako lepo jutro je!« Kmalu je zajutrek zavžit. Zdelo se mi je, da makaroni v Pompeju najboljše dišijo, in da so oranže tam najbolj slastne. — Avanti! Naprej! Že stojimo spodaj na dvorišču. Naša ožja tovaršija brojila je samo 3 ude: Gg. A. K. iz Ljubljane, G. W. iz Minesote v Ameriki in moja malenkost; vsi pa smo bili navdušeni za naravno lepoto in polni ognja, kot bi Vezuv že v prsih nosili. K nam spadajo še 3 vodniki in . . . karavana je sošteta. Mi smo bili prvi. Vsak dobi svojega konja; v migljaju bil sem na svojem, drugi tudi. Konji že dobro vedó, kam bo iti. Odjezdimo. Začetka šlo je polagoma. Kdor konja ni vaje, igra na njem smešno vlogo; Amerikanec zdel se mi je pravi Don Quixote. S časoma začnejo vodniki, ki so sami izborni jezdecí, hitreje priganjati; jamemo drveti v divjem tiru naprej. Pompeji je že za nami. Pridemo v jako lep temen gozd Bosco Reale. Ptice žvrgolele so ravno Vsegamogočnemu svoj jutranji pozdrav.

Za tem pospemo v obširno vas Nunziatella, ki ima rajsko lego. Sredi vasi kraljuje tako veličastna cerkev, da naša mesta enakih nimajo. Čez pol ure smo v vasi Bosco tre Case. Do tod sem segajo rodovitna polja in vrti in zeleni gozdi; odslej neha vsaka rast; začne se pravi Vezuv, obsut z zatrdelo lavo, ki ne dopušča nobene vegetacije. Tu stoji zadnja hiša. Prav čedna gostilna je. Prvi vodnik skoči raz konja, v naglici nakupi raznih jedil in več steklenic ognjenega Vezuvčana, ki nam bo, je djal, vrh Vezuva bojda dobro dišal. Ubogi konjiček, kako ga je obložil! Koj hitimo zopet dalje. Čisto nov svet se nam odpre. Konji gazijo pedenj globoko v lavi, ki je tukaj v črn pesek zdrobljena. Do sem doli se je razlila l. 1622. in posebno hudo 1754.; razdjala je takrat vse plodne vinograde, ki so prej tu okoli najboljše vino rodili. Polagoma se gora dviga. Vse je pusto, črnotemna puščava odeva Vezuv. Tako pot imamo odslej dobre 2 uri. Konji sopihajo, gaz jih hudo utrudi, vsi so že mokri, kar teče ž njih. In mi? Prejšni ogenj v nas je zdatno pogasnil; pot je silno mučna; hrbet boli, da je groza; Amerikanec se zvija na konju, kot bi ga protin trpinčil. Obrazi nam žarijo, pot pa curkoma lije. Vodniki nas sicer tolažijo, da bo kmalu boljše, a kaj — vedno hujše je bilo. Kdor je slab, na Vezuv naj ne hodi. Bilo je že sedem, ko pridemo po vedno enaki, dolgočasni gazi do jako strme stene. Kaj pa sedaj? si mislim; konji tu gori ne morejo. Prvi vodnik, čil plamenit Italijan, skoči raz konja; nam veli enako storiti, kajti konji bodo tukaj ostali ter čakali, da se vrnemo z Vezuva.

Ozrem se okoli. Obupen prizor. Pred nami kipi črni Vezuv proti nebu. Gosti dim vali se navpik; sem ter tje švigne plamen iz gore, kot bi zablisnilo. Za nami daleč, daleč tje doli pa je sama peščena lava; črna krajina, strašna pogledati. Vse je mrtvo. Nikjer ni drevesca, niti travice ne. Nikjer ne žubori hladen potoček. V zraku ne zazreš nobene

ptice: še mrčes se boji blizu. Zraven pa vlada neka skrivnostna tihota. Le od daleč se čuje neko votlo bobnenje, kakor bi kje za gorami vihar tulil in grom treskal. Solnce se je ravno v nas vprlo; žge, da se le kopljemo v vročem potu. Bal sem se, da pride nevihta; gorjé, če nas tu vjame, zgubljeni smo. Vodnik nam zatrjuje, da je v tej okolici vedno taka soparica: nič se ni bati, danes bo krasen dan; razgled raz Vezuv bo sijajen.

Dva vodnika si nabašeta prtljago, ki smo jo imeli seboj; tretji ostane pri konjih, da jih čuva.

In sedaj pa peš naprej. »Kako dolgo bomo šli?« vprašam radoveden. »Malenkost, urico hodà je še«, odvrne krepak vodnik. Pot je težavna, nevarna. Kot bi hodil po strehi, strmine je 30°—35°. Lava ni več peščena; do sem se je bila l. 1850. razlila ter je okamenela v trdo skalovje. Pot navkreber bi bila nemogoča, da niso izsekali stopnic v črno skalovje. Na tisoče jih je. Po njih je sedaj plezati navzgor. Kako je to mučno, ve vsakdo, ki je hodil 20 do 30 stopnic visoko v domači zvonik. Volje smo bili še precej dobre. Utrujenost je sicer, môri enako, tlačila naše ude. Napel sem šaljive strune, začel sem briti dvotipe. Da le ne bi nikdo opešal!

Vodnik nas opozori, da koga omotica ne premaga. Bližamo se globokemu prepadu. Strašno je zreti tje dolj vanj. L. 1723. se je bil tukaj Vezuv razpočil in je dalje časa lavo bruhal. Votlina se je pa v globočini zopet zaprla in temu posledica je bil sedanji propad, La Capaccia imenovan.

Pot je vedno bolj strma, tako, da niti več Vezuvovega vrha ne vidimo. V glavi se že vse vrti. Moči je vedno manje. Kaj bo? umolkujemo . . . Mine 12—15 minut. Molče se upiramo kvišku.

»Adesso — eccolo!« zavpije glasno pred nami prvi vodnik. »Smo že gori!« Obrne se proti nam nazaj in zauka da je bilo veselje. Še nekaj trenutkov, in — juhé — stojim

že tudi jaz poleg njega na vrhu. Smeh, veselje, zmagospsev se razlega. Kmalu sta i tovariša gori.

Na vrhu je nekoliko ravnine. Sredi nje zija žrelo, globoko, Bog sam ve, kakó?

Naš smoter je toraj dosežen. Na Vezuvu smo. A kaj se je zgodilo? Ko smo se mi po stopnicah mučili, pripodil je veter krog Vezuva oblak, ki je njegov vrh že pokrival, ko smo dospeli na-nj. Videla se je samo ravná na vrhu, vse drugo je bilo zakrito; niti solnčni žarek ni mogel prodreti megle. O razgledu ni sledú.

Vodnik nam zaukaže, biti pazljivim; brez njega se ne sme nikamor iti. Bati se je nesreče. Strah me obide. Položaj je resen:

»Tu je vulkan!« kaže vodnik. »Pridite za menoj, a le pozorno!« Pelje nas tje proti žrelu, to je, proti votlini, iz ktere šviga plamen in dim.

»Stopite tu sem!« namigne meni ter me postavi k debelemu kamenu čisto ob robu votline. »Držite se in pogledjte doli!« Tresóč pogledam. Joj, groza! To je pogled v vulkan. Kakor v neizmernih fužinah plapota spodaj plamen. In ropot je nepopisen. Kamenje frči na vse strani. Šine kviško, tresne ob stene, lopotne nizdol, zagromi v neznanih globočinah. Tekoča žareča lava pa šumi in se giblje, kakor vrela voda. Pomolim roko tje nad votlino. »As . . . s . . . s!« kakor bi jo v ogenj potisnil.

Dovolj! Nazaj! S trepetom se umaknem. Grem in poiščem velik kamen. Z vso močjo ga vržem tje v žrelo. Ali bo zaropotal doli v globinah? Tiho . . . tiho! . . . Tresk! Kamen, že ves razbeljen, trči ob steno. Iskre se razpoče, drugo kamenje se odluši; vse bliskoma kapne doli v lávo, kjer se raztopi v ognjeno tekočino.

Grem iskat še drugega kamena. Ga že imam, Zavihtim ga na drugo stran. »Stojte! Nikar!« zavpije vodnik. »Lahko se preveč kamenja ob steni odluši, vdere se rob in vsi smo

v enem trenutku sredi žrela pokopani.« Nikdar se opomina nisem tako zbal, kakor tega.

»Vidite, tam-le oni kamen, ki visi nad votlino!« pripoveduje vodnik. »Bil je prej večji. Pred tremi tedni splezala sta nanj dva preveč predrzna potnika; prvi je bil iz južne Amerike, drugi iz Sicilije. Hotela sta črez kamen gledati globoko v žrelo. Ker sta si pa upala predaleč, se kamen na sredi prelomi, tresne z gromnim ropotom v globino, a ž njim tudi nesrečna potnika. Nista pala daleč. Komaj sta bila tri ali štiri metre globoko, se njima vname obleka; kakor bi mignil, zgorita, njun pepel pa se dvigne med žveplenim dimom v zračne visočine. Kako strašna smrt! . . .«

Kar pretresemo se, ko neha vodnik. Videl sem toraj lice mesta, kjer se je zgodila nesreča, o kateri sem res v Rimu po časnikih čital.

Šel sem zopet k onemu kamenu nazaj, da bi še gledal v vulkanično žrelo. Smrten strah me je sicer spreletoval, a predrzna radovednost, kaj vse premore! . . . Spodaj v neskončni globočini vedno isti ogenj, isti ropot, ista groza! Nehoté se spomnim — pekla. Tudi drugi izražajo enako misel. Tu si je lahko narediti pojem o njem, morebiti nikjer ne tako. Dantejev »Pekel« me je vselej presunil, a tako še nikdar, kakor sedaj. Moj Bog! Niso tu vrata v pekel? Zdi se mi, da vidim doli v globočinah tiste znane, gorostasne besede lesketati.

Per me si va nella città dolente.

Per me si va nell' eterno dolore.

Per me si va tra la perdutta gente. . .

Lasciate ogni speranza voi, ch' entrate!! (Inf. III. 1—9) *

In to je samo pojem. Kolika je še le resnica! Nepopisno trpljenje večnega pekla! Dante, Dante, nikdo ga še ni

* Skoz mene gre se v mesto zapuščeno.

Skoz mene gre se v večne bolečine.

Skoz mene gre med ljudstvo se zgubljenno. . .

Pustite vsako nado, vi, pri vstopu!

hujše narisal, kakor ti! Si-li zapisal vrh Vezuva stoječ, svoje grenke občutke:

Disperato dolor, che 'l cnor mi preme
Già pur pensando, pria ch'io ne favelli! . . . (Inf. XXXIII. 5. 6.) *

Bežimo! Proč od žrela! . . . Oziram se okrog po ravnem vrhu. Na več mestih najdem razpokline. Tudi v njih buči. Trčim z nogo ob tla. Vse je votlo, pod menoj zabobni. Se bo vdrlo? Obledim. . . .

»Velikansko . . .!« »Nepopisno . . .!« »Kaj tacega nima svet«, pravita moja tovariša. Vsi smo preseneteni. Ne moremo se dovolj načuditi, Vezuv je v istini čudapolna prikažen. Odpre nam grozovito notranjost naše matere zemlje, ki je tu in tam vendar tako krasna, prijazna, dopadljiva! . . . Srcé navdajajo različni občutki. Veseli se, da gledamo, česar še nismo gledali nikdar prej; a tudi trepeče pred neprimerljivim prizorom. Na Vezuvu se pač združite lahko oni dve nasprotni besedi: To je strašno lepo! . . .

Gotovi smo. Vodnik nam nima ničesar več novega pokazati. Kaj pa sedaj stori? Gre po steklenico rujnega vina, kojega smo imeli dovolj seboj. Vsi stopimo v krog blizu žrela. Vodnik si natoči polno kupico; dvigne jo visoko in napije originalno zdravico. Črne, svitle oči se mu iskrijo; ponosno se smehlja; vesel je, da smo mi tako zadovoljni na Vezuvu.

»Signori! dene s krepkim glasom. »Gospodje! zahvalimo Boga, da blagruje lepi, krasni svet s takim čudom, kakor je naš Vezuv. . . . Kje imaš zemlja, kaj enacega? . . . Evviva Vesuvio, il nostro orgoglio, la nostra gioia! Živio Vezuv, naš ponos, naše veselje! Evviva! . . .« Namigne s kozarcem, kakor bi hotel s kom trčiti; potem pa ga vrže tje v votlino, v dim, v plamen, da šumèč pade doli v brez-

* Brezkončna bol, ki srce mi razjeda,
Ko zmislim se, prej, ko jo še opišem!

končno žrelo. »Prvo kupico, — rekel nam je — mora vedno Vezuv izpiti«.

Sedaj pride vrsta na nas. Vsakemu je dostojno, a res duhovito napil. Začne se cela veselica. Tudi petje zadoni. Toda — kako se razgubijo glasovi v peklenskem bobnenju in gromenju spodaj v Vezuvu! *Lacrimae Christi* nam dajo zopet moč in pogum. Veselje je prikipelo do vrhunca. Ves trud je pozabljen. Vse smo dosegli. Več zanimivosti ni mogoče.

Le nekaj nam ni bilo ljubo. Hudobna megla pokrivala je še vedno Vezuv. »Kako dolgo ostane?« vprašam vodnika. »Včasih premine kmalu; včasih pa ostane ves dan. Veter jo takoj prežene; danes pa je tiho«.

»Toraj ni upanja? . . .«

»Hm« — kima dvomljivo moj ljubi Italijan.

Tovariša silita, da odidemo. Treba je popoldne še obiskati veliko Marijino božjo pot *Valle di Pompei*; ki ima tako slavno, umetniško dovršeno cerkev. Zvečer bi se bilo dobro odpeljati v *Castellamare*, ako mogoče še v *Lorrento*. Kje je še *Capri*?! Ni več časa; le naprej! — Jaz pa svetujem še čakati, vsaj nekoliko časa še. Res, tovariša me poslušata, ostanemo še pol ure. — Nič ni, megla še vedno leži. Vezuv ima »kapo«, ktere danes neče odkriti.

»Pojdimo!« dene mili Ljubljčan. »Da pojdimo!« pri-trdi mu lepi Amerikanec cvetočega lica.

»Jaz pa še ne grem, in če čakam noči. Luigi, midva ostaneva tu«, pravim vodniku. »Me perche nou — zakaj ne?« odvrne.

Mož-beseda. »Midva ostaneva sama. Več ne bova ča-kala, kakor eno uro — si mislim — potem pa bo moral konj hiteti, da bova došla druge.

Geduld bringt Rosen! Če nobeden pregovor ni resničen, ta — ta pa je. Gotovo.

Z vodnikom čakava kakih 25 minut, šetava vrh Vezuva, Žrelo sem še pogledal, pa kamnjal sem je. Mahoma, ne vem od kod, jame pihati sapa. Megla se zaziblje, ziblje . . . pride veter . . . potegne . . . in v nekoliko trenutkih zasije solnce. »A-a-a bene, assai bene!« mane si Luigi roke, prijetno pričakovaje zaželenega vspeha. — Kot bi trenil, potegne jug, in prej, ko si domišljam, je vrh Vezuva obrisan. Niti trohice megle ni ostalo. Zrak pa je čist, kakor ribje oko, kakor biser v kraljevem vencu.

O! — sedaj se pa ponudi radostnim očem razgled, ki me je prvi hip sladko omamil.

Kam se je videlo v daljavo! In kako rajsko lepi kraji. Na jugu in zahodu blesté se šumeči morski valovi, kakor daleč sploh oko seže. Tam sredi njih plavajo čarobni otoki Isola, Capri . . . Pod vznožjem Vezuva počiva Napolj, divni Napolj, kraljica pomorskih mest. Od nikoder se lepši ne vidi, kakor z Vezuva. Malo bolj spodaj se zrcali v prozornem morju Portici; tik njega smehlja se Resina, belo mestece, znano mi iz laških narodnih pesnij, koje narod tako lepo opeva. Na izhodu se naslanja na Vezuv Ottaiano, tiho in mirno, kakor da ne bi znalo, kako hudega soseda ima. Kampanija klanja se mi vesoljna. Vsa pozlačena je. Kako praznično je oblečena! Zorijo namreč ravno rumene oranže.

Za mene je sedaj veselje do vrhunca prikipelo.

Mine ura za uro. Teško se vrnem z najbolj zanimiviga potovanja. Ne vem, če bom še kedaj v svojem življenju tacega dočakal.

Addio, — z Bogom! Vale Vesuvio. Poslovim se od Vezuva, kakor da bi mi bil najljubši prijatelj, najkrotkejši znanec.

Addio!

Čez malo časa — pa se zavihtim spodaj na brzega konja.

»Luigi, sedaj pa le naprej.« Ko pridemo v prijazno vas Bosco tre Case, na cesto, potem se pa spomnim pesni nedosežnega Preširna:

Udri, udri, klop, klop, klop,
Naprej leteli smo v kalop
Da sape nam zmanjkuje
In podkev iskre kuje.

Kako radosten in ponosen sem pripovedoval drugima tovarišema ravno doživele trenutke! . . .

Krško.

Selitev Slovanov proti jugu.*)

Spisal S. Rutar.

Srbo-Hrvati.

Prvo domovino Hrvatov (Chorwatov¹⁾ in Srbov iskali so na raznih krajih. Če prav je Kostantin Porphyrogeneta²⁾ na videz jako določno opisal njih prvotno domovje, vendar ni dobiti prave slike. Njegovo pripovedovanje o Beli Srbiji onstran Ogerske izvira od tód, da pisatelj zamenjava južne in severne Srbe (Sorbe). Zadnji pripadajo namreč drugi jezikovni panogi. Hrvatje, pravi pisatelj, so prišli iz takrat še poganske Velike ali Bele Hrvatske (*ἡ μεγάλη Χρωβατία καὶ ἄσπερη ἔπον οἰαζομένη ἀβάππιστος* etc.), ki leži v hribovji onkraj turške (= madjarske) zemlje in za Bagivario (= Bajovaria) do frankovske in saksonske dežele ter meji na Belo Srbijo, 30 dnij hoda od Črnega morja oddaljeno in je odprta navalom Frankov, Turkov (Madjarov) in Pečenegov.⁴⁾ Njihovi knezi se pokore kralju Otonu I. Slično se izrazi o Srbih. Oni so potomci poganskih Belih Srbov, ki stanujejo onkraj Turkov v deželi, kojo zovejo Boiki (Βοικί). Dežela meji na

*) Nadaljevanje iz dveh prejšnjih letnikov.

¹⁾ Od chrb, = collis ali od heru = gladius. — ²⁾ cap. 13, 30—33.

— ³⁾ cap. 13, pg. 81. — ⁴⁾ cap. 30, 31.

frankovsko državo in Belo ali Veliko Hrvatsko, to je ob rekah Visla in Dičica (Διττῆσις).¹⁾

Navadno iščejo te pokrajine severno od Karpatov ob gorenji Visli in Odri.²⁾ Šafařík smatra Boiki za deželo maloruskih Bojkov med izviri Dnestra in Pruta,³⁾ ter stavi Veliko Hrvatsko med vzhodno Galicijo proti zapadu do mesta Krakova, posamne naselbine pa celo do čeških Krkonošev, kjer je kralj Alfred Veliki Horitom selišča odločil in kjer neka listina kralja Henrika govori o dveh chrovatskih okrajih.⁴⁾ Bela Srbija pa je ležala po Šafaříkovem mnenji bolj proti severu v Veliki Poljski, Šleziji in Lužici do Labe, kamor so prišli južni Srbi najbrže v III. in IV. stoletji in sosednih litavskih dežel (sedanje provincije Grodno, Vilna, Minsk i. t. d.) in nekaj stoletij pred selitvijo na Balkanski polotok počivali v takozvani deželi Bojkov.⁵⁾ Krek pa se opira na Račkega⁶⁾ ter išče Belo Hrvatsko v sosedni zahodni Galiciji, Belo Srbijo pa proti vzhodu ob Dnestru in Prutu⁷⁾.

Navedena razlaga je še najverojetnejša. Najbolje je pač, da se Bajuvarija in Boiki ne omejita le na Češko, toda ne raztegneta na sosedne dežele.⁸⁾ Velika Hrvatska mogoča je le tam, kjer jo naletimo v češki povestnici srednjega veka v hrvatski deželi⁹⁾ ob gorenji Visli. Omejimo jo torej lahko na avstrijsko Šlezijo, severno Moravsko in zapadni del Galicije. Proti vzhodu pa je ležala Bela Srbija.

Težko je določiti, kateremu treh slovanskih plemen da je spadal srbohrvatski narod. Po Jordanovem mnenji, da so Sclaveni takrat segali do izvira Visle, mogli bi soditi, da so spadali oni temu plemenu. V tem smislu potrjuje nas jezi-

¹⁾ Konstantin cap. 32, pg. 152, cp. 33, pg. 160. — ²⁾ Prim. Zeuss, pg. 609—610. — ³⁾ Bolje je pa tolmačiti Boiki za deželo Bojcev, torej jednako Bojahaemum in Bagivaria Konstantina (Roesler, Zeitpunkt, pg. 46.). — ⁴⁾ Šafařík II. 244. — ⁵⁾ Isti II. 245. — ⁶⁾ Ocjena starijih izvora za hrvatsku poviest, 24—25. — ⁷⁾ Krek, Einleitung, pg. 73. — ⁸⁾ Prim. Czörnig, Ethnographie, pg. 29. — ⁹⁾ Po umoru sv. Venceslava zbeži njegova mati Drahomira na Hrvatsko ob gorenji Visli (prim. Weiss, Welt-gesch. II. 670.

kovno sorodstvo z ostalimi Jugoslovani. Srbo-Hrvatje odcepili so se torej že jako zgodaj od Sclavenov in se obrnili ob Krpatih na severozapad v gališko nižino ter tako ločeni lastna imena si pridali. Morda so se že takrat ločili v Hrvate in Srbe le po imenu, po jeziku pa se niti sedaj nič ne ločijo. Med Sclavene in Srbo-Hrvate zagozdili so se že zgodaj narodi iz panoge Antov, zlasti sedanji Malorusi in poseli Volhinijo in Podolijo, po izselitvi Srbov pa še vzhodno Galicijo. Kmalu jih naletimo pri Krpatih, ko se pomikajo čez gorovje, da se naselijo po severovzhodni Ogerski. Prvi Malorusi prišli so semkaj od Kijeva najbrže že z Madjari vred.¹⁾

Srbo-Hrvatje so zapustili prvotna bivališča in se naselili južno od Donave. Natančnih letnic seveda nimamo. Splošno veljajo sledeče letnice: Hrvatje se preselijo leta 634, Srbi pridejo v Macedonijo l. 636. in se stalno naselijo v Iliriji l. 638.²⁾ Navedene številke pa so svojevoljne. Vsled tega se je poprijel Zeuss znanega dogodka, ko so namreč Avari oblegali Carigrad, opustil je avarski kan nakrat obleganje mesta in se vrnil na Ogersko l. 626.³⁾, in Zeuss meni, da so uprav takrat prihrumeli Srbo-Hrvati v njih deželo in tako delali Bizantincem dobrodošlo trdnjavo nasproti Avarom. Gfrörer-Weiss⁴⁾ gre pa še dalje nazaj. Tudi l. 619. so Avari nakrat jenjali oblegati Carigrad. In ker nadaljni napadi niso nič preglavice delali cesarju Herakliju (saj se je kmalu potem vojskoval s Perzijani), sledi, da je premeteni Heraklij poklical Hrvate, da bi se vrinili med ogerske Slovence in Avare in Balkanom ter tako delali severni zid bizantinske države. Potemtakem lahko sklepamo, da se je začel srbohrvatski naval na jug že l. 619. in se dovršil 626.⁵⁾

Celo neverjetno pa je poročilo, da se je Heraklij zvezal s Hrvati, da mu prepode Avare iz Dalmacije. To so pač

¹⁾ Czörnig, Ethnographie II. 146. — ²⁾ Prim. Šafarik, II. 240—241—.

³⁾ Zeuss o. c. pg. 611. — ⁴⁾ Byzantin. Geschichten pg. 16. — ⁵⁾ Gfrörer-Weiss (o. c. pg. 27) zveže drugi napad kanov 626 s selitvijo Srbov.

prépgoste pripovedke, ki nam jih ponuja bizantinski kronist, kedar se prikaže kak nov narod na meji države, da naposled nobeni zaupati ni. Carigrajski vladni možje so bili že toliko ponosni, da svojih slabosti niso priznali, marveč so vedno rekali, da so se z onimi sovražniki zvezali, kojih se niso mogli otresti. Tako so tudi že Hrvati sami prišli v goste ter si sami iskali primernih selišč. In Heraklij odkazal jim je zemlje, ko jih ni mogel ali tudi ni hotel odpoditi iz istih vedno bolj neobljudenih krajev. Enako je ravnal tudi s Slaveni v Meziji. Zoper Avare jih tudi ni klical na pomoč, ker je pri Avarih iskal vedno miru in sporazumljenja, čeprav se ni mogel zanašati na zvestobo njihovega kana.¹⁾

Selitev iz zakrpatških dežel v pokrajine južnih pritokov Save ostane vendar še nejasna. Da so se Srbo-Hrvatje prerili skozi sovražne Avare, svedoči jasno, da tista avarska sila nikakor ni bila tako grozovita in strašna kakor meni Dümmler,²⁾ ki pravi, da so se pokorili Avarom in le ž njihovim dovoljenjem se stalno naselili po Iliriji. Srbo-Hrvati prišli so na ta način med panonske Slovence na eni strani in mezijske in traške na drugi. Zadnji so bili zdaj ločeni ter hodili svojo pot.

Pripovedka govori o prihodu Hrvatov pod vodstvom petih bratov in dveh sester v deželo južno od Male Kapele ležečo, v severno Dalmacijo in takozvano turško Hrvatsko. Po poročilu Konstantinovem³⁾ vojskovali so se Hrvatje več let z Avari in Slovenci ter si jih podvrgli ali pa iztrebili. To se pa najbrž nanaša na Slovence v Liburniji in Dalmaciji. Konstantin namreč sam pristavlja, da se dobe po Dalmaciji ljudje s telesnimi in jezikovnimi lastnostmi Avarov. Če tudi se je sem in tje naselil tukaj kak Avar, vendar smemo smatrati te avarske sorodnike v obče za nchrvatske

¹⁾ Theophanes, pg. 464—466. — ²⁾ Älteste Gesch. d. Slav. in Dalm. Sitzungsber. XX. 366. — ³⁾ De adm. imperio, Ed. Bona. III. 144.

Slovence. Saj je znano kolikrat se ti zamenjavajo z Avari. Nekateri zgodopisci ¹⁾ enačijo celo Vlahe na liburnijskem obrežji, nasproti otoku Pagu, potomcem Avarov (ali bolje Avaro-Slovencev). ²⁾ Isti Vlasi pa so srbski begunci, ki so v XVI. stoletji tje pribežali [pred turškim krvoločnikom. Tudi dalmatinski Vlasi so begunci stare Srbije. Ime samo izpeljujejo od Mavrovlahov (to so črni Vlasi, prebivalci stare Srbije).

Konstantin P. našteje tri hrvatske župe v severni Dalmaciji in sicer: Λίτζα (Lika)), Κέρβαβα (Kerbava) in Γουτζυζά (Gacka pri Otočcu). Severno od Save, Une in Male Kapele (t. j. črta Kostanjica, Slujn, Senj) ne imenuje nobene župe več. Središče njihove dežele je torej iskati v severni Dalmaciji. Južna meja je Cetina. Le župa Imoski na levem bregu Cetine bila je še hrvatska. Mesta in otoki, Zader, Trogir, Spljet, Rab, Lušín, Čres in Krk ostali so pa še naprej pod oblastjo Bizantincev; pozneje so prešli Benečanom v roke. ³⁾ Vzhodna meja se navadno riše ob reki Verbas. Skoro gotovo pa so Hrvati stanovali še preko te reke do razvodja reke Verbas in Bosna. V novi domovini krstili so Hrvatje neko reko «Sana». Iz tega sledi, da so v Galiciji segali Hrvati do reke San. Najvažnejša mesta v hrvatski Dalmaciji so: Biograd, Nin, Novigrad, Knin, Sinj, Skradin, Omiš; bolj redkoma se omenja tudi kak daleč od morja ležeči kraj n. pr. Jajce in Bihač. ⁴⁾

Nadalje omenja Konstantin sledeče: ⁵⁾ «At a Chrobotis, qui in Dalmatiam venerunt, pars quaedam secessit et Illyricum atque Panonicam occupavit: habebantque et ipsi principem amicitiae ergo legationem mittebant.» Na te besede nanaša se Dümmlerjeva trditev, ⁶⁾ da so se Hrvatje že jako

¹⁾ Engel, allg. Welthistorie, Bd. 49, pg. 231 ff. — ²⁾ Gfrörer-Weiss, o. c. pg. 17. — ³⁾ Primeri lanski kolndar str. 117. — ⁴⁾ Bihač zove časih tudi glavno mesto Hrvatske. — ⁵⁾ De adm. imp. cp. 30. Ed. Bonn. pg. 144. ⁶⁾ O. c. pg. 373—374.

zgodaj širili po spodnji Panoniji in Sirmiju, mej tem ko so v večjem delu dežele, v sedanji Slavoniji in provincijalni Hrvatski gospodarili Slovenci». Toda Konstantin meni, z besedo *secessit* — occupavit le osvojitve dalmatinskih krajev (sedanje turške Hrvatske) v razloček od severne Dalmacije, središčem hrvatske države. Dümmler sam si ne ve drugače pomagati, kakor da so pogosti srbski begunci¹⁾ posrbili sirmijske Hrvate, tako da niti govora ni o Hrvatski severno od Save in Une ležeči.

Hrvatska značila je ves srednji vek turškohrvatsko deželo z malim delom Bosne do Naretve, potem nebenečansko severno Dalmacijo in tri župe: Lika, Kerbava in Gacka.²⁾ Dežela med Savo in Dravo do štirske meje zvala se je Slavonija (po ondotnih Slovencih tako imenovana). Slavonija obsezala je tudi do XVI. stoletja banske regimente, nekaj časa pa celo severno stran turške Hrvatske.³⁾ Slavonijo so že baje Arpadovci priklopili Ogerski. Po smrti Štefanovi bila je hrvatska, Andrej I. pa jo je zopet vzel in šele Bela I. jo je trajno prepustil hrvatskemu kralju Zvonimiru.⁴⁾

Zmagoviti Turki podvržejo si v letih 1463. do 1528. pravo Hrvatsko in severno Dalmacijo. Takrat zbeži mnogo Hrvatov v Staro Slavonijo, preneso ime na svojo novo domovino in prekrste deželo ob dolnji Kolpi za Hrvatsko. Ko so še razpustili vojaško granico, dobila je Hrvatska trojni prirastek, Slavonija pa se je skrčila med Savo in Dravo vzhodno od Ilove.⁵⁾ Pisatelji iz zagrebških Hrvatov nikdar niso zvali svojega pismenega jezika hrvatskega, ampak vedno le «slovenski jezik». Nekdanji Slovenci v okolici Zagreba in

¹⁾ Isti, pg. 373. Opomba. — ²⁾ Fessler, *Gesch. Ungarns*, bearb. v. Klein, I. 466. — ³⁾ Gyriovich, *Illustratio critica Slavoniae*. — ⁴⁾ Fessler-Klein, *ibidem*. — ⁵⁾ Šafarik (II. 307) si tega ne more razjasniti, vendar pa čisto prav govori, da je ob srednji in dolnji Dravi vzrasel poseben od Hrvatov različen narod, ki je segal v nekaterih krajih globoko v Štirsko ali celo na Ogersko onkraj Donave.

in zahodni Panoniji so sedaj mnogo pomešani s Hrvati. Iz te zmesi nastalo je slovensko-hrvatsko narečje. To narečje se govori na jugu do Kolpe, na vzhodu do Siska, Ivaniča, Sv. Ivana in Pitomača, nadalje tudi med Siskom, Ivaničem, Ilovo, Lipoljanam in Jasenovcem pomešano med Srbi.¹⁾ Ostali Slovenci karlovške vojaške granice so sedaj že čisto pohrvačeni, oni v vzhodni Srbiji pa posrbljeni.

Če pogledamo še enkrat hrvatsko mejno črto, vidimo, da je bila takozvana panonsko-hrvatska ali mezirjetska država v posavski Panoniji (Šafařík II. 279, 283, 294. Rački, Arhiv IV. 261) — slovenska država, ne pa hrvatska.²⁾ Glavno mesto je bilo Sisek s svojim velikim županom (od Frankov rektor imenovanim), torej tudi Ljudevit ni bil hrvatski, marveč slovenski knez. Ko je ta odpovedal pokorščino Frankom, zvezal se je s sosednimi kranjskimi Slovenci, ne pa z dalmatinskimi Hrvati.³⁾ Zato so se Hrvati zvezali s Franki zoper njega. In že to nam bistri položaj, da so bili Hrvati le zavezniki Frankov, ne pa njihovi podložniki.

Ko je poenjala frankovska moč, kakoršno je imel Karol V., pod Ludovikom pobožnim in njegovimi sinovi, tedaj so se Hrvati obrnili na sever ter si osvojili Liburnijo in morda tudi deželo ob dolnji Kolpi. Še laže se je to zgodilo po razpadu velikomoravske države s strani Madjarov, ko je bilo zaman iskati ljubega miru in reda v prejšnjih jugovzhodnih frankovskih markah.

Konstantin P.⁴⁾ (911—959) je torej lahko pisal, da se razteza krščanska Hrvatska od reke Cetine pa do meje Istre ali do mesta Labina (Albuna). Proti hriboviti notranji deželi segala je še čez istrske marke, proti zahodu pa do Srbije>.

¹⁾ Czörnig, Vertheilung der Volkstämme. — ²⁾ To se razvidi tudi iz Megiserja cp. II. 451 in Valvasorja (Ehre des Herzogthums Krain II. 385 ff), ki navajata Sisek za glavno mesto slovenskega kneza Valhuna (Valdung) okoli l. 870. — ³⁾ Prim. Einhardi Annales ad annum 820; Pertr. Mon. Germaniae I. 207. — ⁴⁾ O. c. Ed. Bonn. III. 146.

Pisatelj povdarja besedo krščen ter prišteva vsled tega severno od Senja bivajoče že krščene Slovence tudi Hrvatom, ker so bili tisti čas že nekoliko odvisni od njih. Vendar pa niso bili pod hrvatsko upravo, kajti Konstantin pristavlja svojemu poročilu, da je krščena Hrvatska razdeljena na 14 okrajev, katere imenoma našteje in kateri leže vsi južno od črte Senj-Kostanjica. Čudna je njegova opazka o zadnjih treh okrajih (Kerbava, Lika in Gacka), da namreč niso imeli lastnih županov, ampak bili odvisni neposredno od hrvatskega bana. Iz nje bi se dalo sklepati, da so jih kedaj Hrvati podjarmili, da torej niso več uživali istih svoboščin ko drugi.

Iz navedenih podatkov se razvidi, da Hrvatje sprva niso bili tako številni ko Srbi. In vendar trde sedanji Hrvati, da je bila najmanj polovica Balkanskega polotoka v njih lasti, ali bolje povedano, da so vsi Jugoslovani prav za prav Hrvatje, da so si pa sčasom razna imena prideli. Nekateri smatrajo vse Slované za Hrvate, in za to ime «Hrvatska», ne pa za stvar samo navdušuje in ogreva se le prerada sedanja hrvatska omladina.

Sedanji hrvatski zgodopisci podobni so Francozom pred izdajo francoskih virov po Mavrinih. Oni so po svoji volji delali francosko zgodovino, kakor se je bolj prilegala, in Hrvatje krojijo svojo staro zgodovino po lastnem okusu. To je seveda le mogoče na podlagi napačnih premis. Tako n. pr. smatrajo Karpe za Slované¹⁾ in sicer za neposredne prednike Hrvatov ter enačijo in izvajajo obe imeni od chrb, hrib = collis. Karpi naj bi stanovali po vseh zakrpatških deželah. Ime samo bodi skupno, obsezajoče celo vrsto drugih narodov, torej tudi srbski. Poleg Hrvatov rabili so pa tudi imena Slovani. Slovani so torej prekoračili Krpate, prišli v obdonavske dežele in napolnili ves prostor med Adrijo in Krpati. V novih seliščih začeli so Slovani zopet rabiti stara imena, n. pr. Srbi,

¹⁾ Prim. lanski koledar str. 98.

Slovenci, ki so pa seveda zapopadeni v skupnem imenu Hrvati. Tako nekako izvajajo Hrvati svojo teorijo o vsehrvatstvu.¹⁾ Da se pa dobi ime hrvatsko tudi v Štirski, na Krkonoših in ob gorenji Visli, utrjuje Hrvate še bolj v njihovem mnenju. V resnici je hrvatska le zemljepisno ime, ki je moglo nastati tudi pri drugih Slovanih (prim. Srbe na severu in jugu, istotako Bodrice), ali pa so Hrvati ob Visli ostanki onih Hrvatov, ki se niso obrnili proti jugu. V Krkonoše ali na Štirsko pa so med potovanjem nekateri zašli ali se odcepili.

Nekaj let za Hrvati privro tudi Srbi na Balkanski polotok. Oni ne tvorijo posebnega naroda, ampak s Hrvati vred le oddelek enega plemena, samo po različnih imenih in drugačni zgodovini ločeni, po jeziku pa tesno spojeni. Že v zakrpatških krajih govorili so vsi isto narečje, oboji so se istočasno izselili in oboji so zaseli drug poleg drugega Ilirijo.²⁾

Omenjeno potovanje opisuje Konstantin takole:³⁾ Za vlade cesarja Heraklija prideta iz severne Bele Srbije mlajša brata po očetovi smrti nezavisnih gospodarjev sinov s svojim narodom cesarja prosit domovanja. Herakliji jim odkaže zemlje v tesalski namestnji v obliži mesta Srbica (sedanji Indžekar) na Heliakmonu. Kmalu pa se naveličajo krajev in silijo zopet v prvotno domovino. Ko prekoračijo Donavo, skesajo se svojega početja in dobe po prizadevanji takratnega bizantinskega cesarja v Carigradu stanovališča v vzhodni Dalmaciji, ob rekah Vrbas, Bosna in Drina ter preženo prejšnje avarske gospodarje.

Kako je Srbe klical cesar sam in jim odmeril zemljo, razjasnili smo že v pravi luči pri Hrvatih. Prvo naseljevanje v Tesalijo in vrnitev k Donavi si je Konstantin izmislil, da

¹⁾ Balenović, Povjestnica hrvatskega naroda pg. 43—45 — ²⁾ Šafarik II. 308—309. — ³⁾ De adm. imp. cap. 32—36.

bi razložil ime mesta Srbica. Da bi mogli Srbi, oni močni in prostrani narod, mnogoštevilnejši od Hrvatov v mali provinciji tesalski dobiti dovolj prostora, ko je že itak tamkaj mrgolelo Sclavenov, to se čuje tako nenaravno, da ne trebamo nikakega protidokaza več.¹⁾ Mnogo bolj priprosta in naravna je nastopna razlaga. Ko so bili prisiljeni prekoračiti Donavo in se potem pomikali dalje ob južnih pritokih Save in Donave navzgor ter ustanovljali neodvisne občine, bil je cesar še vesel, če so ga priznali za vrhovnega gospodarja. Če prav pa so bili Srbi številnejši od Hrvatov, vendar niso imeli v prvih stoletjih v novi domovini tolike moči ko oni, ker so se ločili v posamezne rodove, ter se še le sčasoma zjediniili.

Tedanja Srbija bi se dala takole omejiti: na severu Donava in Sava; na zapadu po osvojitvi Bosne Vrbas in črta, ki drži od izvira te reke, pri Imoskem zakrivljena in konča pri izlivu Cetine. Južna meja je bila v gorovji Suturman (ob črnogorski deželi), ob reki Sjevna do jezera Plavno (Plava), Mokre planine in Lepenca. Vzhodno mejo delalo je najbrže razvodje Morave in Timoka. Šafařík sicer meni,²⁾ da so na zahodnem bregu Morave stanovali že bolgarski Slovenci, Dümmler pa oporeka temu³⁾ (sledječ Zeussu) ter prišteva Srbom razun Braničevcev (na desnem bregu Morave v porečji Mlave) tudi še Timočane ob Timoku. Desni breg se je pač pokoril v IX. stoletji Bolgarom ter se jih oprostil šele pod velikim županom Nemanja (1150—1195,⁴⁾ a vse to še ne pretvori Braničevcev v Bolgare. Pri tem seveda ni misliti, da bi se bili Braničevci posrbili, saj so tudi drugi Bolgari se pokorili pozneje Srbom (n. pr. okolica Niša⁵⁾ in vendar so ohranili svoj jezik. Nasprotno pa so bili Timočani že takrat bolgarski Slovenci, kakor so še sedaj. Med

¹⁾ Dümmler, *Gesch. d. Slav. in Dalmat.* pg. 366. — ²⁾ O. c. II. 209 ff; 258—259. — ³⁾ O. c. pg. 376. — ⁴⁾ Škfarik, II. 209, 212. — ⁵⁾ V zgodovini se izrečno povdarja, da so Srbi gospodarili v bolgarskem mestu Niš.

Srbi in Bolgari na Golubinji planini živel je še ostanek nekdanjih romanskih stanovnikov, ki so znali svoj jezik hrabro braniti in umeli svoje domovje razširiti. Do današnjega dne sprejelo je gotovo več od polovice starih Braničevcev in Timočanov romanski jezik.

Iz prvotnih mej razširila se je Srbija tekom časa na vse strani. Osvojili so si najbrže hrvatsko Bosno in prodrli na jugu do gorenjega Ibara (Sitnica), gorenje (bele) Drine in gorenje bolgarske Morave tje do Šare planine. Po razpadu mogočne Srbije prišlo je mnogo Srbov v avstroogerske dežele. Dalmatinske Srbe pri Senji, v Istri in Slavoniji smo že omenili. Dobé se še sledovi, da so že jako zgodaj prišli na Ogersko in se tamkaj pomešali med Slovence. Leta 1056. bil je ogerski palatin neki Srb Rado. Večje trume prišle so na Ogersko šele v XV. in XVI. stoletji, tako n. pr. l. 1481. okoli 50 tisoč družin. Najbolj znana je naselitev pod Leopoldom I. l. 1680., ko so vsprejeli na Ogerskem 40 tisoč družin srbskih s patrijarhom Peškim, Arsenijem Černovičem kot posebno narodnost. (Czörnig, Ethnographie III.)

Trg v Mozirji.

Skenderbeg (Juro Kastriot).

(Po Kačiču in drugih spisal Igo Kaš.)

Mili, priprosti pesnik Milovan (Kačič Andre) podal je narodu svojemu «slovinskemu», kakor ga sam nazivlje, marsikatero krasno kitico junaških pesmij, ki živijo v srci srednodalmatinskega ljudstva; ali najmilejši je spev o Skenderbegu, poln živahnih prizorov, krutih bojov, sijajnih zmag in žalostnih izgub. V njem opisuje Kačič življenje Jurija Kastriotiča, zadnjega borilca za katoliško vero na zapadnem polotoku Balkanskem, v njem opeva boje Arbanasov in Epirotov s Turki.

Vkročeni so bili Bolgari, in Srbi plačejo pod turškim jarmom; vojske ogerskih kraljev so onemogle pred burnim napadom osmanskih čet; carstvo bizantinsko se še z zadnjimi močmi brani naskokov azijskih zmagalcev, brez nade, pretečega sovraga iztirati iz svoje bližine: tedaj vstane neko ljudstvo, ki brani vsako ped svoje zemlje z neukročeno stanovitnostjo, z neumornim pogumom in z vsemi svojimi pripomočki: Arbanasi!

Ali od pogorja do pogorja, od doline do doline podjarmijo Turci ono zemljo; kar je je iztočno od Šarplanine, pade nenasitnežem v last, samó zapadne obale se še branijo proti sovragom.

Ni čudovito, da so oni boji porodili celo vrsto junaških mož, ki so oživljali zadnje moči svojih Arbanasov, ki so izpodbujali vedno na boj, ki so s svojim pogumom dajali najlepši vzgled mladim vojnikom; žalibog je naposled izdajstvo izvršilo, kar turška sila in turški fanatizem nista mogla izvršiti.

Proti koncu tega vojevanja najdejo Arbanasi neumornega junaka, krepostnega boritelja za sveto vero in svobodo Arbanije in Epira — Jurija Kastriota, kojega junaška desnica narodu ohrani prostost za nekoliko desetletij. Življenje tega vodje arbanaškega, opisovano po Taljancih Sagrađi in Barleciju, navdušilo je Kačiča, da je peval o »čudnovatem životu i vitežkom vojevanju Jure Kastriotića, rečenega Škenderbega«. In kar nam predočuje »stari Milovan« v svojih »pismah«, buđi nam srčno sočutje in navdušuje vsakoga, ki čita ali posluša one res čudnovate borbe Kastrijotića z dvema sultanoma in množino njunih zapovednikov. —

Že pred porodom prihodnjega osvoboditelja prikazala so se čuda:

Sanak snila Vojsava kraljica,
Virna ljuba kralja od Epira,
Po imenu Ive Kastriota,
Sanak snila u sankú vidila,
Da je ljuta zmaja porodila,
K Carigradu glave dopirala,
Koja žive Turke poždirala. . . .

Prebudivši se, pripoveduje kraljica Kastrijotu, svojemu soprogu, o čem je sanjala. In —

Kad je Ivan ljubu razumio,
Lipo joj je sanak tomačio:
Što si ljubo, u sanku vidila,
Da si ljuta zmaja porodila,
To ćeš rodit' golema junaka,
Kojino će Caru dodijati;
Što li krilim' Epir pokrivaše,
To će branit' sve kraljevstvo naše. . . .

In ko se je dete porodilo, glej:

Na čelu mu od krune zlamenje,
A na rici od brijetke čorde (sablje)!
Čudila se epirska gospoda,
Gledajući po njemu zlamenje. . . .

Marsikaj so ogibali, ali vsem je bilo jasno, da bo iz tega deteta nastal nekedaj mogočen kralj in junaški vojniki.

Strašanski boji so pretresali onega časa Balkanski polotok, in dalje in dalje se širi turška vlast. Tudi Ivan Kastriot moral se je boriti s Turki; ali ni se mu posrečilo, odvrniti pogubo od svoje zemlje.

Jurij je imel upram osem let, ko so Turci premagali Arbanase, in stari Kastriot moral je plačevati harač ter predati svoje štiri sinove sultanu. Tako je došel mladi Juro na dvor sultanov v Jedreno (Adrianopol), kjer so ga vzgojili v mahomedanski veri ter mu naredili ime Skender ali Iskender, to je Aleksander.

Tu zapustimo Kačičeve pesmi za nekoliko časa, ker ne opisuje življenja mladega Skendera; ali že onega časa se je marsikaj čudnovitega pripetilo, kakor nekdo drugi pripoveduje.

Na obalih Hebra, v trdnjavi jedrenski je caroval sultan Murat-Sulejman: kralji mu služijo in kraljevski sinovi.

V gradu jedrenskem živi na dvoru sultanovem vesel mladič. Skendera ga zovejo, in bil je drug Mehmedu, dragemu sinu Murata sultana; bil mu je drug in brat. Iste igre sta igrala, na istih konjičih sta jahala, isti hodža ju je učil moliti mohamedanske sure.

Veselje je prešinjalo sultanu srcé, in v prsih mu vsklije vesela nada, kadar vidi oba dečka skupno dirjati in igrati po vrtih okolu gradú.

Ali dostikrat zleze Skender tajno na obzidje in pogleduje proti zapadu, kjer strmé visoke planine, ki mu kličejo. Pridi, pridi, dragi sin!

Nekega dne ga mladi Mehmed izvedavo praša: Povej mi, moj Iskender, kaj pa vidiš preko doline tam na onih planinah, da takó neprestano gledaš tja? In oči ti goré, kakor kadar na urnem konjiču dirjaš po dolini, in lica ti rdé, kakor da si zmagal v hudem boju!

Mladi Skender mu odvrne:

Ali ne veš, da je tam za onimi gorami moja mila domovina? Za onimi planinami leži Arnavtluk (Arbanija) in se prostira Epir ob sinjem morji. — In ko vzrastem pojdem za solncem proti zlatemu večeru; zgradim si veličasten grad ob morji, krasnejši, viši, prostranejši, kakor je dvor tvojega očeta. Imel bom hrabre vojnike in brze konjiče in kakor tvoj oče bom s krvavim mečem pobijal svoje neprijatelje, ter jim jemal države in mesta in gradove!

Tedaj mu reče Mehmed, sin sultanov:

O kako se varaš! Ona zemlja bo tedaj moja, kakor je zdaj mojega očeta, in Iskender bode moj sluga, kakor drugi kraljiči na našem dvoru!

Ali kako zažarijo Skenderu oči, ko odgovarja:

Jaz tvoj sluga?! Nikedar! Preje pridem jaz v tvojo zemljo nad tebe, vzamem ti Jedreno in potem bodeš mene milosti prosil! . .

Salim hodža, njiin učitelj posluša dečka in resno govori:

Mirno, dečka! Imata se še mnogih stvari iz korana naučiti, in sloga in mir naj vlada med vama!

Ali pri sebi je mislil: Glej, glej mladega sokola! Neukrotljiv je in ponosen njegov duh; bilo bi dobro prikratiti mu krila; ali, če bi povedal sultanu, lahko bi glava bila preblizo kril, lahko bi mu prišla pod nož. . . Škoda bi ga bilo; oster mu je um, trda mu volja; gotovo bode na korist prerokovi veri: tedaj tiho in marljivo ga poučujmo!

Sultanu je bil Skender jako priljubljen. In ko sta Mehmed in mladi Arbanas javno pokazala, koliko sta se naučila v orožji, v boji z mečem, kopjem in lókom, pešice in na konji,

pozove Murat Skendera in sina svojega k sebi, ju pohvali in jima najpreje podari meč, v znak, da odslej štejeta med odrasle vojnike, ter jima reče: Nosita meč na slavo prerokovo, branita carstvo in množita poznavalce edinega, pravega boga in njegovega preroka Mohameda! — Ponosno jaše mladi Kastrijot na strani sultanovi in Mehmedovi s polja v grad.

V Jedrenu so bile potem velike veselice. Na obzidji so gromeli topovi, po ulicah je donela vesela godba. V palači carski je bil slaven obed na čast junaku Mehmedu in njegovemu drugu Iskendru. — Po obedu pa sultan pozove oba mladeniča, povede ju v svojo orožnico, kjer so zakladi polnili stene in zaboje. Šest soban z nebrojno množino vsakojakega orožja sta že prehodila, čudé se raznovrstnemu orožju, — In sultan reče: To je bojni plen od onih ljudstev, ktere sem podjarmil, od vojakov, palih pod mojim mečem. — Ali zdaj vama čem pokazati tudi orožje, koje hranim za svoje verne prijatelje. Izmed onega izberita, kar vama čini; vajino bode — in nosita orožje častno. Nikedar naj vaju ne premaga neprijatelj. Krasno je bila okičena ta zadnja sobana. Pôd je bil uložen iz dragocenega kamenja, kažoč umno zložene šopke cvetlic. Bleščéče so bile stene, sestavljene iz raznobojnega mramora. Solnce sije skozi visoke prozore in polni sobano s čarobnim svitom. Dvakrat po štirinajst svetlobelih soh s korintiškim glavjem, — v stenah umno podvojene, drže veličasten strop. Zlate proge, sè srebrnim listjem ovite, se prostirajo od stene do stene, kojih epitravi so okičeni z mramornimi podobami, in delijo pokrov v štirikotna polja. Modri lazur je vložen v ta polja, in zlate zvezde svetijo ž njih: podoba grškega obnebja. Bila je ona veža umotvor davno preteklih časov.

Na zlatih nogah stojé ob stenah držala, obložena z najkrasnejšim orožjem, z orožjem kojega še mladiča nikedar videla nista.

To so moji zakladi, poreče Murat, mladenčema, ki osupela gledata ogromno množino dragocenih mečev, handžarov, samokresov i. t. d. Izberita si vsak po tri stvari na vedni spomin današnjega dne.

Mehmed ogleduje orožje in si izbere samokres in sabljo, vso okičeno z zlatom in biseri.

Ali Skenderbeg ocenjuje drugače in si izbere oster handžar, široko čordo in težko bojno kopje. In zdaj njima govori sultan:

Mehmed, moj sin in ti, Skender, kojega mi je oče predal, da živi pri meni, čujta, kaj vama poreče car Murat in bodita poslušna mojim besedam. Marsikaj sem na svetu izkusil in marsikateri pouk sem prejel. Kdor se je učil med svetom, on mnogo uméje svetovati, in kogar je vzgojil bojni hrup, mnogo vé svariti. Bodita premišljena v govoru. Mala pomota provzročuje dostikrat največo nesrečo. — Pogum in krepost dal vama je allah; ali kaj veljá ta dar, ako ga ne oživlja um? Kaj ti koristi najlepši konj, ako ga ne znaš voditi? Ako ti je treba dobrega soveta — bog vaju tega čuvaj; — gospodar, bojni vodja premisliti mora pri sebi vse; tuji vrt rodi le tuje sadje. Lev, ki leži zaspan na solnci, še počasnega orla ne zasači, ali najbrža gazela mu pride v last, ako preži nanjo. Še nekaj. Učita se, kaj vama je dolžnost; in ako sta se uverila, naj vama bode dolžnost voditeljica v življenji. Pojdita zdaj in oborožita se. Skoro pojde vojska proti Stambulu.

Ostri boji so se bili okolo Stambula. In mlada junaka Mehmed in Skender se bojujeta vrlo. Prava čuda je učinjal zadnji, — in kjer se je prikazala njegova četa, bili so pobiti sovražniki. Ali tudi v dvoboju pokazal je svojo moč in svoj pogum. Nekedaj pride iz Stambula orjaški vojak, ki se hoče z najjačjim poskusiti. Turki se ga ustrašijo; ali Skender se ponudi na boj. Paša ga svari; ali Skender se ne da umiriti, oboroži se in zdirja proti orjaku. Kakor blisk zavihti

svoj meč in mu pri prvem srečanju odseče glavo. Cela vojska veselja vsklikne. Paša pohvali njegov pogum in reče: Allah ti je danes dal zmago — zapamti si dobro! Ali slava Skenderjeva opevala se je po šotorih.

Nekega dne, ko s svojo četo okoli obzidja jaše, čuje iz nekega stolpa svoje imé, ono imé, s kojim ga je mati klicala nekedaj, ki mu tako milo doni do srca. «Juro, izdajica!» čuje v arbanaškem jeziku. Da bi božja strela udrila z jasnega na tebe! Junak-Arbanas klanja se polmesecu, krščanska desnica služi turškemu psu! — Ni te žena porodila; kača ti je mati, volčica te je dojila v temnej šumi! Ne bi bil pozabil svetega krsta, ako bi še kapljico časti imel v sebi!»

«Boječi pes, kdo si, ki mi takó govoriš? Pridi na polje, podam ti odgovor. Kaj me ti psuješ in se brigaš za moja dela?» odgovori Skender.

«Pojdi, izdajica, proklet na veke! To ti je pozdrav od tvoje domovine!» — Jeze obledel zavrne Skender konja in jaše v šotorišče. Ali drugi dan se napoti v Jedreno k sultanu in ga prosi, da ga odpusti v domovino. Srcé mi hrepeni po očetu in materi, dolga leta sem ločen od svojih. Videl bi naše gore, slušal bi šumenje naših rek, gledal bi doline, mesta in morjá valove! Daj, dovoli mi iti!»

Tako prosi Skender, ali resno mu odgovarja Murat: Ne, moj Skender! Uka čas še ni minil. Pusti ono hrepenenje; prijateljev imaš tu dosta in gore, mesta, doline vidiš, kamor pogledaš. Ako hočeš popustiti ono dolgočasno bojevanje okolo Stambula, dobro; imamo boj s Tatariji in v Bogdaniji. Reci, moj mladi beg, kam si želiš. Vzdigni se, bistri sokol, vzdigni se k slavi. In kadar se povrneš, okičen z bojno slavo, tedaj te pošljem, obdarovanega z zlatom in častmi, tvojemu očetu. In kakor pred nevihto burja, kakor mili svit jutranje zore pred solncem, tako naj junaška slava ide pred teboj. Pri Varni se zbirajo moje vojske. Vzemi pred

Stambulom svoje konjike, radi ti bodo sledili — in onda na boj za slavo!»

Sultan govori in mladenič se prikloni: Videl boš, da sem vreden tvoje milosti!

In res si je Skender v teh bojih pridobil neizmerno slavo. Bil se je s Perzijani, na Pantu s kozaki, zdaj v Baktriji in zdaj ob Donu. Povsodi pobije sovražnike sultanove. In ko se nekoliko let pozneje vrne v svojo drugo domovino, vsprejme ga Murat z — veliko počastjo — in vse ljudstvo mu kliče; slava ti, mladi junak, slava otcu tega junaškega sina! Ali izmed ljudstva čuje tudi znani glas: «Juro Kastrijota, pomni domovine!» Pa ko se Skender obrne, da bi ogledal onega, ki ga spominja domovine, zgubil se je ta že med množico. Vse veselje je Skenderju izginilo iz srcá, — Vedno se je izogibal veselic, prirejenih njemu na čast. — Dostikrat je šetal na obzidji, gledal proti zapadu in v srci mu vedno doné besede: «Juro Kastrijota, pomni domovine!» Kdo je oni človek? Zakaj se ne prikaže? Kako milo bi poslušal glas materinskega jezika!

Ko nekega dne stoji na stolpu — vtopljen v svoje misli, ravno je solnce zahajalo za goré —, tedaj prileti puščica iz bližnjega vrta; ali mesto ostrine nosi puščica bel listič. Skender gleda, od kodi mu dojde puščica, ali ne vidi nikogar. Potem odkine list in mučno čita škipetarska znamenja:

Juro Kastriota, gospodar Krojanski! Pozdrav od tvojih Arbanasov in zvestih Epirotov. Pridi, prestol te čaka, — ti si dedič!

Skender se pretrese, ko prečita list. Žalostno govori pri sebi: Mrtev, mrtev mi je oče, mrtvi bratje, mrtva morebiti tudi mati! In ljudstvo pričakuje, da se mu vrnem! Kaj tudi delam tu, vnanje mohamedan, po krstu kristijan? -- Ako me Sultan ljubi, zdaj ima priliko, pustiti me v domovino!

Ali Murat Skenderju ne dovoli, da se vrne v Arbanijo, nego pošlje ga v boj s kraljem ogerskim. Pa na potu proti Srbiji — prikaže se mu nekega večera vojniki, ki ga ogovori v arbanaščini in mu tajno poroči, da ga celo ljudstvo arbanaško pričakuje svojega vodjo in gospodarja.

Oni vojniki je bil Skenderjev sorodnik in je postajno služil med turškimi konjiki.

Zdaj se Skender ojači in sklene pobegniti od vojske. Ali popreje še hoče voditi turško vojsko do sovražnika in jo izdati, da sebe oprosti.

Murat mi je oteo (vzel) otčinstvo,
Majka moja u nevolji cvili;
Rad bi moju majku pohoditi
I otčinstvo prigledati!

In ko sta se nekega jutra zgrabili obe vojski, vrne se Skender sredi najhujšega boja ter s svojimi pobegne. A Turki so bili pobiti do zadnjega.

Čez gore in planine hiti Skender v svojo domovino, kjer ga ljudstvo vsprejme z velikim veseljem. Turški namestnik mora mu predati vse gradove in zemljo arbanaško in v kratkem času spodi vse Turke čez mejo. Takó se je polastil svoje domovine. Starejše brate je sultan že preje dal pogubiti, ker se je bal, da mu postanejo nevarni, Skender pa ga je umiril takó, da si Murat še misliti ni mogel, da ga bode kedaj zapustil.

Nije zmija zmiju prevarila
Što Skenderbeg Murat-Sulejmana

peva Kačić.

Strašan je bil ta udarec sultanu. Akoravno za oni čas ni mogel zaradi boja proti Bizantincem iti nad Arbanase, bil je vendar uverjen, da se bo prikazala prilika, da se osveti. Se le leta 1443. mu je mogoče, poslati veliko vojsko pod vodstvom Ali-paše proti Arbanasem. Ali Skenderbeg oborožil je svoje podanike, utrdil je gradove in zdaj hiti turški vojski naproti.

Na polji dibrenskem se prikaže neprijatelj. Bilo je na večer, in Skender ukaže svojim, naj si počinejo. Ko pa svane zora, uredi svojo vojsko. Eden del svoje vojske — izvrstnih konjikov tri tisoč — postavi za neko gosto šumo, in jim ukaže, da še le tedaj udarijo od strani na Turke, ko se bode boj unel na vseh krajih: na krilih je imel drugo konjištvo v sredini pa pešce, svoje najboljše vojnike. Za seboj je pustil Vranjanina z najlutejšimi konjiki ter mu zapovedal, da zdirja nad sovraga, kadar vidi, da se sredina umakne in mu da prostor za naskok.

Boj prične, in skoro se kar najhujše bijejo. Zdaj privihra od strani ona skrita sila. Kakor gladni volkovi na brezskrbne ovce, tako se spustijo na nje, in Turki se počno umikati. Ali zdaj se otvori sredina — in zdaj prihrujejo vojniki Vranjanovi nad onemogle sovražnike:

Tu se težka krvca prelivaše,
Do neba se jadan glas čujaše
Od velike jeke in jauka.
Turci zovu svetca Muhameda,
A Kerštjani ime Izusovo.
U tri ure boja žestekoga
Pade mrtvih silenih Turakah
Dvaest i dvi hiljade konjikah,
Dvi hiljade osta u sužanstvu.

Ali-paša potegne s pičlim brojem ostalih mu vojakov, in Skenderbeg se utabori na bogatem turškem šotorišču.

V tej dobi bi bil moral iti na pomoč kralju ogerskemu, pa mu zabrani Vuk Branković srbski. Ko pa Skender čuje, da je Murat pri Varni pobil Ogre, udari na Srbijo, pali in robi, potem se vrne na turške meje ter vso zemljo opustoši.

Zdaj pošlje sultan Feriš-pašo z mnogo vojsko, da brani pomejne dežele.

Ponosen in vesel bližnje zmage hiti Feriš na meje. Tu hoče Skendera prevariti in ga pobiti. Ali Arbanasi so bili dobro začuvani. Skender je dobro znal, kod dojdejo Turci,

pričaka jih v pogorji blizu Mokrega, in ko so prispeli med gorovje, udri na-nje ter jih popolno razbije. Tudi paša je bil med ubitimi.

Kad je Murat glase razumio,
Da je njemu vojska izginula,
Od žalosti rusu bradu guli,
Gorko cvili i suze proliva.

Kada li se naplakao biše:
Srdito je Murat govorio:
Aranzaddo (Iopov) Skenderbeže Jure!
Ili glava moja, ili tvoja!

Zbere svoje vodje in sovetnike, poroči jim o nehvaležnosti in izdajstvu Skenderbega, in kako mu je že dve vojski razbil ter reče:

O gospodo, paše i veziri,
Nije l' koga porodila majka,
Da pogubi Arbanasa-bana
Il pogubi, il dovede živa?

Ko osveti Feriš-paša moga,
I delije (junake) moje izsičene,
Veziirom ću njega učiniti,
Nad svim pašam', agam' in spahijam'!

Vsi umolknejo. Samó jaki Mustap zavihnje svoje brke in stopi pred carja in zahteva petnajst tisoč vojakov, da porobi Arbanijo in dovede Skenderbega živega. Murat se oveseli ali svari Mustapa, da ne pride Juriju v pest:

Ako misliš Epir porobiti,
Skenderbega živa uhvatiti,
Uzmi vojske petdeset hiljadah;
Jer ti neznaš, što su Arbanasi;
Udarit' će jedan na stotinu,
A Skenderbeg hoće na hiljadu!

Dvakrat udari Mustap na Arbanaško zemljo, dvakrat mu Skenderbeg razbije vojsko. Na mejaškem pogorji pričakajo Arbanasi Turke in jih potolčejo, da so imeli dalje časa mir.

Pa nevarnejši je bil boj z Benečani, kateri so zahtevali morskobrežje. Že dvakrat so se pobili, pri Dajinu (Dulcigno) in Lješiu (Alessio); pri Skadru pa pridejo do glavne bitke. Skender pred bojem probuja svoje vojnike, naj se borijo z največim pogumom in do zadnje kapljice krvi; kajti treba se bode biti s Talijanci in Dalmatinci, ki so mnogo bolje učeni in oboroženi, kakor Turci. Ali naj bodo milosrčni:

Kad duždevu vojsku razbijete,
Pustite ju zdravu i veselu
Pobignuti Skadru bijelomu.
Nisu Turci, nego bratja vaša,
Koji jednu viru vrujemo;
Nit' je lépo, niti je pošteno,
Da njihovu krvca proljemo . . .

Po kruti bitki premaga beneško vojsko in jim pusti pot do Skadra. Ali palo jih je dvetisoč in ujeli so jih tisoč. Te je Skender kasneje v Dajinu izpustil. Arbanasov je palo, kakor Barlecio piše, samó tristo in sedemdeset.

Ko Turki zvedo, da ima Skender boj z Benečani, oborožijo grozno vojsko, da jo pošljejo v Arbanijo. Vodja ji je oni Mustap, kateri je že enkrat okusil silo arbanaškega orožja.

Skender je moral ostaviti Ahmedžo s svojo vojsko proti Benečanom, sam hiti s šest tisoči svojih zvestih vojakov na meje. Turci se kar posmehujejo, ko ugledajo malo arbanaško vojsko. Ali skoro jim prejde smeh. Neumorni pogum vzbujal je Arbanase, in kakor trava pod koso, polegale so cele vrste turških vojakov pod arbanaškim handžarom, mučno je utekel Mustap s pobitimi četami med gore. Pa utekel je le za tisti dan; v gorovji zgreši pot in proti jutru je zopet blizu včerajšnjega bojišča, kjer ga Skender rês zasači in ujame.

Sve ostale pogubio biše . . .
Barlecio i Sagredo piše.
Osta mertvih silenih Turakah
Deset hiljad po izbor junakah.

Veselé se orli i gavrani,
Lisičine još i merki vuci;
Jer se lipa nahraniše mesa
Na ravnomu polju Oruniću.

V tem času se posreči Benečanom, pod Skadrom pobiti Ahmedžo; pa čuvši o velikej zmagi Skenderjevej in bojé se brzega njegovega prihoda, počne samovlada pogovor o pomirjenji. In storil se je mir l. 1448., vsled kojega Benetke dobijo Dajin (Dulcigno).

Ko pa sultan Murat izve, kako je Skender izsekal turško vojsko, raztogoti se in se spusti sam nad Skenderja. «Potrebno je, da ja glavom idjem na njega sa svom vojskom, koju imadem» reče Murat — po Kačiću — svojim vodjam in sovetnikom. «I za to dajem naredbu, da se po svim mojim državam vojske kupe; ma tako skrovito i potajno, da oni hajduk (Skender) ne može dojtj u poznanje takve priprave.»

Z nebrojno silo napoti se sultan proti Arbaniji. Najpreje misli udariti na gradove, da ukroti ono ljudstvo, polastivši se najugodnejših pribežališč. Prvi grad, na kojega hoče iti, je Sveti grad, kjer živé katoliki in iztočnoverci. Nekoliko dnij pošlje pred seboj «brzokonjike», da obkolijo celo bližino z namenom, da branijo Skenderbegu prinesiti pomoči napadenemu mestu. Ali Kastrijot je vse izvedel po svojih ogleduhih, in Sveti grad je bil obilno previden s hrano in branitelji. Štirideset tisoč konjikov je obkolilo grad, — in za njimi se privali l. 1449. ostala gromovita Turška sila pod vodstvom Murata samega.

Ali brzo uvidi, da ni mogoče pečeviti grad pridobiti po naskoku. Zato je popreje poskusil z pretenjem in — zlatom. Vodja in branitelj Peter Perlat pa ne sluša niti na pretnje niti na ponudbe in obetanja. Odgovoriti mu da:

Čudim ti se, moj čestiti Care;
Što govoriš, što l' u knjizi pišeš,
Da ti pošljem kjuče Svetigrada,
I brez boja i brez krvi crne.

Da mi budeš po' grada sorio
I s topovim beden oborio,
Pol družine moje pogubio
Ves Svetigrad krvju natopio.

Još ti ne bi prèda' Svetigrada,
Ni mojega bana ostavio!
Jer sam njemu tvezdu viru zada',
Da mu neću prìdat Svetigrada
Dokle mi je na ramenu glava! —

Tedaj počne Murat streljati na grad. Bregovi se tresejo donečega groma iz strašanskih topov, in po brlogih se zdramijo lisice in po otlinah veselo zatulijo volkovi; za nje pripravlja se obilni obed.

Na mnogih krajih že reži zidovje, in Turki počno naskakovati ali še trdneje kakor zidovi so stali junaški Arbanasi in vsak naskok se odbije. Med tem pa se je Skender s svojimi v bližnjem gorovji skrival in pri vsaki priliki udarjal na Turke. Kadar koli so se morali umakniti izpod grada, privihrá Juro, kakor nevihta s temnih gorâ ter jih bije in seče, da je Murat že celó ožaloščen in že misli opustiti obsejanje. Enkrat še pošlje svoje janičarje nad grad; cele kôpe jih polnijo široki jarek pod zidom, — in za njimi — kako vpitje, kakov vrišč! Skenderbeg je tú s svojimi sokoli in kamor krenejo — tužen boj, smrt in poguba!

Murat trga raz sebe svilnato haljino in zakolne grad, ki mu je vzel toliko vojakov brez vspeha!

«Svetigrade več se ne bliio!
U tebi se junak ne rodio!
Iz neba te strlle udarile!»

Tu mu pomore izdajstvo. Nekega Dibrečana, ki ni bil Arnabas, niti katolik, privabilo je obečano zlato Muratovo, da je ostrupil vrelce in gušterne po mestu. Zdaj se je moral podati Perlat. Dovolilo se mu je oditi prosto z grada.

Kako vesel je bil Murat, dobivši kôpo razvalin; nadejal se je, da bode skoro gospodaril vsej zemlji arbanaški. Naj-

preje se hoče lotiti Kroje, glavnega mesta Jurijevega. Podvojil je svojo vojsko in vse, kar je potrebno za obsedanje trdnjav. In drugo leto hoče udariti na ono proketo gnezdo.

Ali tudi Skender ni stal križemrók. Oborožil je Krojo, kar najbolje, prevedel jo z živečem in orožjem za dolgo časa. Načelstvo dal je junaškemu Vranjaninu, sam pa je hotel izmed gorâ udarjati na Turke in jih motiti pri naskakovanju.

Mislím, da ni napačno, če tu opišem arbanaško zemljo in gradove, kakor je opisuje neki drugi pesnik:

«Krasno je narava obdarila oni kos zemlje: Potoki in reke môčijo rodovitna tla. Valovito se maje bogato žitno polje, pšenica in ječmen in visoka rž, čakaje brzorezočega srpa. Krasno zelene so livade in senožeti, in po livadah se gonijo konjiči, katerim še ni znano sedlo, in kobile s čilimi žrebeti. Po dolini (krojanski) pasejo se črede svetlodlakih govedi, naprej bikovi, in počasi se pomika za njimi truma drzajočih krav, okoli katerih skakljajo vesela teleta. In pastirji igrajo na svoje piščalke ter se ozirajo zaupno na orjaško obzidje krojansko, ki jim daje pomoč in zaščit proti navalstvu srpajočih Turčinov. Zdaj se njim ni bati onih neprijateljev, ker v Kroji vlada mogočen branitelj — Juro Kastrijota! Daleč so slovele rodovitne doline bogate zemlje.

Dalje po gričih zori temnomodro in rjavo grozdje. Oljika in smokva rodi obilo, in izmed zelenega lista blešči zlatožolta naranča. Mrčje se vije ob znožji gorâ, lavorike in pinije se prostirajo v senčnih gajih, in v visokem zraku se zibljejo vrhovi vitkih palm: lepoto tega zemljišča opevajo pesmi arbanaške. Gosto grmovje, kterege listje nikedar ne uvene, krije klance in brda. Med grmovjem in kamenjem pa se pasó nemirne koze in cele jate bleščečih ovc. Tu se skriva divja kura in jerebica pred svojimi sovražniki, kanjo in sokolom; tu se plazi lisica prežé na plen, najrajši na valče kamenice. Mrčesje vseh vrst, vsake barve se goni od

bilke do bilke, in po vsej okolici se razlega glas pevajočih ptic, in godba kobilic in cikad in drugih veselih skakalcev polni pekoči solnčni zrak. Paše je dosta povsodi, in zemlja redi na tisoče koz in ovec, in po tem bogastvu so znani hribovi Albanije in Epira.

Visoko gorovje se prostira od severa proti jugu. Pečevite stene, oline in drage in male dolinice. Kakor temni oblaki pokrivajo sredino gorovja stoletne jele in bukve in hrastje. Nad temi goščavami pa štrlé goli, pečeviti vrhovi v solnčnem soji. Srne in jeleni si gasijo žejo iz čistih vrelcev in potokov, ki prihajajo iz temnih, mahovitih jarkov. V gostem vejevju preži, ognjevitih očij plenaželjni ris, gladno obkrožuje volk pasoče se živali, in po globinjah in brlogih godrnja mogočni medved. V zračnih višinah pa prostira orel svoja krila, po pečevji gnezdi jastreb in iz otlih pečin buči skovikanje nočne roparice, sove.

Na zapadni meji šumi valovje Jadranskega morja. Krasni zalivi in mirna pristanišča, obkoljena s pečinastimi ostrovi, branijo ladje grozečega južnega vetra in preteče burje. Po morji pa se zibljejo ladje polne bogatega blaga. Jela iz srednjih gorâ, in jasen in dob, plavajo tja po morski vršini, polne so gore goščav in odkar je feniški kupec v teh krajih stavil svoje ladje, prihajali so gospodarji pomorskih brežin vedno v to deželo in so jemali les iz skodriških gozdov, in marsikatera tavlanška jela se je potopila v daljnem morji v peno globino, rdeča krvi junaških borilcev!

Pet krasnih pristanišč, kjer so jadrance mirno prihajale in odhajale, je bilo od severa proti jugu. Beneške galijske in dubrovniške ladje so oživljale obmorje. V severu je bil Ulkin, dalje Skodra na Bojani; na bregu šumečega Drina stalo je obzidje starodavnega sirakuškega Lješa in v sredi obal, zgradba starih korintcev, uzrok krvavih bojov v Helladi, Epidamnu, takrat zvan Dúresi, najjačja morska trdnjava Skenderjeva. V jugu bila je sred velikega bogatega zaliva Avlona.

Tu je v solnci zorela najslajša smokva, in najboljše vino se je rodilo na avlonskih trtah.

Tudi v sredini zemlje bilo je mnogo mest in gradov, pred vsemi Kroja v dolini zvanéj Tirana. Bila je vrlo utrjena po okopih in zidovih. Mogočno se je kazal velikanski stolp nad gradom daleč po dolini, preteč vsakemu neprijatelju, ki bi se mu bližal. Ali najjačje je bilo v Kroji — pogum in srčnost stanovnikov, ki so bili vselej pripravni obraniti svoje mesto proti najkrutejšemu sovražniku.

Protí meji makedonski živela so prosta ljudstva Škipe-tarji. Dostikrat so branili svojo zemljo in svoje gore in nikedar se niso klanjali tujemu jarmu. Zdaj so videli, da jim preti največa nevarnost od Turkov. Zatorej pošljejo poverjenike v Krojo, da se pogovorijo z Jurijem zaradi obrambe. Od pošarskih planin, z obrežja srednjega Vardarja, od daljnega Prilipa, celó od Janine so prišli poslanci k Skenderju, da uredijo prijateljstvo arbanaških plemen na veke! — In kakó so se čudili vrlemu Juriju in njegovim nedobitnim trdnjavam, posebno pa kraljevi kroji in vsemu bogastvu, katero je krila ta trdnjava!

In ko je Skender vsprejel poslanike arbanaških in epirotskih glavarjev ter učinil večno prijateljstvo, budil je v njih srcih poguma goreči plamen govoreč:

Poslušajte me, poslanci arbanaških glavarjev, poslanci zedinjenega ljudstva! Največa nevarnost za našo prostost so Turci, in njih moč je velikanska. Ali braniti hočemo svojo zemljo, kakor so jo branili naši pradedovi. Pomislite: — našega poguma strašila se je nekedaj vsa Hellada, pod našim orožjem, zedinjenim z Makedonci, palo je orjaško kraljestvo perzijsko? S Skenderjem Velikim pošli so naši dedovi in si pridobili čast in slavo in kraljestvo, ki je obsegalo polovico zemlje. Nikedar nismo bili sužnji, celó Rimljanov ostri meč ni razbil zlatega ščita mile svobode naše. Koliko tujih plemen in ljudstev prekoračilo je meje naše zemlje in

vselej smo jih pretirali in prognali. Spominjajte se vedno one svobode, koju so branili naši dedovi! Skupimo se, bodimo si bratje! In kadar vas zove klic s krojanske trdnjave, tedaj pridite vsi, in solnce ugodne sreče bo sijalo vedno nad našimi gorami.

Tako je govoril Skender, in slava Skenderjeva, slava mogočne Kroje prostirala se je od Šara do Pinda, od obrežja bistrega Vardarja do sinjih valov bobnečega morja!

Nad to zemljo se je zdaj vzdignil sultan Murat. Odkar so Turci vzeli Jedreno, ni se oborožila tolika bojna sila, kakor zdaj proti Juriju Kastrijotu. Celo leto so se zbirale vojske, in ko je Murat vse skupil, napotil se je v Arbanijo. Vsa ravnina Tirana je bila šotorišče turških čet. Krojo so od vseh strani obkolili, in preden udarijo na trdnjavo, piše sultan Vranjaninu, branitelju grada, naj se poda:

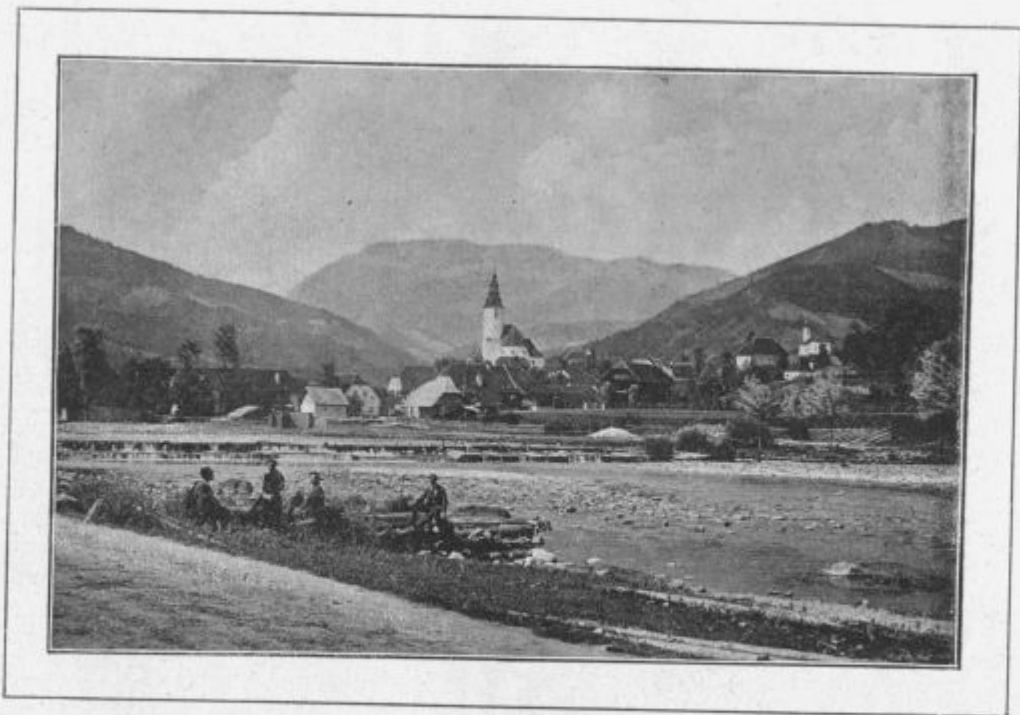
Vidio si, kneže Vranjanine,
Silnu vojsku pod Krojanom gradom.
Bi li lašnje zvezde prebrojio,
Nego vojsku Cara čestitoga!

Evo jesu svati vitezovi,
Lipi svati Mehmeda mojega,
Koji su se dovlem potrudili,
Po Krojanu liepu divojku.

Kojuno sam davno zamirio,
Zamirio i perstenovao
Za mojega sinka najdražjega
Po imenu Mehmeda mladoga.

Vranjanine, krojski kapetane!
Il' mi pridaj Kroju ponositu,
Ili čakaj svate vitezove
I pripravljaj gospodske darove.

Iz Bostána rumene jabuke,
Ruse glave tvojih vitezovah,
Svi su moji svati ponositi,
Za druge te nehaju (ne marijo) darove . . .

Ljubno.

Ali Vranjanin enako ponosno in porogljivo Muratu poroči:

Ne budali, moj starče nevoljni!
Nije Kroja za Turke divojka,

Jer od davna ima gospodara
Po imenu Kastrijotić bana,
Koji bi se pria poturčio,
Nego bi je tebi darovao.

Hodi k meni, kad je tebi drago,
I svi tvoji svati vitezovi;
Lipe sam jim dare pripravio,
Crna praha i težka olova.

Pozdravlja te Krojana gospoja,
Zaručnica Kastrijotić bana;
Lipe ti je dare pripravila,
Britku sablju Jure gospodara! . . .

Ko Murat čuje tak odgovor, da zapoved za naskok. Vranjanin izpodbuja svoje vojnike in jim reče: «Ne bojte se, neukročeni vojaci, ako Turci obzidje prebijejo, ako ga do tal proderejo, vaše prsi nam bodo obzidje. Ni zidovje ono, kar brani moštvo, nego vojniki morajo braniti obzidje. Kastrijotiču zdaj pokažite, da ljubite svojega gospodarja, roditelje, žene in deco in da ste udani tudi meni, svojemu vodji!»

Med tem so pripravili Turci vse, kar je potrebno za naskok. V okrogu so postavljeni topovi, prirejene so lestve in razdeljene so čete. Ko zora zardi na izhodnem nebu, vzdignejo se iz šotorišča, naprej paše s krivimi meči, barjaktari povzdignejo zastave, alajbegi vodijo svoje čete, od vseh stranij vali se boj nad trdnjavo:

Jes' li, pobre, (pobratim) i kada vidio,
Kada snižak (sneg) leti iz oblaka!
Tako strle u grad doletjahu (doletavajo)
Ter vojnikom rané zadavahu.

A trese se drevlje i kamenje
Oko' Kroje visoke planine,
Od topovah, šibah i pušakah,
Od jauka ranjenih junakah.

Nad Krojom je sunce pomerčalo
Od ernoga praha i olova;
A zidovi krvavi biahu
Sve od krvce carevih deliah (junakov).

Bila grada ne uzeše Turci,
Nego pod njim mnogi izgiboše;
Oko' grada na snope ležahu,
Ter Muratu jade zadavahu!

Ali evo i gorje žalosti!
Udri Jure iz gore zelene
Na konjike cara čestitoga
Ter pogubi hiljadu Turakah.

Ko Murat to nesrečo vidi, guli si brado in jeze pre-
liva solze. Vojski zapové, da konča boj in se vrne v tabor.
Tri dni ni smel nihče k njemu, četrtega dne pokliče svoje
vodje in jim napove za drugi dan nov naskok:

Ako sutra Kroju ne uzmete,
Žive ću vas u tope metjati,
I s vani ću Kroju uzimati . . .

Ko se je zdanilo, prične boj. Ali kakor besni se branijo
Arbanasi, in dasi Turci srdito udarjajo na nje, vender ne
morejo premagati nikjer. Z golimi sabljami gonijo paše ja-
ničarje v boj. Lestve in drogove, deske in stebre polagajo
na zid; vse zaman; branitelji podirajo lestve in Turkom
sečejo glave, kolikor se jih prikaže. Potok krvi teče proti
Drinu. Vedno nove čete se zaganjajo ob zid, vselej jih Kro-
janci potolčejo in preženejo. In zdaj pribesni, kakor burja
s temnih gorâ, bojna četa Jurijeva in seče in pobija vse, kar
jej pride pod roke.

Kadar Murat Skenderja v boju ugleda, govori pašam in vezirom:

«Skenderbeže, gorska haramio (tolovaj),
Vele ti si meni dodijao,
I junačkih glavah odsikao;
Ali tvoje ne odsiče niko!

Ali imaš konje bile Vile?
Al junake sive sokolove?
Al je tvoje od mazie (od jekla) tilo,
Ter ti sablja nahudit' (škodovati) nemože?»

Vse svoje sovražnike sem pobil; ali tebe pobiti se mi ne posreči. Mnogo let se že bojujemo s teboj, in kdo si ti? Hajduk in tolovajski gospodar Kroje. — Zdaj našteje vse vojske in vodje, katere je poslal nad Skenderja in ktere so mu razbili Arbanasi.

I ovo su ljute rane moje,
Koje nigda priboliti neća! . . .

Turci se povrnejo v šotorišče in mnogo časa se pripravljajo za tretji, glavni naskok. Sultan izpodbuja vojake, grozi se nekim, drugim obeta bogata darila. In nekega ranega jutra naskočijo z vso silo, z besnim pogumom grad. Ali z neizmerno srčnostjo jih pričakajo Krojanci. Vodje plačejo, ko vidijo množino pobitih vojakov, katerih kri se razliva curkoma po zidu, in prosijo sultana, naj se usmili vojske, ki se brezvspešno žrtvuje v ljutem boji.

Tudi Murat je uvidel, da ne more nič izvršiti, zapove tedaj, da se vojska vrne v tabor. — Juro Kastrijotič pa hoče Turke v noči prijeti in pobiti. Razdeli svojo vojsko v tri krdele, ki imajo proti jutru od treh strani navaliti na turško šotorišče. Po njegovi zapovedi se je izvršilo. Strašanska je bila borba s prestrašenimi Turki, ki so bili naskočeni takó iznenada. K temu jim Arbanasi zapalijo šotore, zaplenijo barjake, zastave, orožje. In kadar se Mohamedci pravo zdramijo in skupijo za obrambo, — oddirjali so Arbanasi že v

gore, kakor strahovita nevihta, ki iz morja plane na suho in za seboj pušča le razvaline mest in sel, tožne ostanke goščav in njiv, žalost in togo.

Strah se je polastil sultanovega srca. Da bi bilo moči, umakniti se častno! Pozove svoje svetnike in jih praša, kaj oni mislijo. Nekim se najboljše čini, obsedati grad, dokler se meščani gladá ne morejo več ubraniti; ali sultan zavrne, da Turki niso sposobni, prebiti zimo na prostem polji; drugi svetujejo, naj iztira Skenderbega iz gorovja in naj porobi vso Arbanijo; ali tudi to ni Muratu všeč; lažje bi bilo poloviti vso divjačino po šumah in gorah, kakor Skenderja izgnati iz Arbanaških gorâ. Tretji nasvetuje, da naj se odredi poslanik k Skenderju, kateri bi se moral obvezati, da plača harač; ako plača ali ne, je vse eno; samo v tem slučaju bi se mogli Turki brez sramote vrniti v svojo deželo.

Za to se tudi odloči Murat. Neki Isup, bistra glava, se na zapoved sultanovo napoti k Jurju. Ali kaj mu je ta odgovoril? Ako Murat želi pomirje, naj se s svojo vojsko umakne, harač pa naj si išče drugod, kjer mu drago!

Ta odgovor in nemogočnost, pridobiti trdnjave, sta Murata razljutila toliko, da nevarno oboli. Svojega sina Mehmeda in paše pokliče k sebi, pripoveduje jim, kakó se je vse svoje življenje častno bojeval, polovico vse zemlje priboril in kako onemore zdaj pri tem pečevitem gnezdu krojanskem vsa njegova mogočnost in sila! Ali čuti že, da mu bode seliti se na drugi svet. Zatorej priporoči Mehmedu carstvo in — osveto, kadar umré, potem se vskloni, prekolne Krojo, in moli svojemu preroku:

Pomози me, svetče Mohamede,
Koi si me dosad pomagao!
Ako li me ti pomoči nećeš,
Evo se ti kunem čítapu (koranu):

Razorit' éu visoke munare (džamije),
A zidat' éu cerkve i oltare;

Razkovat' ću sreberne ibrike¹
A kovat' ću križe i kaleže;

Pogubit' ću hodžu velikoga,²
Klanjat' ću se papi latinskomu.
To izusti, a dušu izpusti
Pod Krojanom na polju ravnomu, . . .

I poleti k svetcu Mohamedu,
Ter se Murat š njime barabari,³
Blizu svetca podvív noge síde (podvívši noge, sede)
Lulu pijúć, na vatri se grijúć' —

To je obseg in zadržaj «pèsme o Kroji», vredne da se primerja z bodisi katerimi junaškimi spevi. Konec te tožne pesmi za Turke, vesele za kristijane je nekoliko šaljiv ali celó najiven. Ako si mislimo duh Muratov, kako pristopi do prestola Muhamedovega in se v isto vrsto ž njim postavi — podvívši noge po turškem načinu in sede pred božjim prestolom «lulu pijúć, na vatri se grijúć,» moramo se posmehljati Kačičevj šali, katero le redko zapazimo v junaških pesmih njegovih.

Zdaj je Mehmed sultan. Vzgojen v ratu in boji tudi on ne more opustiti vojevanja. V Armeniji in po drugih azijskih krajevih pobunijo se ljudstva proti njemu. Moral bi iti nanje. Ali želeti mu je, da so ukročena po njegovem očetu ljudstva mirna in da ga ne zavirajo v njegovem boji proti Aziji. In največi mu sovražnik je Arbanas Iskender. Tega umiriti, tega ukrotiti mu je prva zadača. Pa ker mu Perzijani pretijo, mu ni moči vojsko v Arbanijo poslati, zato Kastrijotu pošlje pismo, v katerem zahteva podložnost in letno plačo precejšne vsote, potem naj mirno vlada v Arbaniji. Ali Skender mu odgovori: «Nijsem prišel v Arbanijo,

¹ Posode za umivanje, kakor je Turci rabijo v džamijah.

² Vrhovnega svečenika mohamedskega (šejk ul islám).

³ postavi se v isto vrsto.

da jo podjarmim Tebi, nego da jo obranim turškega jarma! In tvojega mira ne zahtevam, ga tudi ne potrebujem; ker mir si pridobim z orožjem, ako te je volja, mi ga kaliti.»

Ko Mehmed vojsko vodi proti Perzijanom, pa Skenderbeg pregazi meje rumeljske in v teh krajih učini grozno veliko škodo Turkom.

Vraivši se iz Perzije, kjer je pobil sovražnike, počne spet boj biti z Arbnasi. Ali dve vojski mu poginejo že na meji; nikdo ne ve na kak način bi premagali Skendra. Tedaj sklene podkupiti koga iz bližine Skendrove. Med najizvrstnejšimi junaki in vodjami bil je neki Musa. Njega želi podmititi in ga pregovori, da pride v Stambul, ktereга se je med tem, l.² 1856., polastil. Obeta mu največa darila, ako Skendra na kak si bođi način odstrani ali ukroti. Musa se res izneveri gospodarju svojemu; — množina zlata ga je oslepila. Pride v Stambul, kjer ga sultan vesel vsprejme in ga veličastno obdaruje. Musa je uverjen, da mu zadostuje pet in dvajset tisoč vojakov, da pridobi Kastrijota; kajti dobro pozna način njegovega bojevanja. S to vojsko se tedaj vzdigne in jo pelje proti lastni domovini. Ali varal se je; tudi njega pobijejo Arbanasi in ga zapodijo preko Vardarja takó, da si ne želi drugokrat iti iskat sreče. Ali Mehmed si pridobi zdaj drugega izdajico, Ahmedža, sinovca Jurijevega samega. Obeta mu, da nastavi njega za kralja v Arbaniji in v Epiru, ako se odpové Skendru ter se pokloni «caru čestitomu» v Stambulu. Ahmedža dobi veliko vojsko in gré ž njo na meje, da pobijo Arbanase in sebi pridobi kraljestvo.

A ni mu bila sreča prijazna. Turci so bili potolčeni, kakor še nikoli; Ahmedžo ujamejo in ga vodijo pred Skendra, kteri mu na prošnje svojih vitezov, odpusti zločinstvo izdajalstva, kakor je že preje bil pomilostil Muso, ki se je skesan, vrnil v domovino.

Naposled, l. 1459. zahteva Mehmed brez kakega pogoja pomirje, vse naj bo pozabljeno, in Turci se ne bodo vojevali

z Arbanasi. Dasi Skendru pomirje ni bilo po volji, udal se je vender, ker so Arbanasi sami, utrujeni vednega bojevanja, zahtevali konečno mir.

Pa Juriju Kastrijotu ni dalo mirovati; skoro da brez boja ni mogel več živeti. Ferdinand, napoljski kralj, ga prosi pomoči proti nasilstvu Francozov. Brzo si opaše bojni meč in pride mu v pomoč sè svojimi gorskimi junaki. Francoze pobije in jih spodi izpod trdnjave Barlete, katero so obsedali, in potem svojemu zavezniku pridobi vse gradove, katerih so se že bili polastili Francozje. Pesem, ki opeva one boje, je pravi biser ljudske, najivne poezije.

Mir s Turki ni dolgo trajal; ker Mehmeda je bolelo srce, da se je tako brezpogojno pomiril, in da mu ni moči, osvetiti svojega očeta in sebe, kterima je Skender pouzročil toliko toge in žalosti. Pa tudi svetovalci sultanovi ga izpodbujajo na boj. Ker

Hvalile se tri delije mlade, (mladi trije junaki)
Tri delije, tri paše careve;
Da nam hoče dopustiti Care,
Njega bismo osvetili lipo;

Porobili zemljo Arbaniu
I doveli živa Skenderbega . . .

In car čuvši take junaške govore, skupi tri velike vojske, in jih preda trem pašam svojim: Sinamu, Asanbegu in Dju-supbegu. Prvega odloči car Sinama, da udari na deželo Skenderjevo. Blizu Mokre planine pa ga sreča vojska arbanaska, ki brez počinka z mečem skoči na Turke in jih pobedi, tako, da je Sinam sam utekel. Za malo časa pride silni Asanpaša s svojo tatarsko in azijsko vojsko. Piše Skendru:

Ne udaraj iz busije¹ na me,
Neč izadji na polje Dibrensko,
Da mi našu sriču pokušamo
I vidimo, ko je bolji junak!

¹ Busija = zaseda med goščavami, iz katerih nenadno napade sovražnika.

In Jurij mu odgovori, da mu ne bo učinil «nevire», to je, da ne bo iz temnih goščav potajno udaril na Turke. Samo tri dni naj počaka sred Dibre ravne:

Onde ćemo konje proigrati
I vitežku sriču prokušati! —

Tretjega dne dojde arbanaška vojska. «Vidiš da te nisem prevaril», reče Skender Asanu. «A zdaj se brani, kolikor moreš, drži se dobro!» In z meči in koplji udari na turško vojsko, ktere potolče deset tisoč v kratkem času. Asanpaša uteče s polovico ostale vojske ter se skriva v zelenih gorah, da počine in zavije rane. A tu ga dohitijo Arbanasi. Ugledavši neprijatelje svoje, ukaže svojim:

Odpašite britke sablje vaše,
Bacite jih na travo zelenu;
Svi kleknite na zemljico crnu,
Ter molite Skenderbega bana,

Da nas vodi s sobom u sužanstvo
A rusih nam ne odsica glavah! —

Toliko se je paša prestrašil arbanaških udarcev, da se zdaj s celo ostalo vojsko predá. In ko se približa Skendru, «pade paša na zemljico crnu» in solzé se prosi pomiloščenja. Več časti ti bode sinolo, ako pomilostiš svoje neprijatelje, nego da izsečeš turško vojsko, in res se Kastrijot usmili potolčenih sovražnikov, — povede vse s seboj v Arbanijo, kjer jih leči in miluje. Potem jih pošlje nazaj v turško deželo, iz ktere mu za prostost plačajo tristotisoč vinarjev v suhem zlatu. Se ve da Skender ves denar razdeli med svoje vojnike! «A u njega ništa ne ostaje.» —

Zdaj pride vrsta na tretjega pašo. In to je silni Djusupbeg. Utabori se na Skopju¹, ob bregovih Vardarja-reke, ker se je bal, prehoditi meje arbanaške zemlje. Zato mu Skender listič piše:

¹ Turški Uskub.

Kad ti neččš pohoditi mene,
Ja ću tebe, vira ti je moja. —

Pak podiže svoje vitezove ter otidje priko Turske zemlje.

Brzo dodje na Skopje ponosno,
Iz nenada udari na Turke;
Razbi pašu i vojsku njegovu
Na srđd Skopja polja velikoga.

Biže¹ Turci uz to polje ravno,
A za njima mladi Arbanasi;
Tiraše² jih do Jedrena grada,
Slkoše jih od po'dne do mraka.

Al uteče Djusup kapetane
Na zelenku, dobru konju svomu. —

Tedaj tudi zadnje tri vojske niso nič mogle izvršiti proti brambi Skenderbega. — Bil je on ščit rimskih kristijanov proti grozečemu polumesecu, in Mehmed uvidi, da ni mogoče dobiti Kastrijota «niti po kreposti vojske, niti po sili turškega orožja.»

Pošlje tedaj Kastriotiču «poklisara s knjigom i s darovim», želeč, da se ž njim pomiri. Kačić meni, da je car pri sebi mislil, ako se pomirje stori, da bo pri kakej priliki prihrul na neskrbne Arbanase in jih ukrotil. Ali v pismu mu govori kaj prijateljsko: «Moje mnenje je, dragi Skenderbeg, da ni na svetu tršega prijateljstva, nego je ono, koje je zraslo z nami od mladosti. Že v detinstvu bila sva prijatelja, in dok sva živela na dvoru mojega očeta, sultana Murata, vzdržalo se je prijateljstvo. Moj oče te ni ljubil manje, kakor mene, a gotovo bolj, kakor mojega mlajšega brata. Ni lepo, da se to prijateljstvo med nama tere in da toliko let živiva v sovraštvu. Vem, da si prav in po pravici prevzel gospogarstvo, bodi tudi odslej gospodar in kralj vse arbaneške zemlje. Ali želim, da se pomiriva in da skladno živimo mi

¹ Bežijo.

² Gonijo jih.

in naši potomci na veke. Pa na utrditvo večne ljubavi, koju hočemo gojiti, pokloni mi neke malenkostne milosti: prvo, da mi pošlješ svojega sina, kteremu hočem izkazati čast in slavo, kakor lastnemu detetu; drugo, da prideš sam k meni, da se pogovoriva in pobrativa; tretjič, da pustiš mojo vojsko prekoračiti tvojo zemljo, ker mi je volja, ukrotiti ohole Benečane. Te male stvari želim od Tebe, vse drugo ti pové moj poslanec, kteremu moreš verovati, kar ti poreče. Da si mi zdrav! —»

To pismo mu je pisal v Carigradu dne 2. maja, l. 1463., in poslal v Krojo.

Kratko mu odgovori, sedem in dvajset dni pozneje, Skender iz svojega glavnega mesta Kroje:

«Jaz verujem v pravega Boga, kterega najkrutejši sovražnik si ti. Kako bi mogel biti tvoj prijatelj? Ako me je ljubil tvoj oče, zakaj je oslepil in otroval moje brate? Zakaj mi je vzel mojo očevo dedovino in se s toliko krutostjo bojeval z mojo državo? — Gotovo je, da naju je vzredil in odgojil skupno; ali jaz nisem bil prost; vedno se mi je bilo bati, da poginem, kakor so poginili moji bratje. Veruj mi, Mehmed, to ni ljubezen, to je turška zavist in turško lokavstvo! Dokler živim, ne želim tvojega prijateljstva. Ako se hočeš pomiriti z menoj, pokrsti se! Tedaj ti darujem našo zemljo, po ktorej toliko hrepeniš! Da si mi zdrav!»

Brez daljega pogovora pa je nastal za nekoliko časa mir. In to Benečanom ni bilo po volji. In Benečanom na ljubav in vsled lastne bojaželjnosti, mislim, se Skender v tem času ni verno vladal. Samovlada benečanska je zahtevala, da Skender iznenada udari na turško zemljo in da jej na ta način pomaga v boju z Mohamedci. Skender, ki je zdaj hotel s Turki uzdržati mir, ker mu je zemlja Arbanija z Epirom jako onemogla, dolgo, dolgo premišljuje in se ne more odločiti ni za to ni za ono. — Pa Benečani mu pošljejo nadškofa dračkega (Durreši, Durazzo), ki je daleč slovel kot

poseben svetnik božji. Govor tega svečenika bil je tudi Skendru svet; in ta govor je bil: vojska Turkom!

Tedaj počne spet ono divje bojevanje na mejah arbanaških. Zdaj robi in pali Arbanas po zemljah turških, zdaj Turki pustošijo krajine arbanaške. In dasi so ovi boji jednaki drug drugemu, vender Kačić jako zanimivo opeva vsako junaško dejanje viteškega Kastrijota.

Balabana, vodjo turškega, utrudi v malih bojih. Zdaj prihruje njegova četa iz kake šume, izza kake gore, — in predno se Turci zavedó —, leži jih polno mrtvih, — in kruti neprijatelj je odvihral v gorovje. — Pa v tem so se izurili slednjič tudi Turki, in ko pride do glavne bitke, izgubi Skender množino najboljših vojnika, in junaški vodja Musa z mnogimi konjiki je pal Turkom v krute roke. Konečno so bili Turci sicer razbiti; ali še tistega leta Balaban dovede drugo vojsko v Arbanijo. Posebna sreča rešila je kristijane. Paša je ukazal, da se vojska poskrije med gorami, — in da samo polovica tabori v dolini; prišel bo Skender, nemogoč se uzdržati, udaril bo na one v dolini, in med bojem, prihrujejo od vseh strani Turci ter pobijejo sovražnika. Ali je Skender to zapoved izvedel po ogleduhih, ali je sam enako nameraval, sreča mu je bila milá. Udariti hoče na turški tabor; ali kakor da se je množine prestrašil, počne se umikati, — dalje in dalje v gorovje — in Turki za njim! Po dragah in bližnjih klanjcih pa so se skrili najpogumnejši arbanaški vojniki. Na popreje odrejenem mestu se Skender ustavi in počne boj. Tedaj prihruje iz vseh šum in brlogov krščanska vojska, udri od leve, od desne, od zadi na Mohamedance, ter jih strašansko potolčejo, tako da se Balaban umakne čez mejo.

Mehmed, videč, da nikdo ne more premagati Arbanase, podigne sam sveto zastavo ter zbere velikansko vojsko. Dejalo se je, da je bilo petstotisoč vojnika. Arbanasi se poplašijo, ko to začujejo. Skender pa jih tolaži, rekoč: Dasi

je broj naših sovražnikov velikansk, premislite, da so isti sovragi, katere ste tolikrat pobili, ki so tolikrati pobegli pred vašim orožjem. Pogum tedaj; več ko je neprijatelj, več bo zmeda med njimi in večja bo žetev vaših mečev!

Kakor ogromna povodenj poplavlila je Mehmedova vojska vso zemljo do morja. Že dirjajo turški konjiki po ravnini tiranskej in obkrožujejo krojsko trdnjavo, kakor orli svoj plen. Balaban, zapovednik konjikom, pošlje kapetanu krojskemu, Tanusiju, list, v katerem zahteva ključe. Ali ta mu odgovori: «Moj gospodar mi je predal trdnjavo, da jo branim, a ne, da jo tebi otvorim!»

Pride glavna sila pod vodstvom cara samega. Grad se obkoli, obseda, naskakuje. Vse zaman. Ljuti napadi, še ljutejša obramba. In Skender je bil v gorah vedno pripravljen, Turke napadati in pobijati. Mehmed po mnogih zgubljenih bitkah pusti veliko silo za obsedanje pod Krojo, sam pa robí in pustoši po Arbaniji in odide v Stambul.

Juro Kastrijot je bil preslab, da bi mogel kaj posebnega učiniti. Umisli si, da pojde v Italijo iskat pomoči. Povsodi ga vsprejmejo častno, kot ščit krščanstva na Balkanskem polotoku, ali pomoči mu ne more dati nikdo. Tudi sveti oče ga samo k pogumu vzbuja in ga tolaži z lepimi besedami. Žalosten se vrne v domovino, kjer s svojimi malimi četami nadleguje Turke. Ali posreči se mu, da pobije med gorami pomočne sile, ktere je neki paša vodil k Balabanu pod Krojo. S tem pa je ugnal Balabana v veliko zadrego, ker je turška vojska izgubila mnogo vojnikaov po brezvspešnih napadih, po boleznih in begu. Ko so bile turške pomoči pobite in Balabanu ni ostala nikaka nada, polastiti se Kroje, pobegnejo Turci v noči iz tabora:

Ostaviše silene topove,
Čadorove i alaj-barjake,

Svu zalru¹ koju imadihu,
Ter odoše² priko Arbanie.

Al je Turkom loša³ sriča bila:
Čobani⁴ jim pute pritekoše,
Arbanaške klanjce zatvoriše,
Mnogo hiljad odsikoše glavah. —

Sad dospivam pisme i popivke
Od viteza Skenderbega bana;
Jer je brzo prminuo Jure,
Bog mu dao nebeško spasenje!

To je konec opevanja o Skenderbegu.

Ker je sultân Mehmed, ko se je vračal v Stambul, na arbanaških tleh zgradil veliko trdnjavo, bila je Skenderju največa skrb, turško posadko iztirati iz te nevarne mu bližine. Ali Arbanasi in Epiroti so bili utrujeni po dolgoletnih bojih, ljudstvo je opešalo, blagostanje izginilo. Torej je imel Skender dosta opraviti, da izpodbudi nekedanji pogum in prošlo boja-veselost. Od mesta do mesta, od vasi do vasi potuje po svoji zemlji in kliče na boj, na zadnji krvavi boj proti Turkom. Pa v Lješiu ga dohiti težka bolezen. Čuti, da mu bode skoro umreti. Pozove arbanaške in Epirotske poglavice in vodje svoje, prizove tudi poslanika benečanskega in jim nasvetuje, kaj naj storijo, kadar umre. Govori jim o nevernosti, brezbožanstvu, o nenasitnosti Mohamedcev in jih nagovarja, naj bodo vedno zložni, naj vedno uzajemno ravnajo proti sovražniku. «Priporočujem vam sklad i mir, da se imate zajedno držati, i skladno protiva občenomu neprijatelju boj biti; zašto nesklad kraljah i banah krstjanskih jest temelj uzvišenja i razširenja Turskoga.»

¹ Zalna = živež.

² Odoše = odidejo.

³ Loš = nemil, neugoden.

⁴ Čoban = pastir.

Poslaniku benečanskemu priporoči ženo in sina, naj je branijo, da more sin Ivan sam z mečem braniti svojo deželo. Naposled sinu svojemu govori, kako se ima vesti. Da ga Turci ne ujamejo, naj ide z materjo v Italijo, kjer imajo tri gradove v Apuliji, in tam naj pričakuje, da vzraste in prejme gospostvo Arbanije in Epira.

«Posle rečenega razgovora — piše Kačić — do malo danah podje s ovoga svita 1467., i takvi se plač učini po svej Arbaniji, da nije moguće izkazati. Težaci, vojnici i gospoda sve to jednoskupno zaplaka . . .»

«I ne samo od svojizih Arbanasa bi gorko plakan, da li jošter od sviuh po sviuh kerštjanah, a najveće od Rimljanah i Mletčanah.»

Ukopali so ga v cerkvi sv. Nikole v Lješ. Ko so Turci nekoliko let potem osvojili Lješ, prašali so, kje je grob Skenderbega. In ko ga najdejo, vsak gleda, da dobí koščico njegovega telesa, ker so mislili, da je vsaki, ki le mali košček nosi pri sebi, zavarovan proti vsaki nezgodi v boju, kakor je Skender bil po svoji kreposti.

Mnogo se je v starih časih pisalo o onem viteškem poglavarju zapadnih kristijanov. Iz teh virov zajemal je Kačić in najimenitnejše stvari zložil v slovinski jezik «za siromake, težake i čobane, koji latinski neznadu.» Ali dandanes čita njegove «pisme» slovinsko ljudstvo, dasi umeje i druga narečja, z ljubavjo in veseljem. V rojstnem mestu zgradili so mu hvaležni potomci spemenik, in ako pri zvršetku svojih pesmi piše: istim (koi čitajo moje speve) se priporočujem, da mi reku:

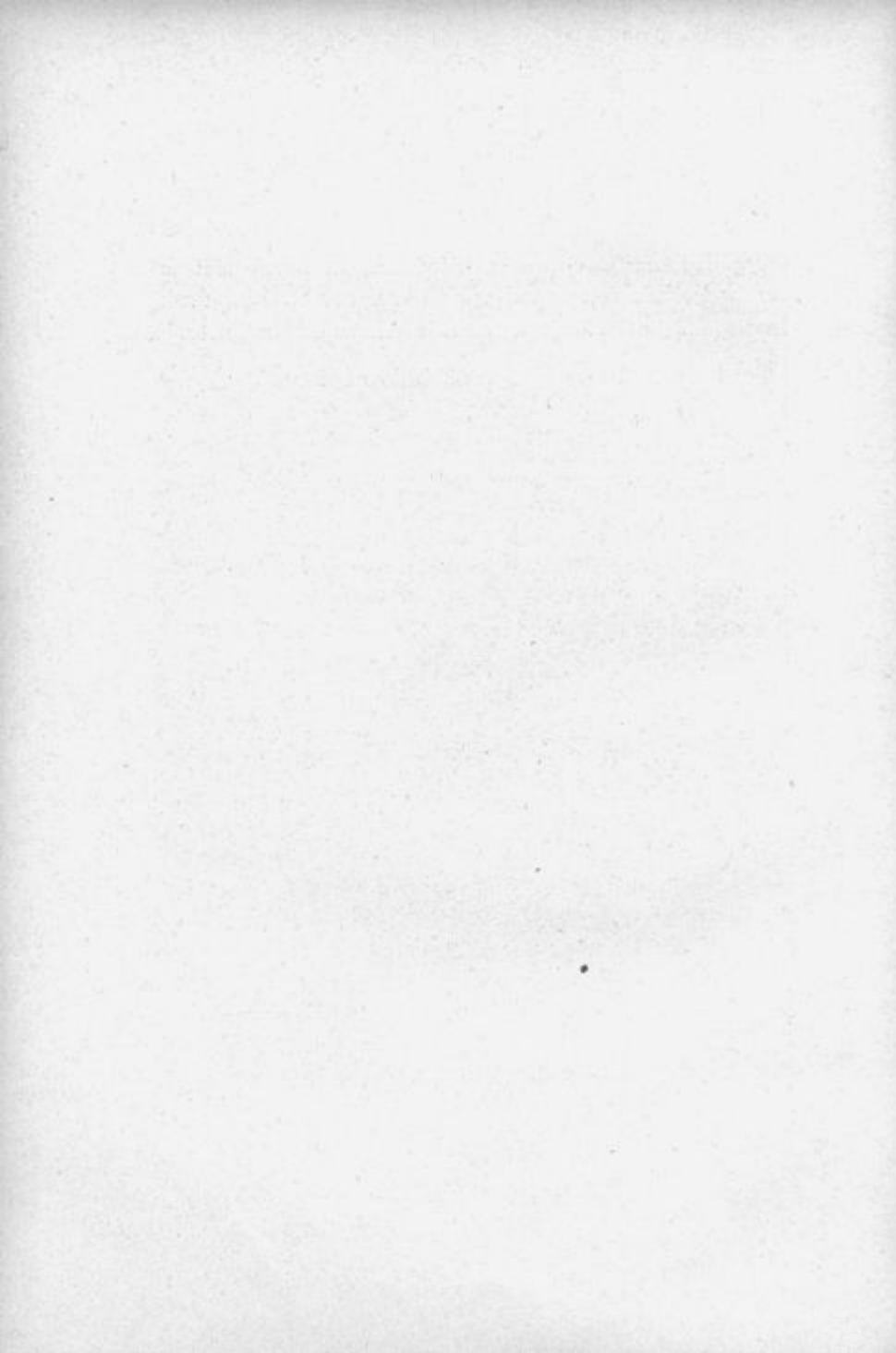
«Pokoj ti duši, Milovane» — —

se je gotovo izvršila njegova želja, in vsako plemenito in čuteče srce ga bode vedno hvalilo.

Mnoge vrstice pisal sem v Kačičevem slovinskem narečji, ktero bodo gotovo vsi Slovenci lahko razumeli. Želim, da mi bode še kdaj prilika, o drugih Milovanovih spevih pregovoriti na slavo onega Slovinca, ki še ni znal za nebratsko borbo, ktera razdvojuje danes narod dalmatinski, ki pustoši ljudsko življenje in razrušuje narodno blagostanje.

Pokoj ti duši, Milovane!

Dom Mohorjeve družbe v Celovcu.

Kratke kulturne črtice o Slovencih.

Silno velikega pomena za nas Slovence je »Družba sv. Cirila in Metoda«. V devetih letih njenega obstanka se je mogočno razvila po vsej Sloveniji. Ima vkupe že okolu 12.600 članov in njeni letni dohodki in stroški že presegajo 15.000 glđ. in še vedno naraščajo.

Delovanje te družbe je jako obširno, kajti v krajih, kjer je v nevarnosti naša mladina, da se potujči, snuje slovenska otroška zabavišča ali ljudske šole. Tržaški Slovenci se že dolgo bore za slovensko ljudsko šolo, toda vsi njih naporji so bili brez uspeha, ker sta tržaško mestno oblastvo in pa deželna vlada znali preperečiti osnovo slovenske šole. »Družba sv. Cirila in Metoda« je tukaj prihitela na pomoč tržaškim Slovencem in osnovala je slovensko petrazrednico v Trstu, prvo na Primorskem. V to šolo je hodilo zadnje leto 320 slovenskih otrok, pa bi jih še več, da je dosti prostora.

Poleg tega je družba vzdrževala otroških zabavišč, mej katerimi je najstareše v Celji. Podpira pa znatno »Slogine« zavode na Goriškem, mej drugimi slovensko štirirazrednico v Gorici. V kratkem pa osnuje slovensko otroško zabavišče v Mariboru in slovensko štirirazrednico v Velikovcu na Koroškem. Omenjeno zabavišče bi se že bilo osnovalo, da se

niso delale neke velike ovire. Ljudska šola v Velikovcu bode pa za koroške Slovence jako velikega pomena. Koroški Slovenci se že več let boré za slovenske šole, ali jih ne morejo doseči. Zato je bilo potrebno, da jim prihiti na pomoč «Družba sv. Cirila in Metoda».

Delovanje te družbe se pa ne omejuje le na vzdrževanje šolskih zavodov, temveč izdaja posebno zabavno knjižico za mladino, katere je že izšlo do sedaj 10 zvezkov. Velikega kulturnega pomena so pa tudi shodi in zabave, katere prirejajo podružnice zlasti na Koroškem.

Ko že govorimo o šolstvu, nam je omeniti, da se je zadnja leta v Ljubljani osnovala čisto slovenska nižja gimnazija, ki je jako obilno obiskovana. V Kranju se je pa obnovila zopet gimnazija. Letos sta prva dva razreda in se prihodnja leta razširi polagoma v popolno osemrazredno gimnazijo. V Celji se pa obeta posebna dvojezična slovenska nižja gimnazija, kateri se na vso moč upirajo Nemci. Strokovna šola za lesni obrt se v Ljubljani polagoma popolnjuje in razširja. Vpeljalo se je na novo kiparstvo in pa pletenje košaric; prvi predmet poučuje naš domači slikar Alojzij Gangl.

Kakor «Družbe sv. Cirila in Metoda», ravno tako pa bodoči literarni zgodovinar ne bode smel pozabiti «družbe sv. Mohorja». Ta družba je spravila slovensko knjigo v zadnjo gorsko slovensko vas, širila je omiko v najskrajnejši kot slovenske domovine. Sedaj že ima 65.952 članov. To število se od leta do leta množi, kar dokazuje, da naš narod v omiki vedno napreduje in se vedno bolj zanima za naše slovstvo.

Družba si je zgradila v Celovcu lepo poslopje, v katerem ima svojo tiskarno. Ta hiša živo priča, da Slovenci na Koroškem še živé in da je tedaj Celovec mesto, iz katerega se je pred leti bilo začelo širiti mej Slovence živahnejše življenje. «Družba sv. Mohorja» je nam najboljši porok, da Slovenci še ne zginjamo.

Kar je «Družba sv. Mohorja» za priprosto ljudstvo, to je «Matica Slovenska» za izobražence. Ta družba tako silno ne napreduje, ali vendar se število njenih članov leto za letom množi. S svojimi literarnimi deli pa pridno bogati slovensko poučno in zabavno slovstvo. Posebno je velicega pomena, da je začela izdajati pod naslovom «Slovenska zemlja» zemljepisni, zgodovinski in prirodopisni opis slovenskih pokrajin, kajti mnogi Slovenci le še premalo poznajo našo domovino.

Za povzdigo znanstvenega slovstva na katoliški podlagi in razširjanja znanosti mej Slovenci osnovala se je pa slov. «Leonova družba». Ta družba bode nekaka slovenska akademija znanosti, ako ji bodo razmere ugodne, da doseže nalogo, katero si je postavila.

Velikega pomena za kulturni razvoj vsacega naroda je gledališče. Dramatično umetnost se že dolgo goji na Slovenskem, ali vendar prav razviti se je mogla še le v novem deželnem gledališči v Ljubljani. V starem gledališči se Slovenci niso mogli svobodno gibati, ker so ložni posestniki imajoč neke pravice na vso moč ovirali razvoj slovenske gledališčne umetnosti.

Ko je pa staro gledališče pogorelo, zginile so pa tudi predpravice. Deželni odbor je sklenil, da zgradi sam novo deželno gledališče, v katerem bode Slovenec sam gospodar. Novo gledališče je jako krasno, in umetniški okrašena stavba povsem zadošča zahtevam novejšega časa.

Z otvoritvijo deželnega gledališča se je pričela pred dvema letoma za slovensko dramatiko nova doba. Število predstav se je pomnožilo. Dobili smo tudi slovesko opero, ki dela Slovenstvu vso čast. Slovensko gledališče je že prekosilo nemško, katero komaj da životari v Ljubljani.

Za pospeševanje glasbene umetnosti skrbe na Slovenskem razna pevka društva. Mej temi društvi zavzema gotovo prvo mesto «Slovensko pevsko društvo» na Ptuj, katerega

koncerti so postali prave vseslovenske veselice. Ti koncerti pa imajo ne le umetniški, temveč tudi občje narodni pomen. To društvo ima letne občne zборе s koncerti na različnih krajih, in vselej se zbere velika množina pevcev in drugih slovenskih domoljubov, ki se pri tem seznanjajo mej seboj, navdušujejo za lepoto slovenske pesni in sploh za napredek našega naroda.

Za glasbeno slovstvo, pa tudi za nižjo glasbeno izobrazenost glasbenega ukusa pa skrbi zlasti «Glasbena Matica» v Ljubljani. Slednje leto izda več glasbenih del. Vzdržuje pa tudi glasbeno šolo, na kateri poučujejo štirje učitelji blizu 400 učencev v splošni teoriji, na harmoniju, klavirju, vijolini in petju.

To društvo ima tudi močen in dobro izurjen pevski zbor, broječ nad 100 članov. Poslednje leto je prirejalo koncerte, na katerih so se proizvajale najtežje in najlepše klasične slovanske in druge skladbe. Vsako leto so po trije ali štirje taki koncerti.

Omeniti je pa tudi delavsko društvo «Slavec» v Ljubljani, katero je v letu 1894. imelo svojo desetletnico. Pri tej priliki se je sklenilo osnovati zvezo pevskih društev, katera bi imela omogočiti izdajo posebnega strokovnega glasila. S «Slavcem» pa tekmuje pevsko društvo «Ljubljana» zadnja leta, ki kaže že tudi lep napredek.

Slovensko pesem pa tudi po drugih krajih goje razna društva, tako «Lira» v Kamniku, katera tudi na Koroško hodi buditi slovenski rod in poveličevati slovenske slavnosti. Pa tudi naši koroški bratje imajo že svoje pevsko društvo «Gorotan», ki je posebne važnosti, posebno z ozirom na žalostni položaj koroških bratov.

Slovenci v Ljubljani, središči Slovenije, dosedaj niso imeli nobenega središča, kjer bi se zbirali. Ta nedostatek so slovenski rodoljubi že davno spoznali in sprožili misel, da naj se zgradi v Ljubljani «Narodni dom». V njem se bodo pred

vsem lahko zbrala razna narodna društva in v njem bode shajališče ljubljanskih in drudih slovenskih narodnih krogov. Dolgo let donašali so slovenski domoljubi, da se jedenkrat uresniči ta misel. Ker je zato bilo treba velike svote, ni se moglo društvo, katero se je v ta namen osnovalo, lotiti uresničenja te misli.

Letošnjo pomlad začela se je zidati za ljubljanskim mestom, poleg Latermanovega drevoreda, blizu gledališča velika stavba v renesančnem slogu z mogočno kupolo. Jeseni je bilo poslopje že pod streho. Pomladi se bode delo nadaljevalo in še v teku 1895. leta se poslopje slovesno otvori v veselje in ponos vseh slovenskih domoljubov.

Pa tudi v Celji se zgradi v kratkem »Narodni dom« na zelo lepem kraju mesta. Slovenski živelj v Celji s tem gotovo le pridobi, in to mesto ob slovenski Savinji postane duševno središče slovenskega Štajerja in je deloma že sedaj. Pred več leti je bil Maribor velicega pomena za slovensko narodno gibanje, ali zadnja leta ga vedno bolj prekaša Celje. Vzlic hudim bojem se slovenstvo v Celji vedno bolj širi, posebno odkar se je osnovala v Celji »Južno-štajerska hranilnica« in pa posebno slovenska tiskarna. Kakšnega pomena za kulturni razvoj Slovencev sta ta dva zavoda, ve vsakdo, kdor čita nasprotno liste ali pa govore južno-štajerskih poslancev v deželnem ali državnem zboru. Hranilnica je v zvezi s posojilnicami iztrgala slovensko prebivalstvo iz rok nemškega in nemškutarskega kapitala.

Štajerska je domovina slovenskih posojilnic, v njej so se jele snovati. Celje je središče tega delovanja, kajti ondu ima svoj sedež zveza slovenskih posojilnic.

Vseh posojilnic je na Slovenskem že 73 in sicer na Koroškem 17, na Kranjskem 24, na Primorskem 10, na Štajerskem pa 22. V minolem letu so se osnovale posojilnice v Ilirski Bistrici, Kranjski Gori, Idriji, Litiji, Horjulu in v Trnovem na Notranjskem. Kakšne važnosti so posojilnice,

je jasno iz tega, da so lani imele 16,110943 gld. prometa, hranilnih vlog 7,211632 gld. in izposojenih pa 7,426349 gld. Deleži so znašali 543971 gld. V posojilnicah je torej naložen znaten kapital, ki je Slovencem v korist, drugače bi ta denar le bogatil naše nasprotnike. Zatorej se pa spodobi, da se hvaležno spominjamo moža, ki ima največ zaslug za slov. posojilnice, Mihaela Vošnjaka.

Tudi društva, ki goje «sporte» niso brez pomena v kulturni zgodovini vsacega naroda. Sem bi šteli telovadna, bicikliška in hribolaska društva. Telovadnih društev imamo Slovenci več: v Ljubljani, Postojini, Zagorji, Novem mestu, Celji, Mozirji, Trstu in Gorici. Ta društva se vedno lepo razvijajo, četudi nimajo tistega pomena, kakor so ga imela v prvih letih slovenskega probujenja. Bicikliški sport goji jedno slovensko društvo v Ljubljani, ki je v tesni zvezi z zagrebškim podobnim društvom in tako goji slovansko vzajemnost.

Posebnega pomena je pa slovensko planinsko društvo. To društvo pa ni za zabavo, temveč je večjega pomena. Taka planinska društva s tem da pospešujejo poznanje planin, koristijo znanosti in izpodbujajo tudi ljubezen do domovine, ker razkrivajo njeno lepoto.

Slovensko planinsko društvo je pa tudi nekakega narodnega pomena.

Nemški turisti so poprej stavili po naših planinah nemške table, in tako je tujec prišedši v naše kraje, dobil čisto napačen pojem o deželi, kakor bi bila zares popolnoma nemška. Slovensko planinsko društvo je pa povzdignilo tudi slovenščino tukaj do veljave, katera jej gre. Pokazalo je, da so te gore naše, slovenske. Štajerska podružnica je pa izdala tudi mično knjižico, v kateri je opisala štajerske planine in tako proslavila slovensko domovino.

Pospešujoč turistiko in vabeč tujce v deželo, pa to društvo izpolnjuje tudi veliko narodnogospodarsko nalogo.

Do sedaj se ni pri nas nihče brigal, da bi tujcem odprl lepoto naše domovine. To nalogo je prevzelo to društvo in marsikak krajcar utegne priti v deželo, ako naše lepe planine, slapovi in jezera bolj zaslové. Veliko nalogo ima torej slovensko planinsko društvo, zato mu želimo lep razvoj v čast in korist slovenske domovine.

Moč in delovanje

jedino pravega angleškega čudotvornega balzama.

Izključno jedina in neposredna izdelovalnica in razpošiljateljica je lekarna

„angelj varuh“ lekarnja A. Thierry-a v Pregradi, Hrvatsko.

Najstareje, vsestransko priznано, dobro in tudi zelo ceno obče ljudsko domače zdravilo za vse zunanje in notranje bolezni

sam poskus bo de bolje poučil nego to oznanilo. Pravi in neponarejeni je ta balzam le tedaj, ako je vsaka steklenica s srebrnim zaporkom zaprta, v kateri je vtisnena moja tvrdka: **Adolf Thierry lekarna pri »Angelju varuhu v Pregradi**, ako ima vsaka steklenica rudeč listek in je zavita v navod o rabi, na katerem je ravno ista varstvena znamka in z istim napisom kakor zgoraj. Vsi drugi balzami, ki niso zaprti z mojim zaporkom, in vsi balzami, ki nimajo teh zunanjih znamenj, so ponarejeni posnetki, ki imajo v sebi tudi prepovedane, škodljive in drastične tvarine, kakor »aloja« (lopatka) in drugo. Tak balzam naj vsak kar vrne. Ponarejalce in posnemalce mojega balzama ovađim po zakonu varstvenih znamk pri sodišču in ravno tako tudi prodajalce ponarejenih izdelkov. Razumniki visoke kraljeve vlade (št. 5782 B. 6108) so ga preiskali ter priznali, da moj izdelek nima v sebi prepovedanih ali zdravju škodljivih tvarin. Kjer ni nobene zaloge mojega balzama, naroči se naj naravnost na naslov: **Lekarna »angelj varuh« A. Thierry-a v Pregradi pri rogaški Slatini.** — Do vseh poštnih postaj avstro-ogerskih

Ta balzam se rabi za zunaj in znotraj. On je

1. Nedosegljivo zdravilo pri vseh plućnih in prsnihi boleznih, hladi katar in zabranjuje bljuvanje, odpravi hud kašelj in ozdravlja celo zastarane take bolezni.
2. Deluje posebno dobro pri vnetju grla, hripavosti, vseh vratnih boleznih itd.
3. Mrzlico prežene korenito.
4. Zdravi neverjetno hitro vse bolezni na jetrih, v želodcu in črevih, posebno želodčev krč, koliko in trganje po životu.
5. Ozdravi bol in odpravi zlato žilo in hemorhoide.
6. Mehča prebavljanje in čisti kri, čisti ledvice, ozdravlja otožnost in pobitost ter pospešuje tek in prebavljanje.
7. Služi dobro tudi pri zobobolu, otlili zobeh, gnjilobi v ustih in pri vseh zobnih in ustnih boleznih.
8. Dobro sredstvo zoper črva, trakuljo in omotico.
9. Za zunaj se rabi kot čudotvorno zdravilo za vse rane, nove ali stare, sledove ran, pšeno, ošpice, cevovko, bradovice, opeklino, ozeblino, hraste, garje in spuščaje, razpokane in raskave roke itd. itd. in ozdravlja glavobol, šumenje in trganje, protin, bolečine v ušesih itd., o čemer jasno pouči obširen navod o porabi.
10. Najboljše zdravilo, ki se rabi za zunaj in znotraj z gotovim vspehom, je zanesljivo, cenó in nič ne škoduje, in brez katerega naj bi za prvo pomoč nobena družina ne bila posebno ob hripi (influenca), koleri in drugih nalezljivih boleznih. En

velja s frankirano pošiljavo: 12 malih ali 6 velikih steklenic 4 krone, 60 malih ali 30 velikih steklenic 13 kron; za Bosno in Hercegovino velja frankirana pošiljatev 12 malih ali 6 velikih steklenic 5 kron, 60 malih ali 30 velikih steklenic 15 kron. Razpošilja se samo za poslani denar ali s poštним povzetjem. — **Adolf Thierry, lekarnar v Pregradi pri rogaški Slatini.**

Moč in delovanje pravega angleškega čudotvornega mazila

Schutzengel-Apotheke

des **A. THIERRY** in
PREGRADA

S tem zdravilom
se je ozdravila 14-letna bramorka (gnitje kosti)

Angleško čudotvorno mazilo pri najhujših, tudi zastarelih boleznih trpečega človeštva, rabljeno z najboljim vspehom, nedosegljivo pri zdravljenji ran, kakor tudi lajšanji bolečin je prav za prav le spojene čudotvornih naravnih močij rudeče rože, «rosa centifolia» v zvezi z drugimi radi svoje zdravilne moči znamenitimi snovmi.

Angleško čudotvorno mazilo se rabi pri razbolelih prsih otročnic in ako tem mleko po mlečnicah zastane, ali prsa otrpnejo, pri pšenu; pri starih napakah, odprtih nogah, ranah, slanutoku, oteklih nogah, bramorki; pri vsekanih, zbodnih, vrezanih in obstreljenih ranah in pretiskih; izvleče vse tuje tvarine kakor: steklovino, tršice, pesek, trne itd.; pri vseh oteklinah, izrastkih, bulah, celo pri raku; pri črvi ali zanohtnici na prstu, mehurjih, ranjenih nogah, opeklinah vsake vrste, ozebljih udih, pri preležanih bolnikih, pri oteklini na vratu, pri otokih, ako iz ušes teče ali se otrokom odpre v ušesih itd. itd.

Angleško čudotvorno mazilo je kolikor stareje toliko izvirnejše pri vporabi!

Priporoča se tedaj družinam, da imajo vedno pri rokah to **jedino preservativno sredstvo.**

Manj kot dve puščici se ne razpošilja; razpošilja se le za poslani denar ali s povzetjem. Poština, vozni list, zavijanje, ter dva lončka velja 3 krone 30 vinarjev.

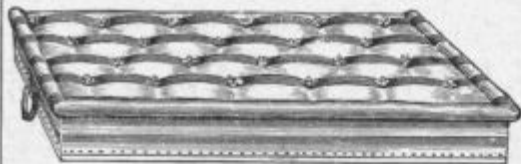
Mnogoštevilna spričevala na pregled!

Kupovalce svarim pred ničvrednim ponarejenim mazilom in prosim, naj vsakdo pazi na **varstveno znamko** vžgano vrhu lončka in tvrdko «**Lekarna angelj varuh A. Thierry v Pregradi**». Vsak lonček mora biti zavit v ravno tak navod o rabi z varstveno znamko. — Ponarejalci in posnemalci jedino mojega angl. čudotvornega mazila se strogo kaznujejo po zakonu o varstvenih znamkah; ravno tako tudi prodajalci ponarejenih izdelkov. —

Dobiva se le v lekarni „angelj varuh A. Thierry v Pregradi“ pri rogaški Slatini.

Med. dr. Wolff-ova antiseptična ustna voda, steklenica 1 gl. n. v. in antiseptični prašek za zobe, škat. 1 gl., so najbolje sredstvo za ohranjenje zob.

Zaloga skoraj po vseh lekarnah. — Kjer ni zaloge, naj se naroči naravnost pri lekarni «Angelj varuh» A. Thierry v Pregradi pri rogaški Slatini.

10 goldinarjev

stane pri meni en modroc na peresih (Federmatratze). Ti modroci so solidno iz najboljše tvarine narejeni, imajo po 30 dobro vezanih,

močnih peres iz najboljšega bakrenega drata s finim afrikom tapecirani in močnim platnenim cvilhom preoblečeni ter pri najtežji rabi do 15—20 let nobenih poprav ne zahtevajo. — Pri naročilih z dežele naznani naj se vselej natančna mera postelja v notranji luči. — Ako se torej dobi za 10 glid. dober, tapeciran modroc na peresih je pač neumestno kupovati malovredne nadomestke, kakor žičaste žimnice, slamnice itd., kateri pravemu namenu, imeti dobro posteljo ne vstrezajo.

M. Obreza, tapetniška kupčija v Ljubljani, Šelenburgove ulice, 1

Ta domača, jedina narodna trdka te stroke na Slovenskem bodi slav. občinstvu najbolje priporočena za nakupovanje žimnic, salonskih garnitur, divanov, stolov, preprog, zagrinjal in vsega v tapetniško obrt spadajočega dela. — Ceniki s podobami zastoj in franco. Hitra in poštena postrežba, nizke cene posebno pri večjih naročilih.

Ivan Rebek, ključavničar

v Celji na Bregu št. 18.

Slav. občinstvu in prečastiti duhovščini se priporoča za vsa v njegovo stroko spadajoča dela, pri stavbah hiš ali drugih poslopij, osobito za cerkvena dela, katera se najlepše krasijo z lepim in umetnim ključarskim delom. N. pr. kovane mreže za okna, predaltarske in raznovrstne železne ograje, različne svečnike, železna vrata vsih slogov.

Napravlja vodovode, postavlja strelovode, napeljuje hišne telegrate in telefone, izdeluje različna štedilna ognjišča itd. itd., vse po najnižjih cenah. — Načrti in proračuni brezplačno.

—••••• Za dobra dela jamči. •••••

Lekarna U. pl. Trnkóczy-ja

zraven rotovža v Ljubljani

obstoji že čez 150 let.

Lekarn Trnkóczy-jeve
tvrdke je pet, in sicer:
Na Dunaji Viktor
pl. Trnkóczy, V.,
Hundsthurmerstrasse
113 (tudi kemična to-
varna); dr. Oton pl.
Trnkóczy, III., Ra-
detskyplaz 17, in
Julij pl. Trnkóczy,
VIII, Josefstädterstr.
30; v Gradci (na
Štajerskem) Vendelin
pl. Trnkóczy; v
Ljubljani Ubald
pl. Trnkóczy.

Naslov na lekarno:

Lekarna

Trnkóczy-ja zraven rotovža v Ljubljani.

Ta priporoča:

Marijinceljske kapljice za želodec
Steklenica stane 20 kr., tucat 2 gld.

Cvet zoper trganje (Gicht-
geist), lajša in preganja bolečino.
Steklenica stane 50 kr., tucat 4 gld.
50 kr.

Planinski zeliščini ali
prsni sirup za odrasčene in
otroke; razkroja sliz in lajša bo-
lečine, n. pr. pri kašlji. Steklenica
stane 56 kr., tucat 5 gld.

Odvajalne ali čistilne

kroglice, čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodci ter so napro-
daj v škataljah po 21 kr., jeden zamotek s 6 škataljami stane 1 gld. 5 kr.

Esenca za želodec. 1 steklenica 10 kr., 1 tucat 1 gld., 5 tucatov samo 4 gld. 50 kr.

Angleški balzam, 1 steklenica 10 kr., 1 tucat 1 gld., 5 tucatov samo 4 gld.

Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 steklenic z rabilnim navodom vred le 4 gld.

Vsa ta naštetá zdravila se dobijo

v lekarni Trnkóczy-ja
v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošljajo.

Redilna štupa za živino za notranjo potrebo pri kravah, konjih in prašičih. Zametek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr., 5 zamotkov samo 2 gld.

Cvet za konje. Najboljše mazilo za konje, pomaga pri pretégu žil, otekanji nog, otrpnenji v boku, v križu itd. s kratka pri zunanjih boleznih in hibah.

Mizarski mojster Matija Kalan v Celji

se priporoča za napravo vsakovrstnega pohištva in vsakega v njegovo stroko spadajočega dela po najnovejših oblikah, okusno in dobro ter po nizki ceni.

Nadalje se priporoča častitim farnim predstojnikom za napravo altarjev, lec, spovednic, cerkvenih stolov in krstnih kamenov v vsakem slogu.

FRAN IV. KWIZDA

c. in kr. avstroogerski
in kraljevi rumunski dvorni založnik za
živinozdravniške priprav.
c. kr. privilegijant, okrožni lekarnar

Prva in najstareja zaloga živinozdravniških priprav v Avstriji.

Izdelovalnica in razpošiljateljica potrebščin za konjski sport

Ustanovljeno 1853.

Korneuburg pri Dunaju.

Ustanovljeno 1853

Odlikovana z 2 zlat., 14 sreb. svetinjami, 10 častnimi in prizn. diplomami.

KWIZDE

restitucijski fluid

c. in kr. priv. umivalna voda za konje
1 steklenica 1 gld. 40 kr.

uporablja se že 30 let z najboljšim vspehom po dvornih, po večjih civilnih in vojaških hlevih za krepilo pred in po velikem utrujenju, pri izvinkih, izpahnenju, otrplosti živcev itd., ukrepi konja za teško vožnjo.

korneuburški živinoredilni prašek

za konje, rogato živino in ovce

Že 40 let z najboljim vspehom skoraj v vseh hlevih v rabi, ako noče živina jesti, če slabo prebavlja, za zboljšanje in pomnoženje mleka.

1 škatlja 70 kr., pol škatlje 35 kr.

KWIZDE

očesna voda za domačo živino, 1 steklenica 80 kr.

blister, sivi, se krepko vmane, 1 lonček 1 gld. 25 kr.

desinfekcijski prašek za hleve, $\frac{1}{2}$ kg 15 kr., 10 kg 2 gld.

mazilo za danko, 1 lonček 1 gld.

olje za pasje lišaje in hraste, 1 steklenica 1 gld. 50 kr.

jezična tinktura za konje, 1 stekl. 1 gld. 50 kr.

želatinski obliži za pasje črve, 1 škatljica 1 gld.

prašek za perutnino, zavoj 50 kr.

kit za kopita, umetni kopitni rog, Palčica 80 kr.

mazilo za krhka in drobljiva kopita, 1 puščica 1 gld. 25 kr.

prašek za kopito (Hufstrahlpulv.), 1 steklenica 70 kr.

pasji praški, 1 škatlja 1 gld.

konjski in živinski praški za koliko, 1 puš. 1 gld. 60 kr., 1 škat. 60 kr.

krepilna krma za konje in govejo živino. V zabojčkih po 6 gld. in 3 gld., zavoj 30 kr.

kreosolinovo mazilo (balzam), anti-septično zdravilo za kopita, 1 puščica 500 g 1 gld. 10 kr.

mazilo za podpadnico (Mauke) pri konjih in goveji živini, lon. 1 gld.

olje za pasjega ušesnega črva, 1 steklenica 1 gld. 50 kr.

phisic, mehčilo za konje, 1 puščica 2 gld.

zdravilo za grižo pri ovcah, 1 zavoj 70 kr.

prašek za prašiče, pospešuje debelitev, 1 zavoj 1 gld. 20 kr., in 60 kr.

milo za umivanje, varuje domače živali proti kožnim boleznim. Po 40 kr., 80 kr. in 1 gld. 20 kr.

mazilo za rane pri konjih in goveji živini, 1 stekl. 1 gld. 25 kr.

praški za črve pri konjih, 1 pušč. 1 gld. 60 kr., škatl. 60 kr.

podganja smrt (sredstvo zoper miši in podgane), 1 palčica 50 kr.

milo za sedlo, 1 puščica 1 gld.

Patentovana obvezila iz gume

(Patent Friedl-Kwizda)

Patentovana obvezila se izdelujejo v sivi, črni, rujavi in beli barvi v 4 velikostih in sicer za leve in desne noge.

Dolgot obvezi se meri pri α α , za obseg

20—22 cm	je velikost št. 1
22—24 " "	" " 2
24—27 " "	" " 3
27—30 " "	" " 4

Cena patentovanih obvezil sive barve za komad števil.

1. 2 gld. 50 kr., št. 2. 2 gld. 70 kr., št. 3. 2 gld. 90 kr., št. 4. 3 gld. 30 kr.

Cena obvezil črne, rujave in bele barve je pri vsaki velikosti za 20 kr. dražji kakor sive barve.

Kwizde fluid za protin

že leta priznano bolečine hladeče domače zdravilo. Krepično, ako se namažemo z njim pred in po mnogi hoji.

Steklenica 1 gld. pol stekl. 50 kr.

Razpošilja se vsak dan iz glavne zaloge:

Okrožna lekarna, Korneuburg pri Dunaju

Kristijan Mahlknecht

Št. Urh - Gröden, Tirolsko

se priporoča za izdelovanje in oskrbovanje

» svetniških kipov, »

Kristusovih teles, božjih grobov,

jaslic, reliefnih križevih potov,

altarjev

in vseh v to stroko spadajočih lesenih izdelkov.

Priporočilo

Gospod Kristijan Mahlknecht v Št. Urhu - Gröden, Tirolsko, napravil je za župno cerkev Šent Ivana (Ogersko) v Pečuški škofiji 6 kipov v moški velikosti tako mojstersko in po ceni, da podpisaneec ne morem drugač, kakor da imenovanega gospoda Mahlknechta vsem velečastitim gospodom župnikom najtopleje priporočim. Izdelki so vzvišeni in pričajo, da jih je pravi mojster izdelal. Gospod Mahlknecht zasluži najodličneje zanimanje.

Pečub, 16. julija 1894.

Franc'a Paula Troll mp. škof in v. prošt pečuški

J. Pserhofer-ja

lekarna pri „zlatem državnem jabolku“ na Dunaji,

I. okraj, Singerstrasse št. 15

Kri čistilne krogljice

poprej univerzalne krogljice

imenovane, zaslužijo svoje ime po vsej pravici, kajti jako mnogo boleznij je, katere ozdravljajo te krogljice v resnici izvrstno. Že več desetletij so te krogljice obče razširjene in le malo hiš je, kjer bi ne bilo nekaj tega domačega zdravila. Mnogi zdravniki so priporočali in priporočajo te krogljice kot domače zdravilo, posebno za bolezni, ki nastanejo vsled

slabega prebavljanja in zaprtja.

Zaradi svojega prijetnega učinka, če je treba, dajó pri zaprtji tudi otrokom, ako so dopolnili 5. leto. — Krogljice se hranijo na suhem.

Te krogljice veljajo: 1 škatlja s 15 kroglicami 21 kr., 1 zavitek s 6 škatljami 1 gld. 5 kr., pri nefrankovanem poštnem povzetju 1 gld. 10 kr. Kdor pošlje denar naprej dobi franko poslano: 1 zavitek 1 gld. 25 kr., 2 zavitka 2 gld. 30 kr., 3 zavitki 3 gld. 35 kr., 4 zavitki 4 gld. 40 kr., 5 zavitkov 5 gld. 20 kr., 10 zavitkov 9 gld. 20 kr. (Manje kakor en zavitek se ne razpošilja.)

Prosi se razločno „J. Pserhofer-ja kri čistilne krogljice“

zahtevati in paziti na to, da je podpis **J. Pserhofer** na pokrovu vsake škatlje, kakor tudi na pridejanem poduku, in sicer z **rudečimi** črkami.

Mazilo za ozeblino,

J. Pserhoferja, 1 lonček 40 kr., s frankirano pošiljatvo 65 kr.

Trpotčev sok

1 steklenica 50 kr.

Ameriško mazilo za protin

1 gld. 20 kr.

Prašek za potenje nog

cena ene škatljice 50 kr., s frankirano pošiljatvo 75 kr.

Mazilo za odpravo guše

(brahoro, krofa), steklenčica 40 kr., s frankirano pošiljatvo 65 kr.

Životni balzam

(Praške kapljice, steklenica 22 kr.)

Vseobčni obljíž

profesorja Steudel-na 1 lonček 50 kr., s frankirano pošiljatvo 75 kr.

Angleški balzam

1 steklenica 50 kr.

Tannochinin pomada

J. Pserhofer-ja, najboljšé sredstvo za rast las, 1 škatlja 2 gld.

Fijakarski prašek

1 škatljica 35 kr., s frankirano pošiljatvo 60 kr.

Vseobčna čistilna sol

J. W. Bulrich-ova. Izvrstno domače sredstvo proti nasledkom spridenega prebavljanja 1 zavoj 1 gld.

Razven tukaj navedenih zdravil so še vse v avstrijskih časnikih tu- in inozemske farmacevtične posebnosti v zalogi; katerih bi pa slučajno ne bilo, se točno in cenó oskrbé. Pošiljatve po pošti se najhitreje izvršé, ako se denar naprej pošlje; večja naročila se pa pošiljajo tudi po poštnem povzetji.

Ako se denar naprej pošlje (najbolje po poštni nakaznici), so poštni stroški znatno nižji, kakor pri pošiljativah s povzetjem.

**Pri nizki
ceni!**

Ignacij Žargi

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4

Izborna zaloga vsakovrstnega

drobnega, pletenega in pozamentrijskega blaga

Dalje zaloga različnega perila

sraje, ovratnikov, predpasnikov, modrecev, kravat itd.

—*— Najlepši izber vencev —*—

Velika izbéra vsakovrstne zimske potrebščine

Na debelo in drobno!

VASO PETRIČIČ

Trgovina na debelo in drobno

v Ljubljani

Slavnemu občinstvu priporoča svojo veliko zalogo vseh kranjskih v to stroko spadajočih izdelkov, kakor: vse vrste krtače in beliče (pinzeljne), glavnike, čevlje, slamnike, jermena za hlače, biče in cepe, pipe za sode iz tisovega lesa, kakor tudi pipe s ključem, gajzelniki, krtače za volno čistiti, zobotrebničke itd. itd.

Velika zaloga norimberškega blaga, nože in vilice, fajfe ali pipe, lesene, porcelanaste in zemeljne cevi, mošnje za denar in tabak, listnice, mila.

Največa zbirka igrač in Miklavževih daril, božično drevo in za godove.

Vse vrste trakov, pavolnatih, volnatih in svilenih, gumbov kakor tudi vse vrste konca za stroj in za šivanje na roko, nogovice, in rokavice za zimsko in poletno potrebo in vse potrebne reči za potovanje.

Velika zaloga šolskega orodja, kakor svinčnikov, peres, držal, črnil, pisalnih plošč in črtalnikov, pisank in risank, papirja za urade in za liste.

Ces. kralj. privilegirana

zavarovalna
družba

zavarovalna družba
za življenje

„AVSTR. PHÖNIX“
na Dunaji,

I., Riemergasse št. 2, v lastni hiši.

Polno uplačani deleži in druga jamčilna sredstva, uštevši
letna zavarovalna uplačila družbe iznašajo.

čez 24 milijonov kron X čez 20 milijonov kron

Družba zavaruje :

proti škodi po ognju v vseh mogočih slučajih, namreč, premičnino, poljske pridelke itd., proti škodi po toči, prevaževanje blaga in proti telesnemu poškodovanju.

V oddelku zavarovanja telesnega poškodovanja ima naša zavarovalnica najnižje tarife. N. p. bi plačali duhovniki, odvetniki, notarji, trgovci, uradniki itd. I. za slučaj smrti za 10.000 glđ. 4 glđ., II. za slučaj invaliditete za 10.000 glđ. 6 glđ. III. za vsaki goldinar dnevne odškodnine v času bolezni 1 glđ. 10 kr. na leto. Ta zavarovalna tvrdka je po vsej pravici jako priljubljena.

za slučaj smrti, ter izplača takoj po smrti zavarovanca opravičencem zavarovano svoto.

Za slučaj smrti in doživetja na poljubno dobo let.

Za slučaj smrti in pri protizavarovanji z oproščenjem nadaljnih uplačil premij ter izplačuje dohodke v slučajih onemoglosti, na doživetje, preskrbljenje dote za otroke in za preskrbljenje v starosti.

Vsprejema tudi zavarovanja, ki zagotovijo dohodarino (rento), penzijo vdovam in vzgojilno rento otrokom, po najkulantnejših in najnižjih pogojih.

Generalni zastop za Štajersko in Koroško v Gradci

pisarna: I., Albrechtgasse št. 3.

Generalni zastop za Kranjsko v Ljubljani

pisarna: Kongresni trg št. 17.

Znižane cene!

Andr. Druškovič

trgovec z železnino v Ljubljani, Mestni trg št. 9 in 10
prodaja kakor bi bila

„razprodaja“

vse potrebno za stavbe, kakor cement, traverze, železniške šine za oboke, kovanja za okna in vrata, lopate, krampe, štorje itd. itd., vsakovrstno kuhinjsko orodje, poljedeljska orodja, posebno v veliki izbiri

== drevesa (pluge) ==

štedilna ognjišča in njih posamezne dele, pozlačene nagrobne križe in sploh vse v njegovo stroko spadajoče.

Mesoreznice

Carbolinum

Posebno pa opozarjam gg. krčmarje na svojo veliko zalogo vskovrstnih ledenic (Eiskasten) za pivo in jedila in gg. posestnike žag na izborne vodne žage in pile, za kojih jakovost se jamči.

Zunanja naročila se takoj in vestno izvrše. Kar bi ne ugajalo, se radovoljno zamenja istotako se kupljeno blago radovoljno pošilja na dom ali na napovedani kraj.

Kovači! Tu kupujete železo nejceneje, pri pošteni vagi in prijazni postrežbi. Poskusite in se bodeite pričali!

Ceniki pošiljajo se na zahtevanje brezplačno in franko

K. RECKNAGEL

v Ljubljani

Največji izbor po najnižjih cenah

trakov, čipek, volnenga in svilenega baržuna, plišev, svilenega blaga, pozamenterij, kožuhovinske podloge, najboljšega fabrikata modrece za dame od 60 kr. više, usnjenih rokovic, pavolnih, svilenih, tkanih in rokovic za uniforme, pletenine, nogovic, varovalcev za modrece. Perila in kravati, predpasnikov za dame, triko-oblek, volnenih ovratnikov. Navadno perilo za gospode in dame, žepne robce, pletenja za perilo, kožuhaste mufe, čepice. Nagrobne vence, trakove za vence z napisom ali brez njega, mirtine vence in pajčolane za neveste.

Dalje vse potrebščine za modistinje in krojače.

ANTON KOLENC

trgovina specerijskega in mešanega blaga
ter deželnih pridelkov

CELJE Ljubljanska cesta, št. 4 CELJE

priporoča slavn. občinstvu vedno sveže, od najbolj zanesljivih trdk, kakor: kava, sladkor, svinjska mast, slanina, maslo, strd, moko, sadje, čokolado, kakao, ženov, rum, čaj, sardelic, sardine, sir, salame, olje itd. itd. Častiti duhovščini priporočam najfineje kadilo za cerkve. Velika zaloga najfinejših vin v buteljkah, šampanca, malaga, šeri, madejra itd. Dobro vinsko žganje, brinovec, slivovec, rum, konjak itd. vse po najnižjih cenah.

Umetni in kupčijski
vrtnar
ALOJZIJ KORSIKA
v Ljubljani

priporoča svojo bogato zalogo mnogovrstnih semen pravih in dobro kalilne tako tudi za izdelovanje svežih šopkov in vencev s trakom in napisom tako so tudi suhi venci v veliki zalogi in vse v to stroko spadajoče reči po najnižjih cenah in prav ukusno po najnovejši fasoni.

Cenilnik o vsem se dobi brezplačno in franko

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika.

Le pristno in zdravo
namizno in specijalno

VINO

in bavarsko črno

✱ pivo ✱

priporoča

na debelo in drobno

■ po najnižji ceni ■

Paulinova kranjska vinarna

v Ljubljani

Slonove ulice št. 52

(pisarna Marijin trg)

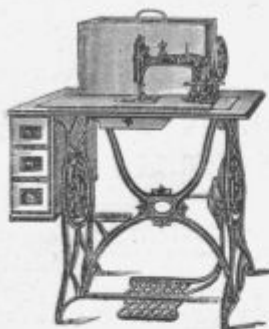
Najnižje cene.

Največji izbor.

Preobleke. Popravila.

Skrbno izdelovanje

L. Mikusch,
tovarna deznikov,
Ljubljana, Mestni trg 15.

Najboljši šivalni stroji
za domačo in obrtnijsko rabo,
se dobé po razmeroma nizki
ceni pri

Fran Detter-ju

Ljubljana, Stari trg št. 1.

Istotam dobé
se tudi razno-
vrstni kmetij-
ski stroji, n. pr.:

rezalnice za krmo, mlatilnice,
vitála, itd.

Za popolno rabljivost se jamči.

Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Fran Kaiser, puškar

Ljubljana, Šelenburgove ulice 6
priporoča

svojo veliko zalogo orožja za
lov in osebno varnost, stre-
ljiva in potrebščin za lovce.

Specijalitete v ekspresnih puškah in pti-
čaricah, katere sam izdelujem.

Popravki se izvršujejo v moji delavnici.

Najstarejša in največja trgovina

z zgotovljenimi oblekami

Gričar & Mejač

Ljubljana, Slonove ulice št. 9

Priporoča svojo bogato zalogo zgotovljene obleke za gospode, dečke, gospe in deklice po najnižjih cenah.

Predmeti, kojih ni v zalogi, izdelujejo se po meri točno in ceno na Dunaji.

Hotel
'Pri Slonu' v Ljubljani

Hotel prve vrste

sredi mesta, blizu poštnege in brzojavnega urada, ima 60 sob z vso ugodnostjo, salon, jedilnico in kavarno. Hotelski omnibus odhaja k vsakemu vlaku, ekvipaže v hiši. Tu je jedino kopališče z Ljubljanskimi železnimi in šotnimi kopeli jednake Francovim kopclim, pod vodstvom gosp. vladnega svetnika prof. dr. pl. Valente in parne, kropilne in kopeli v banjah.

Antona Gnezde vdova, lastnica.

Novotarje
in sicer:
Pozamenterije, trakovi in
čipke, volneni in svileni baržani,
svilena roba in pliši, perilo in kravate
francoski in dunajski modreci blizo 40 vrst.

Henrik Kenda
v Ljubljani

Prodaja na debelo in na drobno.
svilena roba in pliši, perilo in kravate
francoski in dunajski modreci blizo 40 vrst.

Dežniki in solalniki, usnjene in tkane rokavice
kožuhasti muš in obšivi, nagrobni venci
in trakovi, tkana roba in nogovice
blago za pleane obleke,
Klobuki za dame
itd.

JOSIP HOČEVAR

krojaški mojster

№ 19 Celje, Graška cesta št. 19 № 19
priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu veliko zalogo
storjenih oblek za gospode in dečke
po najnovejšem kroju in nizkih cenah.

Velik izbor sukna iz vnanjih kakor tudi domačih svetovno pri-
znanih tvrdk. — Vsako naročilo se hitro po želji izvrši ter se zago-
tavlja trajna in solidna postrežba.

Kje

se dobé najboljši klobuki in kožuhovina?

Na Kongresnem trgu tik hiše «Matiče Slovenske»
v Ljubljani pri

Ant. Krejčiču

Tudi kupuje vsakovrstne kože ter jih kar naj-
bolje plačuje.

JOSIPINA ŠUMI

v Ljubjani, Gradišče

 sladčičarska obrt

priporoča p. n. trgovcem in slavn. občinstvu svojo veliko zalogo raznih **sladčičarskih izdelkov**, ter navaja nastopno: Čokolada v vsaki velikosti od 1—65 kr. Kakao prašek (Cacao-Pulver) zakuhano na mleku jako priljubljena pijača za male in odrasle. Malinovec (Himbeersaft) liter 80 kr., na debelo ceneje. Fine bombone iz čokolade in druge. Roksi in drops metinke in druge trgovske sladčice. Vedno v zalogi cvetlice in rože za okrašnje tort v vsaki velikosti. Sadlin (zolzne) kilo 80 kr.

Za **sv. Miklavža** in **Božič** vsakovrstne predmete za okrašnje božičnih dreves itd. Škatljice (Bonbonieur) jako fino izdelane, napolnjene z bomboni, lepo ter času primerno darilo po vsakej ceni male in velike.

Vsa v to stroko spadajoča naročila izvršujem točno ter po najnižji ceni.

Privatnim pošiljam le proti povzetju.

Matija Gerber

(Josip Gerber)

Kongresni trg št. 4 v Ljubljani

Priporoča slavn. občinstvu svojo veliko in dobro urejeno

— **knjigovoznico** —

v kateri more dela solidno in po jako nizkih cenah izvrševati. Velika izber slovenskih in nemških molitvenikov, svetih podob, rožnih vencev itd.

Šolsko orodje

kakor pisanke in risanke, ki se

rabijo tukaj, risalni bloki, risalne deske, svinčnike, črnila, pisalne plošče in črtalnikov itd.

Za šolske biblioteke:

I. Tomšič: Knjižnica slovenskeje mladi, zv. 1—3, obsegajoč: Dragoljubci, Peter Rokodelčič, Sreča v nesreči; Markič: Pripovedke za mladino. P. Sekolov: Narod. pripovedke in Fr. Nedeljko: Don Kihot in Zaklad na kozjem ostrovu.

Ustanovljeno 1842

Ustanovljeno 1842

Brata Eberl

fabrikanta oljnatih barv, lakov, firnežev
napisna slikarja

pleskarja za stavbe in pohištvo

Pleskarska mojstra c. kr. državnih železnic in c. kr. priv.
južne železnice.

Glavni zastop Bartholjjevega orig. karbolineja.
Maščoba za konjska kopita in usnje.

v Ljubljani

za frančiškansko cerkviyo v hiši I. Vilharja št. 4.

Oljnatе barve v ploščevinastih pušicah za prodajalce na drobno po 1 in pol kilo vsebine, najfineje strte in po najnižji ceni. (Občno priznanje.)

Jantarjev lak za tla, v šestih barvenih tonih, najtrajnejša tvarina za tla.

Spiritni podsonvni in svetli lak za tla, ki se v jednem dnevu lakujejo in se zopet rabijo.

Angleški laki za kočije Harland & Sohn.

Preparacijski, zračni, damar-lak, lak za pohištvo, železo in usnje, mixtion, terebin, Dunajsko-Novomeško terpentinsvo olje.

Firnež le iz kranjskega olja, ki se ne sme zamenjati z navadnim firnežem v trgovini.

Kemične barve za posobne in dekoracijske slikarje, **prstene barve** za zidarje itd.

Velika zaloga norimberških čopičev, priznано najbolje vrste, kakor vseh drugih v to stroko spadajočih predmetov.

Prporočava svoje pleskarstvo za stavbe in pohištvo č. duhovščini in sl. občinstvu najtoplejše, kajti ono zadošča vsem zahtevam v tej stroki. Najina dela so povsod priznana in nikdo ne more z nama tekmovali, bodisi glede solidnosti, ukusa ali nizke cene. Posebno prporočava pleskanje hiš z oljnato barvo, kateremu se mora dati prednost pred vsakim apnenim barvilom, kajti je trajnejše in nezatno dražje. Hiše, skrbno napleskane z oljnato barvo, ne potrebujejo 20 do 30 let nikake poprave.

Opozarjava tudi častito občinstvo na predmete iz najine delavnice, razstavljenе v obrtni razstavi deželnega muzeja „Rudolfinum“.

MORIC RAUCH

Rotovško ulice steklar v Celji Rathausgasse

priporoča svojo največo zalogo vsakovrstnih steklenih in porcelanskih posod za gostilne, kavarne in dom, kakor tudi drugih steklenih, porcelanskih in glinastih izdelkov. Zaloga vsakovrstnih najfinejših oljnatih barv. Največjo izber zrcal in podob vseh velikosti v okvirjih in brez njih.

Posebno pa opozarja slavno občinstvo na veliko zalogo vsakovrstnih najnovejših

svetilnic za gostilne

z izredno svetlobno jakostjo

kakor tudi od preprostih do najkрасnejših

namiznih in visečih svetilnic

po najnižjih cenah.

Priporoča se tudi za vsa
steklarska dela pri novih stavbah

in sprejema vse v njegovo stroko
spadajoče poprave ter jih izvršuje
solidno točno in ceno.

Priznano okusno in trajno delo in najnižje cene.

Fran Krašovic

pozlatar in podobar v Celji

priporoča se č. duhovščini in farnim predtojnikom za
prenovljenje altarjev, tabernakleltnov, podob
in okvirov, oljnatih slik itd.

izvršuje pa tudi
nove altarje in vsa v to področje spadajoča dela

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo bogato zalogo

lestencev, oljnatih podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete n. pr. stekleno, porcelanasto belo in rjavajo prsteno blago, raznovrstne svetilnice viseče in stoječe.

Hermanove bliskovne svetilnice in prave kroglaste cilindre »Patent Marian«, katere imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

Prevzamem tudi vsa steklarska dela pri stavbah ter jamčim za solidno in točno postrežbo.

Knjigoveznica Dragotina Hribarja v Celji

priporoča se za vsakovrstna vezanja knjig, albumov itd. v najmodernejšem zlogu. Izdeluje tudi najukusnejše vsa galanterijska dela točno po solidnih cenah.

✚ Stolar ✚
ŠTEFAN BOUCON

v Celji, Graška cesta št. 12

se priporoča častiti duhovščini in slavnemu občinstvu za napravo vsakovrstnega v njegovo stroko spadajočega dela.

Izdelovalnica elegantnih ameriških vrtnih mebljev.

Vsprejema vse poprave in pletenja.

== Cene nizke, delo trajno. — Cenik franko in zastonj. ==

Velika zaloga
storjene obleke po
najnižjih cenah. —

Velika izber raznega perila: srajc, spodnjih hlač, jopičev itd. iz trajnega in močnega blaga.

JOŽEF GUČEK
krojaški mojster

v Celji

Rotovške ulice

št. 8.

Priporočam
se tudi za napravo
obleke od najpreprosteje do najfinije. — Postrežba hitra, solidna in po nizki ceni.

Urar
C. Almoslechner

v Celji

Kolodvorska ulica
(Bahnhofgasse)

Ta tvrdka se priporoča za nakup srebrnine in zlatnine ter dobro reguliranih zlatih in srebrnih žepnih ur in vsakovrstno popravo v to stroko spadajočih del.

Jos. Zabukovšek

krojaški mojster in meščan v Celji

Glavni trg (Hauptplatz) št. 18

Velika zaloga storjene obleke po najnižjih cenah. — Velika izber raznega perila, trajnega in močnega blaga.

Priporočam se tudi za napravo obleke od najpripromeje do najfineje. — Postrežba hitra, solidna in po nizki ceni.

Na najnovejši in najboljši način umetne zobe in zobovja

ustavlja brez vsakih bolečin ter opravlja plombovanja in vse zobne operacije, — odstranjuje zobne bolečine z usmrtenjem živca

zobozdravnik A. Paichl,

poleg Čevljarskega mostu, v Köhler-jevi hiši, I. nadstropje.

Krojaški mojster

Martin Gregorinčič v Celji

se priporoča vis. čast. duhovščini in sl. občinstvu za napravo vsakojake obleke za gospode in dečke. — Postrežba solidna, hitra in po nizki ceni.

Za vsa v tapetniško
stroko spadajoča
dela se priporoča
tapetnik

▼ Celji **IVAN JOSEK** ▼ Celji

Glavni trg št. 12

Cela stanovanja sprejemam v opravo in prevleko s tapetami.

Naročila za okolico izvršujem najceneje in najsolidneje.

Zaloga vsakovrstnih lesnih in poblazinjenih pohištrev, žimnic (iz konjske žime), oljnatih slik, ogledal, z vodo umivanimi okvirji in pregrinjaj za okna, pohištva iz vpognjenega lesa, železnega pohištva.

Kamnoseški mojster v Celji

Josip Weber

priporoča svojo bogato zalogo
nagrobnih spomenikov.

Vsprejema vsakovrstna stavbinska dela.

Izdeluje razne okraske za
stavbe iz cementa.

Cementne plošče v vseh barvah in
oblikah.

AVG. ŠVIGA

mizarski mojster v Celji

Kolodvorske ulice (Bahnhofgasse) šte. 7.

se priporoča slavnemu občinstvu in preč. duhovščini za vsakovrstna mizarska dela, kakor:

okna, vrata, steklene stene, pohištvo bodi si poličeno ali barvano, table za šole, klopi itd., klopi za cerkve, mize i. dr. Delo solidno in trpežno in po najnižji ceni.

P. n.

Uljudno naznanjam slav. občinstvu, gospodom mizarjem, stolarjem itd. itd., da sem z dnem 1. novembra otvoril novo

 strugarsko obrt

v Celji, Gledališke ulice (Theatergasse) šte. 9

Izdelujem vsa v mojo stroko spadajoča dela fino, okusno, po najnovejših uzorcih. — Prevezmam vsa popravila, spadajoča v strugarsko obrt. — Priporočam se za obila naročila in zagotavljam, da bodem storil vse, zadovoljiti cenjene naročnike hitro in po nizki ceni.

Z velespoštovanjem

Jakob Križman,

strugarski mojster v Celji.

MIH. ALTZIEBLER

lončar v Celji

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih glinastih pečij v vseh barvah, konzole za štedilna ognjišča, vrtno dekoracije, raznovrstne vaze, kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete.

Trgovina
špecerijskega blaga
Milan Hočevar

CELJE, Glavni trg št. 10, nasproti farni cerkvi, CELJE

Priporoča na debelo in drobno svojo veliko zalogo izvrstnega špecerijskega blaga, posebno pa: **Kavo**, razne vrste po gld. 1.50 do gld. 2.— kilo; riž italijanski in američanski 14 do 20 kr. kilo; **sladkor** rafinad v štokih in narezani, pristno **svinjsko mast**, špeh, maslo, strd, **banatsko parno pšenično moko** in griž, južno sadje, **čokolado**, kakao, ženof, rum, čaj, sardele, sardine, **arnike**, **kumare** (murke) v vinskem kislu, **švicarski sir**, **salame**, fino namizno olje, rafinirano **repšno olje**, najfinejše **kadilo** za cerkve, **vinski kis**, pristno **vinsko žganje**, **slivovec**, **brinjevec**, najfinejši **konjak**, **vino štajersko** in avstrijsko v buteljah, **šampanjca**, **malaga**, **šeri**, **majejra**, **kislo radajnsko vodo**, **lečo**, **grah**, **proseni** in **ječmenov pšen**, **ptičji zdrob**, **mast**, **biks** in **lak** za obuvata, **kalodont**, **sveče**, **milo**, **rižev škrob**, **barvo** za tla, **prah** za mrčese itd.

